

Sveriges
lantbruksuniversitet

Regementsgatan som del i landskapet

*en diskussion om sociala följder av ny
bebyggelse i anslutning till Slottsparken*

Joel Hedin

Alnarp, 2011

Mastersprogrammet Urban Landscape Dynamics

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU, inom området för Landskapsarkitektur

Författare: Joel Hedin

Titel: Regementsgatan som del i landskapet
(Title: Regementsgatan as landscape)

Kurstitel: Examensarbete i mastersprogrammet Urban Landscape Dynamics (Stadslandskapens dynamik)

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Kurskod: EX0377

Nivå och fördjupning: Avancerad E

Omfattning: 30 hp

Handledare: Erik Skärbäck, SLU, LTJ-fakulteten, Landskapsarkitektur

Huvudexaminator: Maria Kylin, SLU, LTJ-fakulteten, Landskapsarkitektur

Biträdande examinator: Tim Delshammar, SLU, LTJ-fakulteten, Landskapsutveckling

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2011 (2011-09-22)

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet (Alnarp)

Fakulteten för Landskapsplanering, Trädgårds- och Jordbruksvetenskap

Område för Landskapsarkitektur

Program: Urban Landscape Dynamics (ULD)

Examen: Landskapsplanering

Huvudområde: Landskapsplanering

Nyckelord: landskapsplanering, Malmö, Regementsgatan, Slottsparken, förtätning, balanseringsprincipen

ABSTRACT SAMMANFATTNING

Density, mixed-use and social sustainability are criteria that today are advocated in planning. In city development projects arise many conflicts between buildings and green areas. The positive health aspects as well as its intrinsic values of green areas are hard to both argue away and compromise on. It is not unusual that the values that are presented either are accepted or set aside given that the transformation at least lead to the addition of settlements. To be able to contribute to a dialogue more facts need to be presented. What occurs in the encounter between these physical structures, and how are the social conditions affected?

The aim of this thesis has been to make a development proposal, along the northern edge of the street Regementsgatan related to the park, Slottsparken, in Malmö. Furthermore, the aim has been to discuss the social implications of this type of transformation, to get a picture of how social conditions can be affected by physical structures. Finally, the aim has been to use this discussion, to compose opportunities for the development proposal.

With the help of theory and qualitative evaluations, with a focus on experiential values, the development proposal has been evaluated against the current situation and the zero alternative. The result has been shown to modulate the effects of buildings adjacent to a green area. In the report I have shown that the development proposal could lead to several changes, with many potential positive social impacts. By placing the social implications in relation to notions of physical structures, I have seen tendencies such as increased safety, higher availability, increased social presence as well as good spaces for meetings. The development proposal also has negative impact. To achieve a balanced proposal measures for the project as well as in the local area are suggested.

Täthet, blandning och social bärkraft är kriterier som idag förespråkas på flera håll inom samhällsplaneringen. I stadsomvandlingsprojekt uppkommer många gånger intressekonflikter mellan bebyggelse och grönområden. Grönområdets positiva hälsoaspekter såväl som dess egenvärden är inom planeringen svåra att resonera bort såväl kompromissa kring. Det är lätt att de värden som framförs antingen accepteras eller åsidosätts helt med hänsyn till att omvandlingen i alla fall leder till ett tillskott av bebyggelse. För att kunna bidra till en dialog behövs fler kort på bordet. Vad uppstår i mötet mellan dessa fysiska strukturer och hur påverkas de sociala förutsättningar?

Målet med detta examensarbete har varit att göra ett utbyggnadsförslag, längs norra kanten av Regementsgatan i anslutning till Slottsparken i Malmö. Vidare har målet varit att med utgångspunkt i utbyggnadsförslaget diskutera sociala följder av denna typ av omvandling, för att få en bild över hur sociala förutsättningar påverkas av fysiska strukturer. Slutligen har målet varit att utifrån dessa diskussioner formulera utvecklingsmöjligheter för utbyggnadsförslaget.

Med hjälp av teori samt kvalitativa utvärderingar, med fokus på upplevelsevärden, har utbyggnadsförslaget utvärderats gentemot dagsläget och ett nollalternativ. Resultatet har visat sig nyansera följderna av bebyggelse i anslutning till ett grönområde. I rapporten har jag visat att utbyggnadsförslaget kan leda till flera olika förändringar, med åtskilliga potentiella positiva sociala följder. Genom att ställa sociala följder i relation till begrepp kring fysiska strukturer har jag sett tendenser som ökad trygghet, bättre tillgänglighet, ökad social närvaro såväl som goda förutsättningar för mötesplatser. Utbyggnadsförslaget innebär även negativ påverkan. För att åstadkomma ett balanserat förslag föreslås åtgärder för projektet såväl som inom närområdet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Målformulering & syfte	9
1.3 Metod	11
1.4 Disposition	13
2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	15
3 PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	22
3.1 Dåtidens Regementsgatan	22
3.2 Dagens Regementsgatan	26
3.3 Framtida Regementsgatan	32
4 UTBYGGNADSFÖRSLAG	35
4.1 Riktlinjer	35
4.2 Utbyggnadsförslag 'Regementsgatan som del i landskapet'	36
5 UTVÄRDERING AV FÖRÄNDRINGAR	39
5.1 Lynchanalys	39
5.2 Nolliplananalys	42
5.3 De åtta parkkaraktärerna	45
5.4 Balanseringsprincipens biotopkartering	48
5.5 Sammanfattande diskussion kring förändringar	51
6 DISKUSSION KRING SOCIALA FÖLJDER	55
6.1 Slottsparken, krympande parkmark och hälsoaspekter	55
6.2 Landskapet	57
7 BALANSERING AV NEGATIVA SOCIALA FÖLJDER	62
7.1 Förbättringsåtgärder till utbyggnadsförslaget	64
8 AVSLUTANDE DISKUSSION	67
KÄLLFÖRTECKNING	69
BILAGOR	
Bilaga I - Fotopunkter, sektionssnitt & detaljutsnitt	
Bilaga II - Beskrivning av De åtta parkkaraktärerna	
Bilaga III - Biotopkartering, inventeringskarta	
Bilaga IV - Samlad klassificeringstabell av biotoper	
Bilaga V - Trädinventering före och efter utbyggnadsförslaget	

1 INLEDNING

Introduktion med bakgrund och problemformulering.

1.1 Bakgrund

Idag, 2011, bor mer än hälften av jordens befolkning i städer. I västvärlden och Sverige går urbaniseringsprocessen inte lika fort som i andra delar av världen men de senaste årtiondena har förutsättningarna för städerna förändrats. Tidigare industrisamhällen övergår gradvis till mer renodlade kunskaps- och informationssamhällen samtidigt som delar av stadens produktion förflyttas ut till andra länder. Malmö är inget undantag, och där växer befolkningen snabbare än i både Köpenhamn och Göteborg.

Med andra förutsättningarna i städer har även stadsbyggnadsideal förändrats. Det modernistiska stadsbyggnadsidealet har inneburit radikala förändringar av det urbana landskapet. Genom byggstatistik är det bland annat möjligt att reflektera kring de stora förändringarna med enorma rivningar av lägenheter i bostadshus mellan tidigt 1950-tal och slutet på 1970-talet (Johansson 1997). Samma period karaktäriseras genom ett stort antal nya byggnader och flera stora förändringar av den fysiska strukturen i samhället. Detta hände både innanför och utanför staden med uppväxta miljonprogramsområden, växande detaljhandelsbutiker i antal och storlek och en växande bilanvändning såväl som bilberoende (Ramberg 2000). Mycket av denna nya struktur planerades dessutom uppdelat efter funktion.

Idag är den generella attityden i debatten kring det modernistiska stadsbyggnadsidealet mer skeptiskt (Johansson 1997). Även om det är vanligt att bostadsbebyggelsen breder ut sig från stadskärnorna tar fler större avstånd från detta ideal och det verkar idag råda en viss enighet bland politiker och praktiker om hur den svenska staden ska planeras för att bli en tätare stad såväl som en mer blandad stad (Klingberg 2006). Ett stadsbyggnadsideal på frammarsch är nyurbanism som på många sätt vänder sig bort från de stora förändringar som modernism representerade och karaktäriseras snarare med ett stadsplaneideal som förespråkar täthet, det småskaliga, en blandad mångfald och önskan att bättre kunna röra sig till fots i staden (ibid.). Visioner kring *i blandstaden* har bland annat framförts av Länsstyrelsen i Skåne län. Blandstaden kan även den uppfattas som en kritik av modernismens zonerings och med sin tyngd i mångfald och blandningen i städer.

Både Malmös, nu avgångna stadsdirektör, Inger Nilsson och Malmös stadsbyggnadsdirektör Christer Larsson har pekat på problematiken som Malmö står inför – att utveckla staden och samtidigt lyckas koppla samman Malmö och läka samman den på ett socialt plan (Johansson 2011). De poängterar vikten av att staden måste utvecklas och byggas samman och göras hållbar även på ett socialt plan för att underlätta för att människor ska kunna mötas över gränserna. Då Malmö som många andra städer idag till stor del är relativt zonerad efter modernismen är följderna av att tillväxt och omvandling efter dagens stadsbyggnadsideal till stor del sker i staden genom förtätning. Malmös stadsbyggnadsdirektör Christer Larsson pekar på potentialen i Malmös strukturer av årsringar och närhet mellan de olika stadsdelarna för att läka staden på ett socialt plan. För att åstadkomma en sådan förändring kan Malmös rumsliga organisation påverkas genom att exempelvis skapa fler mötesplatser, öppna nya stråk och kopplingar, bygga nytt där det idag är tomrum och kompletteringar med det som saknas. Det handlar om att ta tillvara på de flöden som redan finns och förstärka dessa samt även skapa nya flöden som kopplar samman stadsdelar. En tätare stad är en tryggare stad eftersom det är stadens liv som skapar trygghet enligt Christer Larsson. Dock tror han att det kommer att kräva mer innovativa lösningar för att i framtiden rymma fler invånare i Malmö (ibid.).

Andelen grönytor har minskat i Sverige mellan 1980 och 2000, till förmån för bebyggelse. Denna utveckling har framför allt varit tydlig i storstäderna (Faskunger 2007) och för Malmös del finns inom tätorten väldigt lite gröna ytor (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003). Malmö som "parkernas stad" är snarare en definitionsfråga och debatten om hur dagens städer ska planeras saknar inte kritiska röster. I Sydsvenskan framfördes en debattartikel av Erik Skärbäck (Skärbäck 2007a), professor i översiktlig planering vid Sveriges lantbruksuniversitet, angående den olyckliga utvecklingen att städer förtätas och att maximering av lägenhetsvolymen går före det långsiktiga behov alla människor har av grönytor för att må bra. Skärbäck framför i debattartikeln vikten av att slå vakt om människors grundläggande behov av grönska såväl som lugn och ro. Att naturen endast är tillhörande

landet är en fördom. Detsamma gäller att efterfrågan av en hög grön policy i den växande staden skulle ge ökade kostnader och reducera stadens möjligheter och dess ekonomiska tillväxt. I artikeln framförs argument baserat på undersökningar från Berlin som pekar på att i staden finns bättre förutsättningar för biologisk mångfald än utanför. I debattartikeln indikerar Skärbäck på grönskans avgörande betydelse för hälsan. Ett fullvuxet träd alstrar enorma mängder luftfuktighet och en gata med en allé av träd minskar stoft och partiklar i luften med runt 80 - 85 procent i jämförelse med en gata utan träd. Bara åsynen av grönska har visat sig bringa positiva effekter, då tillfrisknandet under efterbehandlingen av patienter har gått snabbare om de har haft utsikt över träd än om utsikten saknar träd. Samma tes bekräftas av att fängelseinterner är sjuka mindre om de kan se landsbygden utanför. Dessutom understryker Skärbäck i debattartikeln de positiva effekter av att ha tillgång till grönska och sambanden gällande koncentrationsförmågan såväl som stressnivån hos barn.

Denna artikel har bland annat sedan följts av en debattartikel i Skånska Dagbladet av Jonas Björk m.fl. (Björk m.fl. 2007), docent i epidemiologisk metodik vid Lunds universitetssjukhus, och medförfattare från Sveriges lantbruksuniversitet, Lunds universitet samt Lunds och Malmös universitetssjukhus. I debattartikeln framhävs de tydliga samband som uppstått i forskningen mellan trivsel och hälsa och goda boendemiljöer. Tydliga samband finns även mellan närhet till goda naturmiljöer och förekomsten av vardaglig fysisk aktivitet.

PROBLEMFÖRMULERING

Sträckan av Regementsgatan söder om Slottsparken i Malmö har idag flera viktiga funktioner i närheten som park, stadsbibliotek, gymnasieskolor och idrottsverksamhet, huvudkontorsbyggnader och Kronprinsen etc. Dock är vägen belastad med mycket trafik som medför buller i parken. Att nästan ingen bor i direkt anslutning till området gör att trygghetskänslan längs Regementsgatan kan uppfattas som svag. Vägens barriärverkan längs Regementsgatan i bebyggelsen och parken förstärks ytterligare av den

relativt strikta funktionsuppdelningen med (förenklat) institutionsartade byggnader söder om Regementsgatan och park norr om vägen. Dagens trafiksituation längs Regementsgatan med en utformning av sträckan vilken mer uppfattas som trafikled än som gata medför att området i närmst anslutning kommer att få det allt svårare att upprätthålla en attraktiv levnadsmiljö.

Regementsgatan har stor potential med flera attraktiva funktionerna och därmed även förutsättningarna för att bli en viktig länk i sammankopplingen av västra och östra Malmö såväl som norra och södra Malmö. Alternativ till att göra Regementsgatan mer attraktiv finns. Malmö stad gjorde för cirka ett decennium sedan en uppmärksam upprustning av Regementsgatan väster om Mariedalsvägen med tydligare, säkrare och tillgängligare trafikrum för bland annat gående och cyklister (Johansson & Leden 2003). Sträckan av Regementsgatan förbi Slottsparken skiljer sig genom att den nästan uteslutande saknar bostäder intill gatan samtidigt som den södra delen är relativt glest byggd medan norra delen saknar bebyggelse, med undantag för stadsbiblioteket.

Att bygga i anslutning till en stadspark skapar reflexmässig en hotbild hos flertalet och det finns svåra balansgångar när det kommer till att genom förtätning skapa och knyta samman kvalitéer utan att förlora ursprungskärnan till attraktiviteten. Med ett undantag finns idag inte kravet i den svenska lagstiftningen på att vid en exploatering som innebär negativ miljöpåverkan fullt ut balansera upp och mildra dess konsekvenser genom konkreta åtgärder (Grip m.fl. 1999). Undantaget gällande naturreservat, 7 kap. 7§, fjärde stycket, i Miljöbalken. Det är dessutom "vardagslandskapet" som är i mest behov av att skyddas och kompenseras. Att komma till rätta med negativa följder av exploatering genom kompensationsåtgärder blir därmed utfört på frivillig basis och i genomförandet riskeras detta att åsidosättas i förmån för mindre svårdefinierade och positiva effekter (Skärbäck 1997). Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund och Malmö har tagit fram en rapport *Balanseringsprincipen tillämpad i fysisk samhällsplanering* (Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund & Malmö 2003) för att studera hur det kan vara möjligt att aktivt arbetar med den fysiska planeringen för att hantera

Sveriges 15 miljömål på ett systematiskt sätt. Deras gemensamma slutsats var, att balanseringsprincipen kan vara grunden till en förbättrad metodik för en ökad miljöhänsyn i den fysiska planeringen.

Genom att studera en omvandling av Regementsgatan finns det möjligheter att föra ett djupare stadsbyggnadsresonemang kring för och nackdelar.

1.2 Målformulering & syfte

Målet med detta examensarbete är att göra ett utbyggnadsförslag, längs norra kanten av Regementsgatan i anslutning till Slottsparken i Malmö. Vidare är målet att diskutera sociala följder av denna typ av omvandling och slutligen att utifrån dessa diskussioner formulera utvecklingsmöjligheter för utbyggnadsförslaget.

Idén bakom rapporten såväl som utförandet av utbyggnadsförslaget bygger på en egen nyfikenhet att undersöka möjligheterna och eventuella resultat sprunget ur mötet mellan park och bebyggelse i syfte att få en bättre övergripande bild över hur de sociala förutsättningarna påverkas av dessa fysiska strukturer.

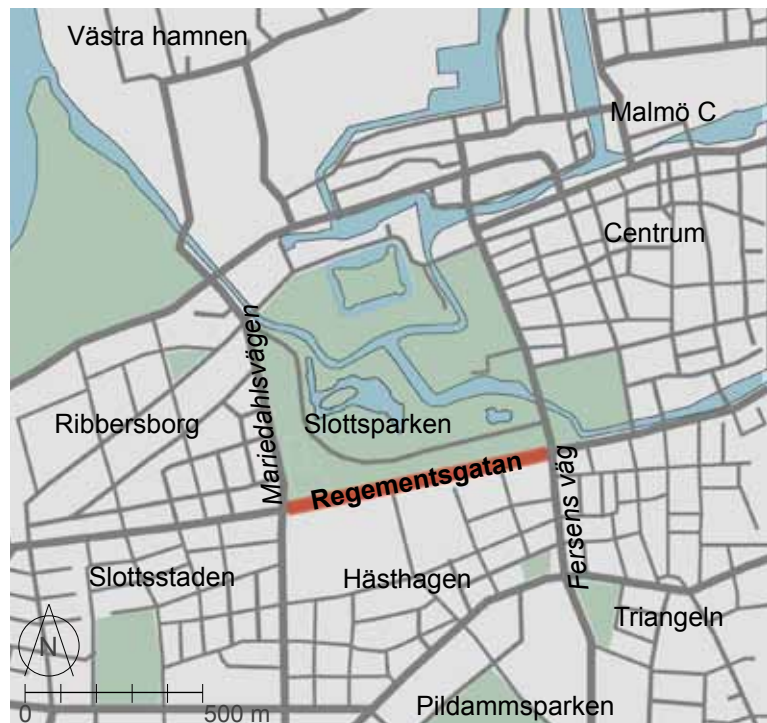
AVGRÄNSNING

Rapporten syftar inte till ett ställningstagande att bebygga området, vilket innebär att den inte kommer att innehålla en beskrivning till hur det är fullt möjligt att genomföra bebyggelseutbyggnadsförslaget i detalj. Istället ska rapporten ses som en första studie till vad idén skulle kunna innebära för sociala följder utav ett genomförande. I dagsläget finns, vad jag vet, inga liknande planer för området från Malmö stad sida.

Utbyggnadsförslaget syftar till en redogörelse av de grova dragen av formen, volymen och funktionerna för området. Gällande planeringsförutsättningar presenteras under Kapitel Planeringsförutsättningar. Dessa fungerar som planeringsunderlag för utbyggnadsförslaget och är även redovisade för att i efterhand bättre kunna underlätta en utvärdering av utbyggnadsförslaget, utan särskild kännedom om området.

Inventeringen av Regementsgatan har skett under våren och sommaren 2011. Detta innebär att delar av planeringsförutsättningar som presenteras under Avsnittet Dagens Regementsgata (Planeringsförutsättningar) kan vara påverkat av det begränsade tidsintervallet.

Det fysiska området som har legat i fokus i studien avgränsas till sträckan av Regementsgatan med tillhörande omgivning som går från Mariedalsvägen vid Kronprinsen i väst och fram till Fersens väg

Figur 1 - Översiktskarta, den röda linjen markerar det geografiska läget för utbyggnadsförslaget.

vid Stadsbiblioteket i öst (se Figur 1). Denna del kommer för enkelhetens skull i rapporten att benämnas som Regementsgatan. Det utarbetade utbyggnadsförslaget med ny bebyggelse har gjorts norr om Regementsgatan, avgränsat av Stadsbiblioteket i öster och fotbollsplanerna i väster. Denna avgränsning är inte helt självklar utifrån hur det är möjligt att utläsa områdets fysiska strukturer, men avgränsningen är gjord för att inte få ett alltför omfattande fysiskt område och komplex planeringsuppgift till den sammankopplade studien.

Social hållbarhet är ett begrepp som används mycket i planeringssammanhang och har vuxit fram som idé allt sedan 1987 då den lanserades i vad som informellt kallas *Brundtlandrapporten* (World Commission on Environment and Development 1987). Den bärande idén i rapporten är hållbar utveckling sett utifrån tre dimensioner: ekologisk, ekonomisk och social. Även om detta examensarbete syftar till att fokusera på den sociala aspekten är jag väl medveten om idén (Olsson

2005) att de tre dimensionerna är beroende av varandra och måste vägas samman på ett balanserat sätt för att en hållbar utveckling ska kunna uppnås. Begreppet social hållbarhet är ännu idag inte enhetlig definierad varken inom politiken eller inom vetenskapen (jämför den politiska synen: Agenda 21 (Agenda 21 2005), Svenska miljömål (Prop. 2004/05:150 2004), mål om folkhälsan (Prop. 2002/03:35 2002 samt Boverket 2004) och inom vetenskapen (Öresjö 1997 samt Partridge 2005)). För Malmö stads del har begreppet social hållbarhet i relation till samhällsplanering definierats inom det överordnade målet för Malmös översiktsplanering om att ”bibehålla och vidareutveckla Malmö som attraktiv och hållbar stad på kort och lång sikt”. Detta övergripande mål har omarbetats till fysiskt möjliga delmål där de sociala delmålen för social hållbarhet är fler bostäder, mer blandade områden, utveckla Malmö och regionen som attraktiv levnadsmiljö och ha kvar en koncentrerad stad (Malmö Stad 2010). Genom omvandling och förtätning av den redan byggda miljön ska Malmö kunna växa med minst 100 000 fler invånare. På detta vis anser Malmö kunna skapa en mer miljövänlig, attraktiv och socialt hållbar stad med närhet till såväl kollektivstråk och citytunneln (ibid.). Ett socialt perspektiv som diskutera, hur människor skulle kunna uppfatta och uppleva landskapet, har använts i rapporten med fokus på människors närvaro till fots och på enklare fortskaffningsmedel som exempelvis cykel. I rapporten har detta diskuterats och utvärderats i utbyggnadsförslaget och i relation till dagsläget, ett nollalternativ och utifrån fyra olika kvalitativa analys- och diskussionsmetoder; lynchanalys, nolliplananalys, de åtta parkkaraktärerna och balanseringsprincipens biotopkartering. Valet såväl som antalet av diskussions- och analysmetoderna har gjorts med hänsyn till att kompletterande kunna belysa sociala följder i uppfattningen såväl som upplevelsen och möjligheterna i landskapet. Det hade varit givande att studera problemformuleringen utifrån ytterligare andra perspektiv men i detta examensarbete har det dock inte funnit något sådant utrymme.

Målgruppen för examensarbetet har varit studerande, verksamma inom planering samt övriga tjänstemän och fackpersoner med intresse av problemformuleringen. Rapporten har även utformats för att intressera både beslutsfattare och lekmän. Det ska vara möjligt att

enkelt förstå processen igenom rapporten och kunna använda den som inspiration när man studerar andra områden av liknande slag.

1.3 Metod

Studieproblemet i detta examensarbete är inriktat på en utvärdering och diskussion kring en förändring som inte ägt rum. Denna situation är vanlig vid konsekvensanalyser inom fysisk planering. Detta har medfört att metoderna för insamling av det empiriska materialet varit starkt begränsat. Bland annat har det funnits svårigheter att både kunna utvärdera och diskutera kvantitativa fakta såväl som att kvalitativt studera människor i omgivningen genom intervjuer och observationer. Insamlingen av det empiriska materialet till detta arbete har därmed huvudsakligen utförts genom kvalitativa metoder i form av en explorativ studie (Wallén 1996). Denna typ av studie syftar att till skapa ett grundunderlag kring målformuleringens huvuddrag.

Balanseringsprincipen som metod

Som ramverk och stöd till rapportens kvalitativa studier har rapporten i övrigt genomtygats av balanseringsprincipen som återfinns i Erik Skärbäcks publicerade rapport *Balanserad samhällsbyggnad* (se Skärbäck 1997). Balanseringsprincipen utgår från att alla fysiska förändringar som orsakar negativa följder på omgivningen ska, om inte dessa försämringar går att undvika i samband med förändringen, belasta den exploaterare som genomfört åtgärden genom att ge den ansvaret för att balansen återställs. Detta diskuteras utifrån konkreta åtgärder. De negativa följderna ska främst undvikas i samband med övergripande lokaliseringsprövningar men även i mer detaljerade skeden. Att minimera negativa ingrepp innebär att planutbyggnadsförslaget utformas så att den negativa påverkan blir minimal. Utjämning innebär att den negativa påverkan utjämnas i sitt funktionella sammanhang, det vill säga efter en kartläggning av befintliga värden görs en bedömning av planutbyggnadsförslagets påverkan på dessa. Målsättningen är att motsvarande värden ska finnas även efter exploatering. Är detta inte möjligt ska en "utjämning med" ske först och främst i det funktionella sammanhanget, men som sista alternativ, "ersättas för" i annat funktionellt sammanhang (ibid.).

Balanseringsprincipen är ett verktyg för att i gestaltungsprocessen kontinuerligt förebygga och kompensera för negativa effekter av exploatering genom att granska, utvärdera och anpassa lösningarna (Grip m.fl. 1999). Alltså inte för att ta fram ett ultimata

utbyggnadsförslag. Balanseringsprincipen kan ge övergripande kunskaper om ett projekts följder och åtgärdsalternativ (ibid.). Metoden kan i ett tidigt skede i planeringen användas för att underlätta att hitta de lämpligaste områdena att bebygga genom att se övergripande till åtgärder som undvika och minimera de negativa följderna. I ett senare skede görs en mer detaljerad balanseringsberäkning samt ges utbyggnadsförslag på lämpliga kompensationsåtgärder, som att utjämna och/eller ersätta (Skärbäck 1997). Metodens fokus ligger i en kvalitativ bedömning av ett områdes resurser. Hur dessa resurser identifieras, värderas, analyseras, bedöms och beskrivs finns enligt (Grip m.fl. 1999) inget generellt svar på.

I praktiken sker balanseringsprincipen sammanfattat i fyra steg, där det första steget avser inventering och värdering av områdets värden och resurser, andra steget innebär en utvärdering/analys av ingreppet (förändringens) påverkan på området, det tredje steget innebär diskussion/planering/åtgärder för att minimera och undvika obalans och det fjärde steget handlar om kompensationsåtgärder som föreligger för att jämna ut och ersätta effekterna av en exploatering (Skärbäck 1997).

Insamling av teoretiska utgångspunkter

De teoretiska utgångspunkterna fungerar som teoretisk bas till rapporten och utvecklar de olika ämnena inom landskapbild, upplevelsefaktor och naturvärden utifrån dagens forskning i landskapsteori. Idén är att fördjupa dessa ämnen och placera dem i ett vidare perspektiv än vad som vanligtvis sker inom en gängse diskussion kring utvecklingen av en gata för att vidga perspektiven. Detta har genomförts genom att jag har ägnat mig åt litteraturstudier. För att fördjupa mig i den forskning och de teorier som finns i ämnena för landskapbild, upplevelsefaktor och naturvärden har jag studerat landskapsteorier gällande bland annat hur landskapet kan tolkas, hur upplevelsen av landskapet är förändligt och vad begreppet natur har och kan innefatta. Denna redogörelse för begreppen ger en bra grund av vissa återkommande fenomen och fungerar som en utgångspunkt till diskussionen av sociala följder såväl som diskussionen om hela rapporten.

Insamling av planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningarna är uppdelade i en historikdel, en nutidsbeskrivning och en framtidsbeskrivning med ett scenario utifrån hur Regementsgatan tycks komma att utvecklas. Metoden för insamlandet av det empiriskt material till planeringsförutsättningarna har i historikdelen varit genom litteraturstudier av historiebeskrivningar samt studier av äldre kartor, illustrationer, fotografier och planeringsdokument. För nutidsbeskrivningen har området i huvudsak inventerats genom platsbesök. Dessa besök har skett kontinuerligt under vår och sommar 2011. Besöken har gjorts under större delen av dygnets timmar. Platsbesöken har kompletterats genom att studerat nutida planeringsdokument (såsom pågående och antagna detaljplaner), och andra litterära områdesbeskrivningar. Vägledning kring framtidens Regementsgata och vad som man kan förvänta sig gällande gatans utveckling har tillskapats genom litteraturstudier och studier av kommunala dokument - bindande såväl som vägledande riktlinjer såsom Malmös översiktsplan och flertalet dialog-pm som har kompletterat diskussionen.

Utformandet av utbyggnadsförslaget

Utbyggnadsförslaget har framställts utifrån min yrkesprofession som planeringsarkitekt med avstamp från rapportens syfte och med hänsyn till de i rapporten dokumenterade planeringsförutsättningar och det teoretiska resonemang som förts fram.

Val av analyser för diskussion av sociala följder av utbyggnadsförslaget

Med hänsyn till att empiri saknas, då utbyggnadsförslaget såväl nollalternativet ej finns, är diskussions- och analysmetoderna kvalitativa men vilar på en kvantitativ bedömningsgrund med tydlig struktur i bedömning och utförandet. Den övergripande metoden för diskussion och utvärdering av sociala följder har genomförts genom analyser i plan och sektion. Jan Janssens (Johansson & Küller 2005) beskriver hur miljövisualiseringar fungerar för att användas av planerare som en presentationsmetod och ett verktyg för att analysera och undersöka och förklara företeelser som vid utvärdering av planutbyggnadsförslag. Exempel på olika visualiseringstyper är kartor, planer, sektioner, perspektiv och collage. Janssens pekar på hur man inom

miljöpsykologisk forskning använder sig av sådana visualiseringar till beteendestudier för att bland annat utvärderar utomhusmiljöer som inte finns. De har sina fördelar jämt emot verkligheten då man har bland annat kan presentera miljöer som inte finns såväl som att man lätt kan manipulera dessa och förändra dem samt att det finns en bättre kontroll över försökssituationen. Dock ska dessa simuleringar aldrig förväxlas med och ersätta verkligheten (Marans & Stokols 1993).

Utgångspunkter för balansering av utbyggnadsförslaget

Balansering av utbyggnadsförslaget har diskuterats utifrån strukturerna i balanseringsprincipen att "minimera" och "undvika" samt att "utjämna med" och "ersätta för" en ny exploatering för att komma med förbättringsåtgärder samt balanseringsåtgärder för en vidareutveckling av utbyggnadsförslaget. Strukturen har inte bara använts i diskussionen om biotopvärden utan i diskussionen kring utvärderingen av hela utbyggnadsförslagets negativa sociala följder.

1.4 Disposition

För att ge en tydligare bild av rapportens struktur följer här en kort presentation av dess olika delar.

Teoretiska utgångspunkter (Kapitel 2) ger en teoretisk grunddiskussion till landskapsbild, upplevelsefaktor och naturvärde i rapporten.

Planeringsförutsättningar (Kapitel 3) redogör för en sammanfattning av relevant planeringsförutsättningar från dåtidens, dagens och framtidens Regementsgata vilket ligger till grund för utbyggnadsförslaget.

Utbyggnadsförslag (Kapitel 4) presenterar mina riktlinjer och mitt utbyggnadsförslag.

Utvärdering av förändringar (Kapitel 5) analyserar och utvärderar tänkbara förändringar av utbyggnadsförslaget.

Diskussion kring sociala följder (Kapitel 6) utvärderar och diskuterar potentiella följder av utbyggnadsförslaget ur ett socialt perspektiv.

Balansering av negativa sociala följder (Kapitel 7) diskuteras åtgärder för att balansera utbyggnadsförslagets negativa sociala följder.

Avslutande diskussion (Kapitel 8) tar ett helhetsgrepp kring rapporten som helhet.

2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Teoretiska utgångspunkterna kring landskapsbild, upplevelsefaktor och naturvärden.

Genom fördjupningar inom landskapbild, upplevelsefaktorn och naturvärden utifrån aktuell forskning i landskapsteori och därmed placera dem i ett vidare perspektiv än vad som vanligtvis sker inom en gängse diskussion kring utvecklingen av en gata vidgas perspektiven kring hur det urbana landskapet kan tolkas, hur upplevelsen av landskapet är förändligt och vad begreppet natur, kultur och landskap kan innefatta.

LANDSKAP - KULTUR OCH NATUR?

Idag kommer en välanvänd definition av vad begreppet landskap innefattar från den Europeisk Landskapskonventionen (Europarådet 2000):

”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”

I denna definition har innebörden att begreppet landskap starka kopplingar till kultur såväl som natur, där landskapet både kan vara skapade helt med, delvis med och utan människans inverkan. Definitionen har även försökt få bukt med det svåra landskapsbegreppet genom att föra in betydelsen av handlingen såväl som det ömsesidiga samspelet som båda betonar den mänskliga faktorn och landskapet som förändringar över tid (Nord 2009).

Historiskt sätt var det inte förrän på 1600-talet, före renässansen, som natur och landskap föreföll som vanliga termer att använda omväxlande med sceneri eller en scenbild. Det var i denna stund som just begreppet landskap också kom till. Även natur är ett av de mest komplexa begreppen i vårt språk men före den tiden fanns en avgörande skillnad i definitionen av begreppet. Natur var något som inte kunde synas. Begreppet var istället förknippat med en skapandeprocess, födelseprocess bakom den som syntes och skapare av det som syntes (Olwig 1993).

Idag anses flera landskap som områden vars karaktär är resultaten av naturliga faktorer, trots att så inte är fallet. Att landskap förknippas med natur i så stor utsträckning har bland annat att göra med att många landskap som

skapades av människor under 1900-talet gjordes för att se ut som de var skapade som ett resultat av naturliga processer utan att människor var inblandad (Herrington 2009).

Ett sätt att se relationen mellan oss människor, natur och landskap är att landskap kan innehålla naturliga element såsom plantor växande på en äng. Men så fort vi betraktar ängen som en vy, en resurs eller ett ställe att förvara boskapsdjur blir det ett landskap. Landskap skapas därmed inte bara fysiskt utan även genom vår uppfattning (Herrington 2009).

Tidigare uppfattades landskap som ett särskilt område med aktivitet – en symbolisk representation av karaktären av en stadsform. Begreppets innebörd finns kvar i de romanska språken och på franska heter landskap *paysage*, varav pays- refererar till en folkgrupps stadsform eller land. Detta franska begrepp är synonymt med begreppet land som det först användes i de germanska språken. Begreppet land är alltså även ett socialt fenomen för ett land eller ett folk. På detta vis utgör landet, land av sitt folk som har rätten i landet, såsom rätt att rösta etc. (Till exempel är England landet av engelsmän). Det germanska begreppet land är dock inte bara tillämpad som det franska *paysage*, utifrån ett socialt perspektiv, utan innefattar även en materialisk innebörd. Utifrån detta finns en tendens att grundbetydelsen av land i landskap får en förskjuten mening från en social innebörd (land som pays) till en mer fysiskt innebörd – och utifrån detta skapas lätt en förvirring när det gäller representationen av land i landskap. Den andra delen av begreppet landskap, suffixet –skap framställer en abstraktion mellan något, såsom i vänskap, medborgarskap eller exempelvis gemenskap. Detta suffix, -skap, anger något synligt, något som visas eller ett uttryck för en kvalitet eller ett tillstånd. Suffixet –skap är också nära besläktad med ordet skapa som i att skapa, forma etc. Kopplingen mellan –skap och skapa är synbart utifrån att ett fenomen har skapats ur ett tillstånd. Såsom landskap (Olwig 2004).

Men denna betydelse ändrades helt och abrupt till att framförallt innebära en scen, ett motiv. Vår förståelse idag för begreppet landskap härleds av Olwig genom denna dubbelbetydelse; att landskap är en bildlig

representation av ett motiv samtidigt som landskap är det som motivet representerar. I slutändan har detta lett till att det är svårt eller omöjligt att veta om representationen av landskapet formar landskapet eller om det är landskapet som formar sin representation. Olwig menar att åtskillnaden mellan dessa två betydelser har gått förlorad och landskap nu istället formas i sin cirkulära dubbelbetydelse (ibid.).

Detta beror på att begreppet har blivit så starkt förknippat med ögat och den visuella upplevelsen trots att innebörden av begreppet även är någonting annat icke visuellt (Olwig 1993). Detta är förenligt med flera studier som har genomförts, bland annat hur vackra vyer i landskapen överensstämmer med godtagbar skötsel (Ribe 2002). Denna typ av konflikt uppstår då den visuella innebörden av landskapet blir tydligare och lättare att förstå sig på vilket bidrar till att den icke visuella informationen får ge vika (Olwig 1993). Även natur är ett begrepp med dubbel betydelse där den betydelsen med den starkaste kopplingen till det visuella har blivit den främsta betydelsen (ibid.).

Olwigs beskrivning visar den nära kopplingen mellan landskap och människan och hur skapandet av landskap inkluderar den mänskliga närvaron i självaste processen. Trots det menar han (Olwig 2004) att landskapet som representation är i så stark grad förknippad med naturliga processer utan mänsklig påverkan att innehållet av mänsklig påverkan blir förbisedd. Detta sker bland annat genom användning av kartor och flygfoton. Genom dessa verktyg kan representationen upprepas och kommuniceras ut förenklade och tydliga vilket orsakar att de till sist framstår som sanningar. På det sätt som mark definieras och tas i anspråk i dagens samhälle med geometriska metoder som används för att mäta, avgränsa och sedan representera landskapet, formas även landskapets fysiska utveckling. Dock pekar Olwig på att dessa representationer just är förenklingar, utan en vidare helhetssyn, och de förbiser den komplexitet som finns i det sociala rummet och döljer det verkliga komplexa landskapet. Även Herrington (2009) ser problem med att landskap förknippas som naturliga. Relationen till landskap skapade av människor blir underlig när vi låtsas som de är resultaten av naturliga processer. Dessutom finns det problem med att se landskap som natur då vi måste ge efter för naturens

oundvikliga kraft, samt att synen på landskapet påverkas av att natur har en tendens att uppfattas som gott och sunt, medan onaturligt i sin tur är starkt förknippat med något dåligt (ibid.).

Landskap är väl knutet i sin relation mellan kultur och natur, precis som Europeisk Landskapskonventionens definition av landskap. Herrington (2009) visar tre huvudläger kring hur vi som människor värderar naturen och uppfattar vår relation till den. Den ena gruppen varnar för miljöns förfall på grund av modernt jordbruk och utsläpp etc. Denna grupp ser människan som en förvaltare av naturen och att det därmed är viktigt att vara en bra sådan. Människan är en del av det komplexa ekologiska gemenskapen och vi är därmed ansvariga för att upprätthålla dess hälsa. Den andra gruppen är också kritisk inför miljöns förfall men skiljer sig från första gruppen genom att kritisera dessa för att sätta människan i centrum och bara se naturen för dess värde för oss människor. Denna grupp anser att naturen ska hyllas för sitt eget värde och vad vi sedan får ut av naturen ska inte påverka vår relation till den. Båda dessa grupper tycks dock ta för givet att naturen strävan mot en optimal balans, stabilitet och harmoni, vilket inte alltid forskning visar. Naturen är istället kaotisk, komplex, farlig och utan optimala syften. Båda dessa grupper ser även på tidigare existerande samhällen som om de levat i linje med naturen trots att även detta har motbevisats att inte alltid varit fallet. Även njutning och tillfredsställelse är en naturlig drivkraft och både biologiska och psykologiska komponenter i människans natur. Dessa bitar saknas i den andra gruppen men detta till trots har njutning av naturen varit en strak drivkraft i upprättandet och bevarandet av naturen. Den tredje gruppen är kulturteoretiker som uppfattar naturen som en ren produkt. De pekar bland annat ut att många symboler som används för att hänvisa till naturen egentligen är produkter av ras, kön, klass etc. (ex. naturen som kvinna). De har också problem med naturens egenvärde och ser istället vår relation till naturen som en uppfinning skapad av samhället för att sortera, klassificera och upprätthålla oförändrat tillstånd. Detta till trots är människor subjekt till naturkrafter och har naturliga behov av skydd, vatten, mat etc. Om naturen endast hade varit en uppfunnen idé hur räknar vi då för dessa behov? Vi är dessutom födda i värld som till stor del är skapad utan mänsklig närvaro och

där vi tvingas anpassa oss efter naturen (ex. inte dricka förgiftat vatten). Inga av dessa tre grupper lyckas enligt Herrington att i sin helhet greppa vår relation med naturen eller hur landskapet förhåller sig i denna relation. Naturen i alla dessa tre versioner är statiska system, en balanserad gemenskap, en naturlig gräns, eller en konstruktion. Det är svårt att dra en linje mellan kultur och natur i landskapet vilket gör att det enklast att se landskapet både som kultur och natur (ibid.).

LANDSKAP SOM UTRYMME OCH RUM

Tim Ingold har i texten *The temporality of the Landscape* (Ingold 2000) kompletterat förståelsen för landskap. Ingold menar att människans liv är en process som innefattar tid och den rumsliga passagen i tid. Detta utgör en process av formandet av det landskapet man lever i. Landskap är inte land, inte natur, och heller inte *space* (hädanefter benämnt som utrymme). Ingold beskriver sammanfattningsvis landskapet som den värld som är känd av "*those who dwell therein, who inhabit its places and journey along the paths connecting them*". Människokroppen är därmed en viktig kompletterande faktor till landskapet. De är så sammankopplade enligt Ingold att deras existenser är avgörande för varandra. Skillnaden mellan landskap och *place* (hädanefter benämnt som *ett rum*) ligger i att landskap inte är ett urklipp av helheten som ett rum. Ett rum innefattar ett centrum, eller är centrumet, men med en avsaknad av definierande gränser. Landskap är inte en del och definieras varken av centrum eller av gränser. Dock kan landskap upplevas och erfaras att fungera och tydas som gräns i sin relation till de aktiviteter som försiggår av exempelvis människor.

Olwig argumenterar i *Global ground Zero: place, landscape and nothingness* (Olwig 2005) att ett utrymme (*space*) kan begripas som siffran noll, inom matematiken. På detta vis existerar rum genom att vara ingenting, i väntan på någonting. Det vill säga en nolla och en rumhållare. Detta utrymme/rumhållare menar Olwig måste då också vara så pass stor så att någonting skulle kunna hända. Som ett exempel ger han bland annat Rådhusplatsen i Köpenhamn för att illustrera hur rum fungerar som ingenting i väntan på någonting. Rådhusplatsen har en mängd olika funktioner

som kiosker, skyltar kommersiella aktiviteter, men merparten kan snabbt tas bort. Utifrån detta perspektiv är Rådhusplatsen, enligt Olwig, ett tomrum och måste precis som noll hålla lokaliteten för ett någonting. Olwig menar att betydelsen av utrymme ligger i tomheten och med den kan någonting hända just där. Dessutom kan någonting även börja och sluta där. Som fallet med Rådhusplatsen börjar och slutar även allt från demonstrationer till olika festligheter i rumhållaren. Detta tomrum kan göras attraktivare med exempelvis arkitektur och planeringsprojekt som trafikminskningar, borttagandet av oönskade eller tillförandet av önskade element men, enligt Olwig kommer dessa åtgärder i sig själv eller på grund av detta inte skapa rum.

Olwig utvecklar även landskapsbegreppet som rum med mänsklig aktivitet (Olwig 2005). Olwig menar att det fysiska rummet inte har några starka gränser utan bättre kan föreställas som passager i utrymmet, detta jämför han med tid som har samma uppbyggnad. Det är knappast någon skillnad i det utrymmet framför oss som bakom oss. Det är istället tiden i kombination med utrymmet som skapar rum där något kan hända (utrymme + paus = rum). Utrymmet är det som möjliggör rörelse och pausen möjliggör att utrymmet kan omvandlas till just ett rum. Landskap som betonar detta blir även ett mått för tid och rum. Som exempel använder sig Olwig bland annat av våra högtider så som julen. Ordet, härrör från det cirkulära hjulet och året, vilket markerar förändringen att det gått ett år. Detta förstärks med att de dessutom är helgdagar, som symboliserade någon slags paus eller brytpunkt i den normala tidsrytmen. Även om denna högtid upplevs som väl definierad i tid (runt julafton) och platser (exempelvis att åka skidor) innebär även högtiden en markering i tiden och på platsen vilket utvecklar relation till rummet. Olwig menar att denna dubbelbetydelse är något man behöver ta hänsyn till i den fysiska planeringen, för att både tillgodose det som först gjorde att man fastnade för stället men också hur den relation som uppstått ska förvaltas på bästa vis. Denna förståelse av att människors rörelse och pauser är avgörande för skapande av rum klarlägger, enligt Olwig, varför ett landskap har uppkommit och vikten av dessa passager för dess existens. Samtidigt påpekar han att vi fortfarande behöver markera våra passager, de utrymmen vi använder, i landskapet.

MÄNNISKAN OCH LANDSKAPET

Hur vi som människor uppfattar och ställer oss till landskap är till stor del styrt av bland annat tidigare upplevelser, erfarenheter och den sociala omgivningen. Även krav från samhället (sociala normer) och egenställda krav påverkar vårt beteende (Eagly & Chaiken 1993). Detta medför att samma landskap kan tolkas och upplevas på olika sätt beroende på person. Kylin (2003) har undersökt barns synsätt när det kommer till att värdera områden och platser, genom deras förståelse och erfarenhet av kojor. Resultaten av hennes studie är bland annat att det finns elementära övergripande skillnader och en inbyggd konflikt mellan barn och vuxnas syn på utomhusmiljön. Sammanfattat tenderar barn, till skillnad från vuxna, att värdera miljön efter hur mycket värde de själva kan fylla platsen med genom egenförd aktivitet och meningsskapande. Vuxna tenderar, enligt Kylin, istället att värdera platsen efter visuella, estetiska värden tillsammans med mätbara värden. Hur landskapet uppfattas beror även på miljön i sig. I studier (Kaplan m.fl. 1998) av människors uppfattningar av miljöer utifrån bilder har visat att huruvida man tycker om en miljö är kopplat till hur man förstår platsen genom att förstå hur den är orienterad. Omtyckta miljöer visade sig vara plana landskap med olika slags träd i varierande mängder. Medan miljöer som visade sig vara mindre omtyckta var vidsträckta landskap utan större variation med en vegetation utan större siktfält. Anledningen till dessa resultat anses vara att då vi hela tiden tillgodoser information från vår miljö krävs energi och medvetande för att sortera och bearbeta informationen. Hjärnans kapacitet är dock begränsad av hur mycket information som kan medvetengöras och vid överansträngningar kan detta leda till mental utmattning. Olika miljöer kräver olika grader av medvetande. Miljöer som är stillsamma och skapar fascination samtidigt som uppmärksamheten till miljön baseras på en frivillig basis kräver inte samma fokus och energi utan ger istället möjligheter till mental återhämtning, vilket gör att fler människor uppskattar dessa miljöer. Motsatsen till dessa miljöer kräver mycket uppmärksamhet och energi och kan exempelvis röra sig om kontorsarbeten och stadskörning med bil (Rydell-Andersson & Skärbäck 2010).

Flera forskare pekar på och ger förklaringar till miljöns

viktiga kopplingar till människan. Människan behöver olika slags fysiska, psykiska och sociala aktiviteter i en lagom dos (Norling 1999). Utomhusvistelse ger möjligheter till att erbjuda både aktiva och passiva aktiviteter och kan därmed bidra till en balanserad tillvaro. En evolutionär förklaring är att miljöer som varit gynnsamma för människans utveckling även har präglat oss positivt både biologiskt och genetiskt (Ulrich 1999). För återhämtning menar Ulrich att människor fortfarande kan tillgodose positiva effekter genom att uppsöka miljöer som bland annat innehåller element som träd, grönska och rörligt vatten. Återhämtningen benämns även som flow (Csíkszentmihályi 2001) och som being away (Kaplan m.fl. 1998).

STUDIER AV LANDSKAPETS EFFEKTER PÅ MÄNNISKOR

Idag finns en hel del forskning kring sambanden och effekterna mellan landskapen och utomhusvistelsens värden kopplat till människor. Enligt Boverket (2007) är det typiska för dessa studier att de framför allt fokuserar på effekterna av särskilda aktiviteter i en viss miljö. Studie av människors rekreation i vildmark (Hartig 1993) har visat resultatet att en mindre promenad i naturmiljö minskar blodtrycket. Ett annat exempel är kring hur offentliga grönytor används i staden och hur det påverkar hälsan (Grahn & Stigsdotter 2003). Oavsett kön, ålder och klass eller om man bodde centralt eller ej behövdes de gröna ytorna i staden för återhämtning. Personer med närhet till grönområden, egna såväl som privata, använde även övriga grönområden i staden mest. De som inte använde grönområdena i samma utsträckning kände sig mer stressade och bland annat var människor som bodde centralt mer stressade än de med egen trädgård. Sambandet i tillgång och avståndet från bostaden till dessa grönytor visade sig i studien vara viktiga faktorer för hur ofta de besöks och hur stressad man känner sig. Med ett mindre avstånd från bostaden till dessa grönytor besöks de oftare och vistelsen i dessa grönområden har en positiv påverkan på stressnivån. Rydell-Andersson & Skärbäck (2010) har i sin undersökning i Skåne bekräftat sambanden mellan avståndet och välbefinnande. Personer som bor i villa eller lägenhet inom 300 meters avstånd från grönområden med mycket attraktiv natur trivs bra. Men

ifall det inte finns attraktiva grönområden inom 300 meter var det endast ca 40% av de lägenhetsboende som trivdes bra, medan resultatet för de i villa som trivdes bra var över 70% (ibid.). Möjligheter till rehabilitering beroende på möjlighet att se och besöka grönområden har Ulrich (1999) undersökt med resultaten att patienter som har dessa möjligheter återhämtar sig i snabbare takt från stressrelaterade åkommor. Även bara åsynen av intryck från grönområden reagerar kroppen mycket snabbt. Dessa upplevelser kan kallas för mikropauser och i en studie (Parson m.fl. 1998) mättes trafikanters stressnivå i förhållande om de fick se en golfbana eller inte när de körde igenom ett industriområde. Resultaten blev att de som fick se golfbanan under ett litet kort tag gav positiva effekter för personernas uppmätta stressnivå. I en undersökning av skolgårdar (Lindholm 1995) har visat att skolgårdar med flertalet möjligheter till aktiviteter innehåller en stor yta med flera mindre definierade platser. Naturområdet inom skolgården bör även den vara mer definierad men kan med fördel sträcka ut sig och knyta an till de olika delarna av skolgården. Enligt Lindholm skapade naturområdena möjligheter att knuta an till de mindre platserna på skolgårdarna genom att inspirera barnen att använda hela miljön, även ytor som på skolgårdar utan grönområden ansågs som dåliga. Även denna studie pekade på de positiva resultaten av skolgårdar med grönområden, som att barnen lekte mer och friare samt att leken kunde fortgå under längre tid då den inte togs bort lika snabbt.

Hinder för upplevelsen av landskap

Flera studier har undersökt vad det är som hindrar människor att utnyttja parker och att utöva rekreativa aktiviteter. Slutsatserna har varit att dessa personer hindras av att de känner en brist på tid, brist på information, avstånd, personliga hälsan, tillgänglighet, transporter, osäkerhet och otrygghet, eftersatt skötsel eller brist på bra anordningar i parken samt ont om sällskap för rekreation. Användningen av grönområden påverkas dessutom av människors bristande medvetenhet om var de finns lokaliserade (Faskunger 2007). Liknande slutsatser har dragit i andra studier. I (Bengtsson 2003) är det tidsbristen, att det tar långt tid för många äldre och funktionshindrade att förflytta sig såväl som att röra i utemiljöer samt att man ofta är beroende av någon annans tid för att genomföra detta,

som är en bidragande faktor. Bland annat är påverkas äldres utevistelse genom svårigheter att komma till rekreationsområdet samt att det uppfattas som skräpigt, känns farligt eller att där är för mycket människor. En annan studie som undersökt ålderspensionärers utevistelse i Stockholm (Berglund & Jergeby 1988) beskriver, till skillnad från ovan nämnda studie, att ”för lite folk” upplevs som ett problem. Platser, som upplevs isolerade från bebyggelse och dessutom saknar sittplatser, inger oro och ångslan, särskilt om man promenerar själv. Oron kommer både av insikten att man kan falla utan att någon kommer till ens hjälp och att man kan utsättas för våld. Däremot framhåller även denna studie skötseln av utemiljön som en viktig förutsättning för utevistelse.

En enkätundersökning från TEMO, 2001, har åskådliggjort att personer som bor i vissa tätare innerstadsstadsdelar upplever mindre brist på parker och naturområden än förorter med större andel mark som inte innehar bebyggelse (Ståhle 2005). Detta har undersökts av Alexander Ståhle (Ståhle 2005) som menar att det inte räcker att se till avståndet och storleken på grönområden utan att det även är av vikt av orienterbarhet och kvalitén och bruksvärdet i form sociotoper (=*”en specifik plats användning och betydelse i en specifik kultur”*). Anledningen till detta är enligt Ståhle att möjligheten till orienterbarhet till grönområden har en avgörande roll för om och hur ofta människor besöker dessa. Bland annat är både innerstadens rutnätslika stadsstruktur innehållande definierade grönområden bättre integrerade och kan dessutom bättre sprida innehållet genom att sammankopplas med gröna stråk.

Trygghet

Inom stadsbyggnadsdiskussionen råder en stor diskussion kring effekterna av att grönområden kan upplevas som otrygga. Detta har bland andra tidigare framhållits av Faskunger (2007) att just otryggheten är en central faktor som hindrar människor från att använda grönområden. Framför allt upplever många människor parker som otrygga i mörker (Heber 2007), vilket låter sig dels förklaras med bristen på möjligheter att överblicka omgivningen, dels bristen på människor (Boverket 1998). I en studie (Kristensson & Norlin 2010) kring röjningar i parkmiljö och trygghet

i Lund fann man just vikten av kunna uppskatta risker och ha möjlighet till visuell kontroll. Genom att skapa överskådlighet i området och att kunna se igenom skikt av exempelvis träd och buskage upplevs miljön tryggare. Att parker i mörker och med brist på människor kan uppfattas som otrygga ligger i att den sociala närvaron av andra människor är den viktigaste faktorn för att människor känner sig trygga i stadsrummet (Sandstig 2010). Är det dessutom få människor i parker upplevs deras storlek oftare som en brist och avstånden i parken upplevs större. Enligt studie (Listerborn 2000) behövs både huvudstråk för gång- och cykel inne i parken såväl som snabba stråk i utkanten av parken. Dessa blir till komplement för andra trygghetsskapande åtgärder och som alternativ till de vägar och platser man inte vill röra sig kring är alternativa vägar. Även Jane Jacobs (Jacobs 1961) är inne på samma linje och ansåg det som troligare att dessa stråk i utkanten av parkerna används i större utsträckning under dygnet med närvaro av boendes ögon och öron. Men även aspekter som vilka det är som vanligtvis befinner sig i området (Boverket 1998) och vilket rykte platsen har (Listerborn 2002) påverkar trygghetskänslan.

3 PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Inventering av området kring Regementsgatans utifrån dåtid, nutid och framtiden.

3.1 Dåtidens Regementsgatan

Strukturen av Malmö som stad har sin början i mitten av 1200-talet med kvarter och gatunät. Malmös befolkning består troligast av inflyttare från andra städer i Skåne men även tyskar. De närmsta århundradena expanderade sedan Malmö i växelverkan med nedgångarna som att pesten drabbar Skåne och Malmö i omgångar såväl som förlorade handelsprivilegier. Att Malmö trots allt växte berodde bland annat på att staden fick lov att befästa sig och skapa den trygghet och stabilitet som behövdes i handeln samt att man mot slutet av 1700-talet kunde anlägga en hamn. Malmö är vid denna tid fortfarande en mindre stad, med runt 5000 invånare (Johnsson 2011).

Staden växer (se Figur 2) därefter snabbt, vilket till stor del beror på industrialiseringen med tillverkning i allt från metall till textil. Järnvägen dras till Malmö på 1850-talet och etableringen av varvsindustrin kommer igång mot slutet av 1800-talet. I början av 1900-talet bor nästan 70 000 invånare och staden växer kontinuerligt eftersom Sverige klarar sig undan världskrigen och kan upprätthålla en intakt industri. Men denna utveckling tar stopp på 1970-talet då Malmö går igenom flertalet kriser inom bland annat varvsindustrin. Därför sjönk invånarantalet än en gång drastiskt. Men i mitten av 1990-talet med besluten om Öresundsbron och Malmö högskola så har Malmö lyckats med omställningen från "industriestad" till "kunskapsstad" (ibid.).

Donationsjordarna

Historiken kring utformningen av området längs med dagens Regementsgata tar sin början utifrån de så kallade donationsjordarna. Systemet med donationsjordar har sin grund i hur städer medvetet grundades under tidig medeltid. Som regel var det kungen som valde plats och grundlade städer. Till staden behövdes mark till såväl kvarter och bostäder inne i staden som till jordbruksmark runt om staden för borgarna att bruka för sin försörjning. Med tiden betraktade borgarna sina bostäder som privategendomar. Samtidigt var det vanligt att borgarna krävde mer jordbruksmark. Kungen som hade såväl militära, handelsmässiga som skattetekniska intressen av att städerna hölls igång var som regel benägen att tillmötesgå dessa krav, men för att inte enbart gynna rika borgare ställdes oftast villkor på den mark som erbjöds. Donationsjordar är villkorade marker som donerats av kungen. Oftast var villkoret

att marken skulle upplåtas för hela staden och för allas gemensamma nytta. Den vanligaste typen av donationsjord var betesmark för alla borgares djur (Améen 1976).

Malmö fick Henrikstorps egendom som donationsjordar 1421 av Erik av Pommern. Att Malmö var danskt påverkade inte regleringen av donationsjordar då det danska och svenska donationssystemet fungerade likadant. Med tiden glömdes villkoren bakom donationsjordarna bort, och efterhand hade den allmänna marken förvandlats till enskilda egendomar. På 1700-talet begärde Kungliga Kammarkollegiet att

Figur 2 - Utvecklingen av Malmös urbaniserade områden (bebyggelse och parker) från 1812 till idag och redovisade i relation till del av Regementsgatan geografiska läge (rött streck).

alla svenska städer, däribland Malmö, skulle redovisa hur donationsjordarna användes. För Malmös del var storleken på den donerade marken känd men ingen dokumentation fanns över gränserna till den en gång donerade marken, Henrikstorps egendom, fanns. Som ersättning uppgavs tre områden (se Figur 3); Magistratsvången som ägdes av kommunen och två mindre odränerade sumpmarkerna, Västra och Östra Rörsjön (ibid.).

Områdena med donationsjordarna har vartefter fått en bestående prägel med offentliga och allmännyttiga byggnader (Wittstrand 2007). På Magistratsvångens donationsjord anlades Malmö allmänna sjukhus, idrottsplatsen såväl som Pildammsparken. På Östra Rörsjömarken grundlades dagens Rörsjöparken med en esplanad längs med Kungsgatan, Malmö latinskola, brandstationen, S:t Pauli kyrka, gasverket

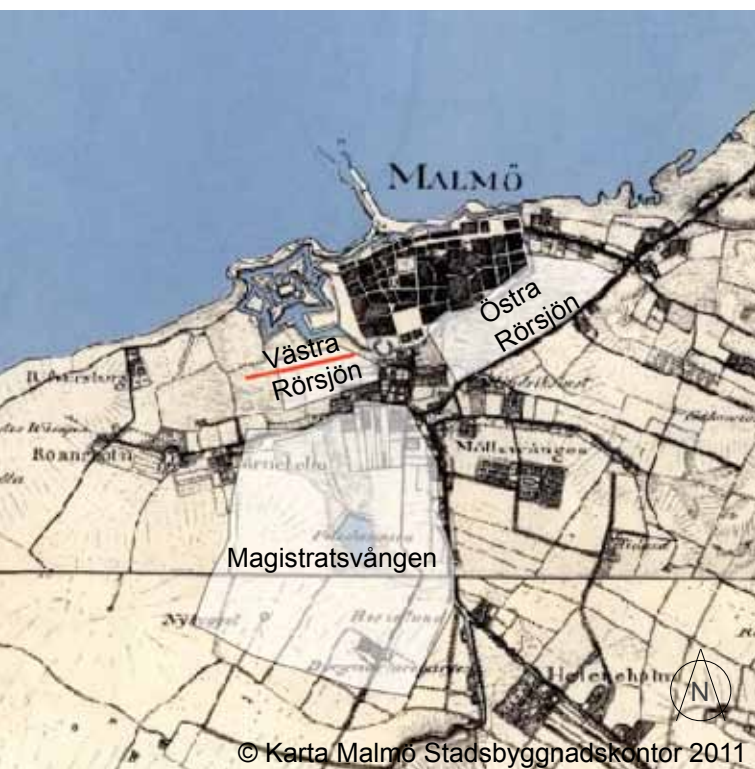
såväl som länsstyrelsen. På Västra Rörsjömarken, den mark som är kopplat till Regementsgatan anlades bland annat regementet, Slottsparken, realskolan (nuvarande S:t Petri) samt museet (nuvarande Stadsbiblioteket). Villkoren för donationsjordarna ansågs efterhand som hämmande för framväxten av staden och 1929 försökte Malmö att upphäva villkoren för dess marker men fick avslag. Först 1965 efter flera statliga inventeringar och utredningar avvecklades systemet med donationsjordar (Améen 1976).

Kronprinsens husarer och parkernas tillkomst

År 1896 beslutades att Skånska husarregementet, även kallat Kronprinsens husarer, skulle flytta från Drottningtorget till Hästhagen. Året därpå färdigställdes kasernområdet och Regementsgatan grundlades samt namngavs efter verksamheten (Bender 1999). Som lockbete hade bland annat omgivningen med närhet till staden och framtida parkmiljöer med attraktiva boenden använts som attraktionskraft. Regimentet skulle bli en viktig och livskraftig del av Malmö med 500 husarer och 600 hästar (Pehrsson 1986).

Utvecklingen av stadsparker uppkom i mitten på 1800-talet och ledde generellt till två stora strukturförändringar av de västerländska städerna (Tate 2004). Stadsparker uppkom i samband med att andelen offentliga rum ökade i storlek i eller omkring snabbt växande städer. I Europa berodde detta bland annat på att kunglig mark överläts till allmänhetens mark. Detta ledde också till att stadsstrukturen ändrades till att innehålla större områden av icke-produktiv, vegetation i urbana områden. För Malmös del började denna utveckling ta fart under 1880-talet med skapandet av parker och parkplanteringar (Pehrsson 1986).

Kungsparken är den äldsta utav dagens tre parker i området (Slottsparken och Mariedalsparken). Parken anlades på mark som tidigare ingick i Malmöhus befästning. Området utnyttjades som bebyggelse- och begravningsplats från ca 1300-talet till 1805. I samband med freden i Roskilde 1658 då Skåne och Malmö blev svenskt blev försvarsverken runt Malmöhus förstärkta och i samband med detta revs även den medeltida bebyggelsen i nuvarande Kungsparken. Den danska landskapsarkitekten Ove Hoegh Hansen lämnade in första skissen 1869 och parken invigdes 1872.

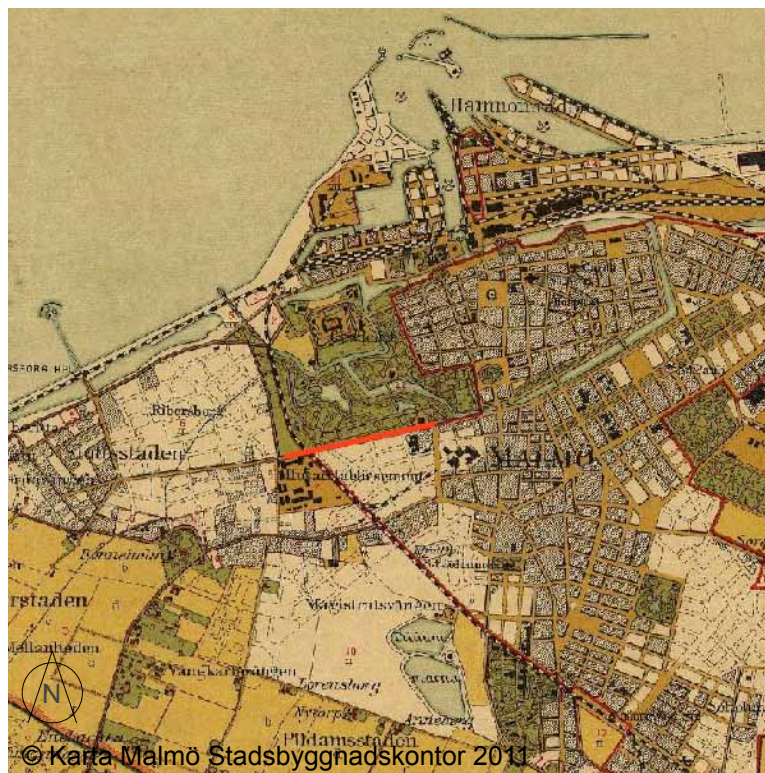

Figur 3 - Rekognosceringskartan 1812. Geografiskt läge av de tre donationsjordarna (vita fält) i förhållande till del av Regementsgatan (rött streck) (Améen 1976).

Syftet med parken var delvis att skydda den tidigare kyrkogården från benplundring (Edberg 1997).

Platsen där Slottsparken idag ligger användes under 1800-talet av Malmöhus husarregemente och senare av Kronprinsens husarer som militärt övningsfält och för skjutbanor. Men i slutet av 1800-talet behövde regementet ett större övningsfält och tog marken söder om Regementsgatan i anspråk, vid den så kallade Hästhagen. Därmed lämnade regementet området från sig, där dagens Slottsparken ligger (ibid.). Genom markbyten med staten kunde Malmö stad införskaffa denna lämnade del och idéer väcktes om ett sammanhängande grönområde med Kungsparken och begravningsplatsen vid Gustav Adolfs torg (Pehrsson 1986). År 1896 anordnades en stor industri- och slöjdtställning i Malmö. Planen för utställningsområdet ritades av arkitekten Theodor Wählin som skapade mjukt svängande, oregelbundet utlagda gångar mellan utställningspaviljongerna. Där fanns damm med fontän. Parkbron var den bro som knöt samman utställningen med den redan befintliga Kungsparken. Till utställningsområdet hörde förutom stora delar av nuvarande området för Slottsparken även den nyutlagda gata som numera benämns Regementsgatan. Och i samband med utställningen gjordes även en mindre plantering utmed Fersens väg (Edberg 1997). Till uppdraget att skapa utställningsområdet ingick även att skapa en plantering som kunde finnas kvar efter utställningens slut (Pehrsson 1986).

Efter utställningens slut beslutades att all gammal militärmark norr om Regementsgatan skulle omvandlas till parkområde. Idéer om att anlägga en park på det överblivna området väcktes för att på så vis skapa ett stort sammanhängande grönområde. Utbyggnadsförslag utarbetades av stadsträdgårdsmästare Wolff och överingenjör Holmberg men slutfördes av danska landskapsarkitekten Edvard Glaesel. Han föreslog en mycket genomgripande dränering och planering av den låglänta och sumpiga marken (se Figur 5). Inspiration hämtade han från den amerikanske landskapsarkitekten Olmsteds idéer om en vardagspark för alla åldrar och samhällsklasser. Slottsparkens började anläggas år 1897 och öppnades därefter tre år senare (Pehrsson 1986).

Figur 4 - Häradskartan 1910 - 1915. Del av Regementsgatan (rött streck).

Visionerna efter sekelskiftet och Kronprinsens tillkomst

Under början av 1900-talet fanns flera planer på området söder om Regementsgatan, kring Hästhagen. Dessa planer uppkom i en tid då stadsplaneidealet var under förändring - från det strikta, symmetriska till idéer framförda av bland andra Camillo Sitte om en ny estetik och större hänsynstagande till befintlig terräng. I Malmö var det stadsingenjör Anders Nilsson som introducerade idealen med ett nytt stadsplaneutbyggnadsförslag från 1901. Denna kompletterades senare av nya utbyggnadsförslag både 1913 och 1917 som visar hur Hästhagen får ett mera oregelbundet stadsplaneideal. (Malmö: Kommittén för byggnadsinventering 1971). Mycket lite av dessa planer blev trots allt verklighet.

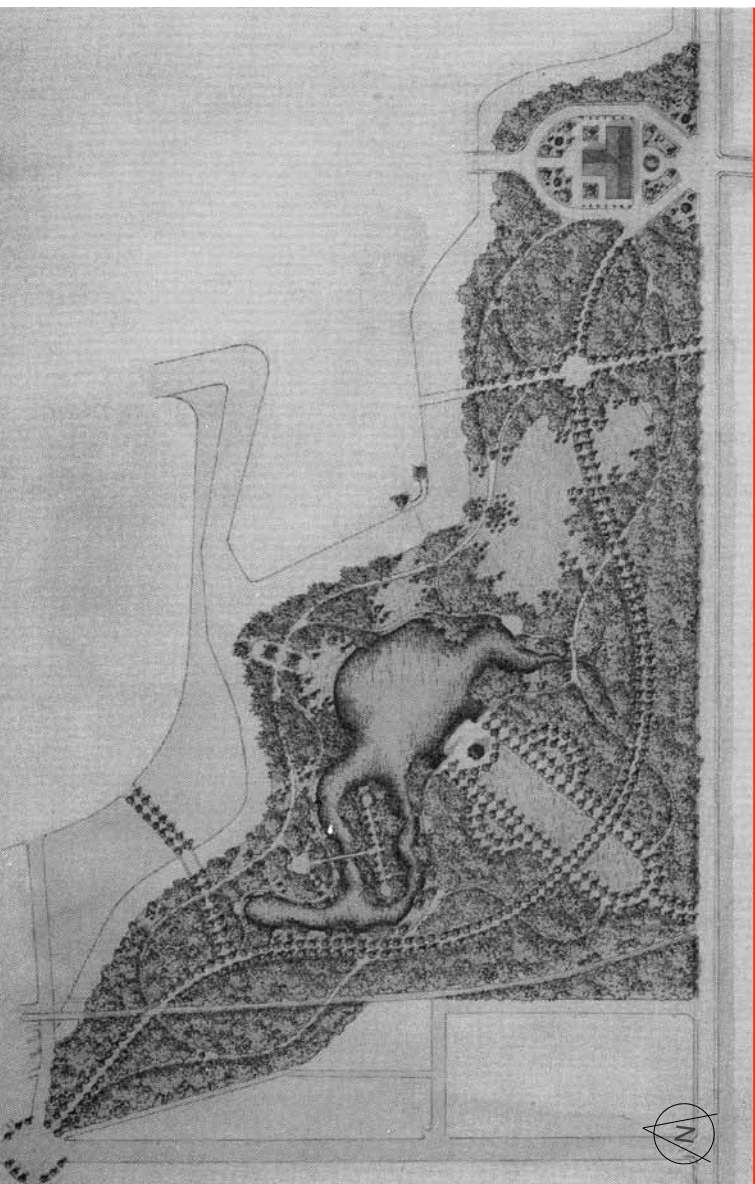
År 1927 lades regementet ner, men de kvarvarande byggnaderna innehöll olika verksamheter såsom nödbostäder, Malmö Ridklubb, Malmö Civila

Ryttarförening och den gamla underofficersmässen byggdes om till danspalats som var populärt på 30- och 40-talen. År 1957 började området rivas för att ge plats åt ny bebyggelse (Arwastsson 1967). När Kronprinsen uppfördes fanns tankarna att skapa en markering av gränsen mellan innerstadens slutna kvarter och Slottsstadens öppna (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010a). Kvarteret Kronprinsen

i väster skulle utformas som ett kombinerat kontors-, handel och bostadskomplex med två 10-vånings, två 6-vånings och ett 27 våningshus. Kvarteret i öster skulle nyttjas till allmänna ändamål och ett utbyggnadsförslag var att en lärarhögskola skulle ligga i norr mot Regementsgatan. Detta utbyggnadsförslag avfärdades då det ansågs ha blivit för institutionsartat och istället anlades E.ON:s högkvarter (tidigare Sydkraft). På tomten intill anlades Hästhagens idrottsplats på 1970-talet. Stadsplaneutbyggnadsförslaget var utformat av stadsplanechef Gabriel Winge i samarbete med byggherren Hugo Åberg och arkitekten Thorsten Roos. Området hade fram till utbyggnaden en annan kvartersindelning än den nuvarande. Mellan Mariedalsvägen och Borgarskolan fanns fyra kvarter där Carl Gustafs väg löpte igenom i nordvästlig riktning. Vägens riktning ändrades med den nya stadsplanen från 1959. I och med detta försvann vissa gator helt respektive delvis (Tykesson 2002). Edward Lindahls gatan kom att omvandlas till en gång- och cykelväg (se Figur 12).

Allén, spårvägen och stadsbibliotek

Vid 1966-talet fälls den allé som vuxit längs Regementsgatan och som härstammade från regementets tid (Wittstrand 2007). Detta gjordes med anledningen av problemen med trafikökningen. Dock ansågs problemet inte enbart kunna lösas genom utvidgade trafikapparater utan även andra åtgärder behövdes som decentralisering av vissa centrumfunktioner, begränsningar av byggandet i centrum, strategisk lokalisering av verksamheter till andra delar av staden, parkerings- och stoppförbud, enkelriktningar. Dessutom behövdes det genomföras bättre kollektivtrafik för att förbättra situationen (Tykesson 2009). Redan på början av 1900-talet kom en spårvagnsträckning längs Regementsgatan, men på början av 1970-talet upphörde den att gälla (Andersson & Forsberg 2006). På 1960-talet började diskussioner om ett nytt stadsbibliotek, det blev en lång, intensiv och komplicerad process som först i slutet av 1990-talet slutade med en tillbyggnad av två huskroppar, intill dåvarande Slottet i sydöstra delen av Slottsparken (Brohed & Ericsson 2005).

Figur 5 - Glaesels förslag för Slottsparken 1898 (Pehrsson 1986). Del av Regementsgatan (rött streck).

3.2 Dagens Regementsgatan

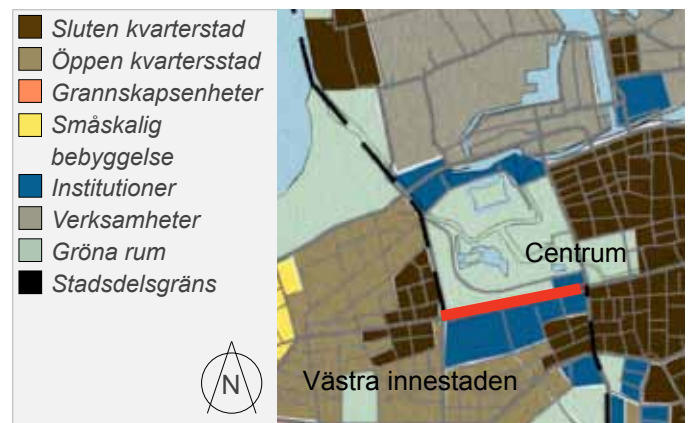
Området idag har karaktären av mellanzon i centrala Malmö. I den fysiska stadsmiljön upplevs zonen mellan den öppna och slutna kvartersstaden från väster till öster såväl som till grönstråket med parkerna i norr och bebyggelse i söder. Regementsgatan är även en skiljedelare mellan de västra (Västra innerstaden samt Limhamn/Bunkeflo) och östra stadsdelarna (Centrum, Södra innerstaden och Fosie) i Malmö (se Figur 8). Och mellan dessa stadsdelar finns tydliga skillnader när det gäller inkomster, försörjningsstöd, arbetslöshet, samt integration (Malmö stad, Stadskontoret 2008).

Gatumiljön längs med Regementsgatan präglas av den institutionsartade bebyggelsen på den södra sidan såväl som den omgivande grönskan från ytterkanten av Slottsparken på den norra sidan (se Figur 6 & 8). Utöver det påverkas gatukaraktären av Regementsgatans pampighet som gata och dessutom gatans bredd på över 30 meter, dock väldigt dominerad av biltrafik och sidokantsparkering (se Figur 7 & 9).

På grund av den solitära bebyggelsen är stadsbilden öppen med två framhävda byggnader, E.ON:s kontorsbyggnad och Kronprinsen. Dessa två byggnader bildar även avslutningen av området och karaktären i väster innan Slottsstadens kvarter tar vid. Från öster påverkas karaktären framför allt av St Petri gymnasium söder om Regementsgatan och stadsbiblioteket norr om. I mitten av sträckan finns Borgarskolan som även den tillför karaktär till gatan. De solitära byggnaderna framhävs av att gatans norra sida saknar bebyggelse, med undantag för stadsbiblioteket i Slottsparkens

Figur 7 - Regementsgatan (28 mars 2011). Fotopunkt, se Bilaga I.

Figur 8 - Stadskaraktärer och stadsdelar. Regementsgatan är markerad med rött streck.

Figur 6 - Situationsplan över Regementsgatan i dagsläget.

sydöstra hörn. Karaktären av Regementsgatan kan också upplevas annorlunda beroende på varifrån man kommer. Från Fågelbacksgatan är intrycket av området mer kompakt med idrottsplats och bostadshus och med upplevelsen av Slottsparken mer som en fond i bakgrunden. Från Slottsparken är det visuella intrycket av Regementsgatan starkt påverkat av årstiderna och hur träden är utslagna. Men trädvegetationen gör att intrycket av de solitära byggnaderna inte blir markant, med undantag för Kronprinsen och E.ON.

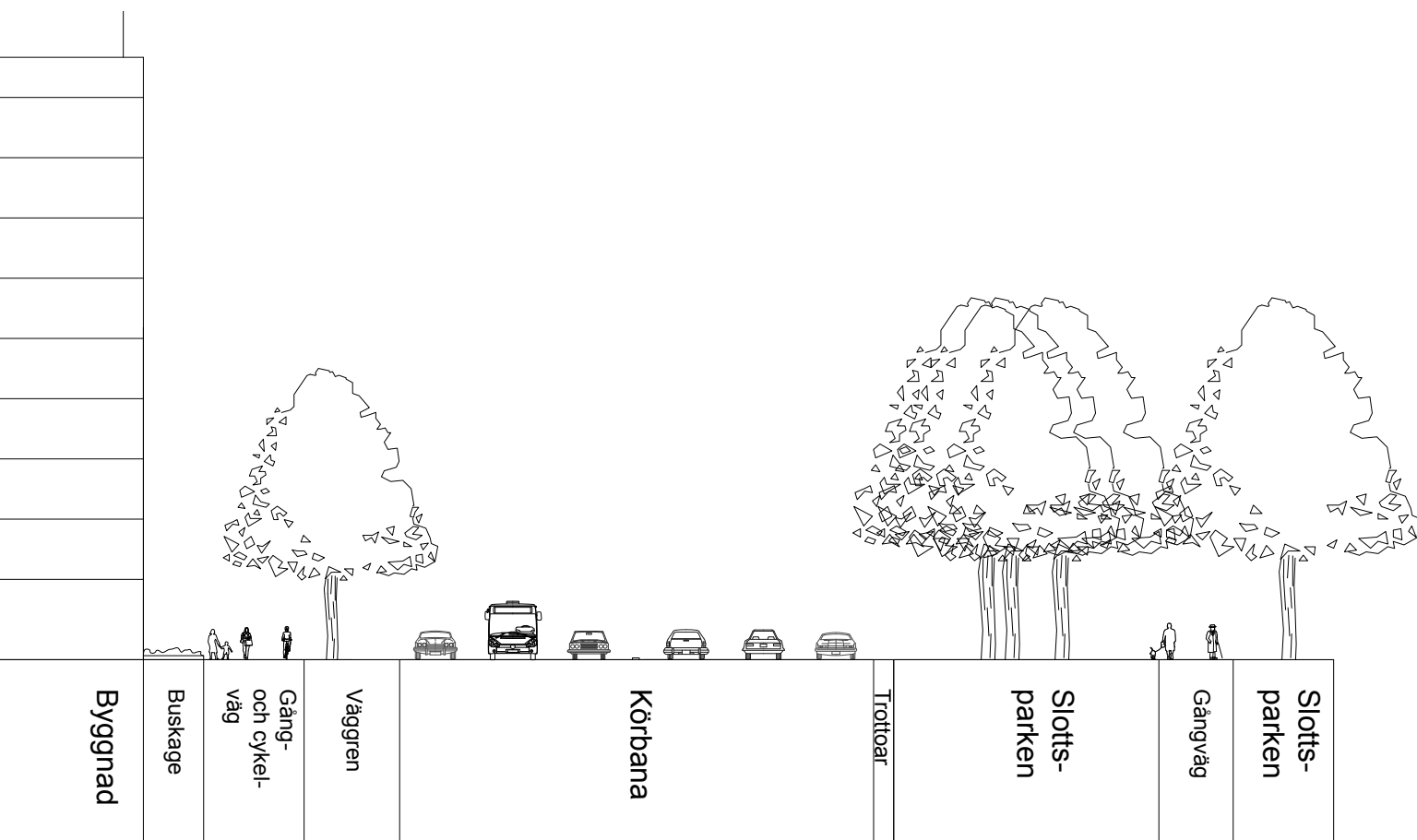
Kvarterstrukturen är stor och präglas av ett antal institutioner med få allmänt tillgängliga passager.

MARKANVÄNDNING

Beskrivningen av markanvändningen i området har delats upp i bebyggelse, grönsstruktur och infrastruktur.

Bebyggelse

Bebyggelsen i området präglas av donationsjordarna, service och kontorsverksamheter såsom skolor, simhall, idrottsverksamheter och köpcentrum (se Figur 10). Byggnadsvolymer är solitära som Kronprinsen, E.ON, St Petri, Borgarskolan och stadsbiblioteket. Flertalet av byggnaderna är höga, exempelvis Kronprinsen, E.ON, stadsbiblioteket och Borgarskolan, men det finns även

Figur 9 - Sektion över dagens Regementsgata. Lokalisering, se Bilaga I.

lägre byggnader som idrottshallen till Borgarskolan och Aq-va-kul.

Bostäder finns ej längs med Regementsgatan med undantag för Kronprinsen. Söder om området finns bostadsbebyggelse från 1930-talet i öppna såväl som slutna kvarterstrukturer i varierade storlekar. Öster om Fersens väg finns slutna kvarter och väster om området efter Mariedalsvägen finns en mindre del slutna kvarter samt merparten öppna kvarter. Tillgång till egna trädgårdar är sällsynt.

Handel i området är i största del knutet till Kronprinsens köpcentrum. Utöver det är fortsättningen på Regementsgatan västerut och Mariedalsvägen söderut två tydliga handelstråk. Även i en del av de slutna kvarteren sydöst om Regementsgatan finns verksamheter i bottenvåningarna

Kontorsverksamhet domineras av E.ON i ett flertal kontorsbyggnader.

Skola, service och fritid finns i form av två gymnasier, Borgarskolan och St Petri samt en förskola, motions-

och äventyrsbad (Aq-va-kul), kyrkor, vårdcentral, stadsbibliotek och ett flertal idrottsverksamheter däribland fotbollsplaner, Hästhagens Ip och tennisbanor.

Grönstruktur

I området finns bland annat de sammanhängande parkerna Slottsparken, Kungsparken och Mariedalsparken. Utöver dessa parker sträcker sig ett stråk med trädplanteringar längs Regementsgatan, läng Fersens väg och längs med Carl Gustafs väg mot Pildammsparken (se Figur 11, 13 & 14). Slottsparken tillhör Pildammsstråket som sträcker sig mellan Kungsparken i norr till Kroksbäcksparken i söder. Stråket är ett av Malmös viktigaste gröna stråk.

I ett nationellt perspektiv har Malmö väldigt lite grön mark inom tätorten, 33 m² per invånare. Detta kan ställas i relation till 100 m² per invånare som Sveriges tio största tätorter har som genomsnittsvärde. En anledning till detta är att Malmö är en stad som utvecklats på en trädlös slätt och all mark har mer eller mindre en gång varit uppodlad eller under vatten. Därmed har huvuddelen av den gröna mark som finns i Malmö skapats av människan i samband med att staden

Figur 10 - Bebyggelse i området kring dagens Regementsgatan.

har vuxit (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003).

I Malmö finns 132 hektar parkareal. Slottsparken, Kungsparken och Mariedalsparken utgör en betydande del av denna area (Edberg 1997). Slottsparken ligger precis norr om Regementsgatan och är idag en av Malmös större centrala parker på en yta av ca 21 hektar. Parken har karaktär av modern stadspark med vatten, stora skogspartier, öppna gräsytor och backar. Parkens centrala delar finns kring den stora dammen och den öppna gräsytan kallad "Lördagsplanen", som utnyttjas för olika slags arrangemang. I Slottsparkens sydvästra hörn finns en inhägnad och välanvänd hundrastgård. I sydöstra delen av Slottsparken finns en av stadens temalekplatser, Sagolekplatsen.

Slottsparken består idag av klippta gräsmattor och träd. Floran är torftig och parken har alltför intensiv skötsel för att kunna hysa ett intressantare insektsliv (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010). Parken har tidvis även en del fåglar. Det biologiska värdet i parkerna är huvudsakligen trädbeståndet och i samrådshandlingarna till Naturvårdsprogrammet 2010 (ibid.) föreslås åtgärder som att omvandla vissa gräsmattor till ängsmark såväl

som att värna om de äldre träden.

Utifrån Grönplan för Malmö (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003) finns analyser av områden som ej har ett fullgott utbud av allmänna grönytor och vilka bostadsområden som har denna brist. Bostadsområdet söder om Kronprinsen, mellan Slottsparken och Pildammsparken redovisas i denna analys som ett bristområde (se Figur 11). Detta område har en brist gällande små gröningar (0,2 - 1 ha) inom 300 meters avstånd, vilket dock är för långt bort för att kunna tillgodoses i Slottsparken. I övrigt förekommer i deras bristanalyser inga bostadsområden som har brister på tillgängligheten till gröningar, grannskapsparker (500 meters avstånd), stadsdelsparker (500 meters avstånd) eller stadsparker (1000 meters avstånd) i närheten av Slottsparken och denna del av Regementsgatan.

Infrastruktur, trafik & buller

Huvudstrukturen på biltrafiksnätet sammanfaller med den övergripande strukturen på området. I området finns tre huvudgator, Regementsgatan som skär igenom området mellan Slottsparken i norr och stadsdelen Hästhagen i söder. I väster korsas Regementsgatan

Fig. 11 - Grönstruktur och bristområden i området kring dagens Regementsgatan.

av Mariedalsvägen och i öster av Fersens väg. Inom kvarteren finns en underordnad vägstruktur som matar bostadsområden, skolor, kontor och parken (se Figur 12 & 15).

Strukturen på cykelvägnätet är uppdelad på cykeltrafik som kan ske på cykelbana och cykeltrafik som får samsas med övrig trafik. I området finns befintliga cykelbanor längs med södra delen av Regementsgatan fram till Fersens väg. Denna fortsätter längs med västra sidan av Fersens väg samt längs den enbart norrgående på östra sidan av Mariedalsvägen. Cykelbana finns även längs med Kung Oscars väg i Slottsparken. Inom kvarteren samt fortsättningen av Regementsgatan från korsningen Fersens väg/Regementsgatan och österut och Mariedalsvägen och söderut från korsningen Mariedalsvägen/Regementsgatan får cykeltrafiken samsas med övrig trafik.

I området finns många möjligheter att röra sig till fots med ett välutbyggt gångvägnät, både längs med huvudstrukturerna och inom kvarteren som i Slottsparken. Dock är kvarteren stora och avstånden blir långa. Längs Regementsgatan finns trottoarer för

Figur 13 & 14 - Slottsparken längs Regementsgatan. (28 mars 2011). Fotopunkt, se Bilaga I.

Figur 12 -
Infrastruktur
i området
kring dagens
Regementsgatan.

gångvägnät längs den södra delen. Gångvägnätet för den norra delen av Regementsgatan är lokaliserad ett tiotal meter in i Slottsparken.

medför att mycket höga krav måste ställas på fasadens ljudisolerande förmåga.

Under hösten 2010 uppmättes följande trafikflöden för Regementsgatan. Väster om Carl Gustafs väg uppmättes 17250 fordon per dygn och öster om Carl Gustafs väg uppmättes 13900 fordon per dygn (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010a). Utifrån Grönplan för Malmö (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003) anges riktvärden för vad som kan utgöra trafikbarriärer för stadsparker. Maxgränsen är satt till 8000 fordon per dygn i en hastighet av 50 km/h. Antalet fordon på Regementsgatan i anslutning till Slottsparken överstiger detta antal med ungefär det dubbla.

Bullersituationen i området påverkas i största grad av Regementsgatan som är den största bullerkällan, med värden på över 70 dB(A) längs Regementsgatan och som avtar ner till som lägst 45 dB(A) i Slottsparkens mitt (SFS 2004:675 2004). Malmö stads Trafikbullerpolicy (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2007), redovisar riktlinjer avseende den bullernivå som ska hållas vid nybyggnation av bostäder. Vid planering för bostäder inom bullerutsatta områden

Figur 15 - Regementsgatan (28 mars 2011). Fotopunkt, se Bilaga I.

3.3 Framtida Regementsgatan

I detta kapitel diskuteras hur Regementsgatan skulle kunna tänka utvecklas i framtiden. Dessa framtidsdiskussioner baseras på tendenser, riktlinjer och vägledande visioner av hur området tenderar att utvecklas och presenteras i rapporten sammanfattat i ett nollalternativ.

Skyddet för grön mark kommer att stärkas och området kommer att utvecklas

Första utgångspunkten i nollalternativet är att ingen bebyggelse tillkommer norr om Regementsgatan. Detta beror på att Slottsparken, precis som övriga parker och grönområden är skyddade idag och dess skydd tycks öka. Inga riktlinjer, visioner eller förslag finns som pekar på en förtätning kring Slottsparken.

Grönplan för Malmö anger en viktig strategi att utveckla Pildammsstråket med en utvidgning av stråket från stadsdelspark i västra hamnen i norr till Bunkeflo strandängar i söder (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003). I grönplanen ingår att förtydliga kopplingen mellan Slottsparken och Pildammsparken som idag utgörs av Carl Gustafs väg med trädplantering då denna länk idag fungerar otillfredsställande. I grönplanen finns handfasta stadsbyggnadsstrategier som går ut på att säkra befintliga värdefulla grönområden, anlägga nya grönområden, undvika exploatering av grönområden i den utsträckning som är möjligt såväl som att följa försiktighetsprincipen och kompensationsprincipen.

När det gäller miljöfrågor ska den generella strävan vara att bidra till att nå miljömålen som finns angivna i Miljöprogram för Malmö stad 2009 – 2020 (Malmö stad 2009). Malmös parker, grönområden och vattenmiljöer ska utökas, värnas och ha höga rekreativa och biologiska kvaliteter såväl som att stadsmiljön ska kompletteras med ytterligare grönska och vatten i form av exempelvis vegetationsklädda tak och väggar och öppen dagvattenhantering. I programmet anges bland annat under *”Framtidens stadsmiljö finns i Malmö”*, ett av fyra övergripande mål, att Malmö ska utvecklas tätt, blandat och effektivt, Malmö ska satsa på gång- och cykeltrafik och kollektiva transportlösningar och utveckla grönområden såväl som vattenkontakten för att bidra till att alla i Malmö får en god levnadsmiljö.

Området behåller sin bebyggelsestruktur och tradition

Som andra utgångspunkt i nollalternativet är att ingen bebyggelse tillkommer söder om Regementsgatan. Detta beror på att området idag innehåller en miljö kring institutionerna som är mycket karaktärsfull och tydlig. Det är av gott stadsplaneideal att endast tillåta byggnader av allmän karaktär på de gamla donationsjordarna (Wittstrand 2007). Reglerna för donationsjordarna upphävdes visserligen 1965 men de av praxis utarbetade nyttjandeformerna är fortfarande giltiga.

De ställningstaganden som finns i Malmö stads översiktsplan, Malmö 2005 (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2006), anger markanvändningen i området enligt nuvarande användning. Norr om Regementsgatan anges park samt särskilt friluftsområde (sport) i väster och service (bibliotek) i öster. Söder om Regementsgatan anges bostäder och service kring Kronprinsen såväl som endast service för resterande del av området.

Däremot finns det möjligheter att södra delen förtätas i framtiden och flera riktlinjerna pekar på vikten av förtätning. Malmö stad (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010b) pekar ut institutionsartade områden med en struktur av förtätningspotential. Av utrymmesskäl är min bedömning att en förtätning inte kommer att ske närmast Regementsgatan utan snarare där mer plats finns i kvarteren längre söderut.

Förtätning eller förändring av miljöerna kring institutionerna kan innebära att trafikstrukturen förändras och att separata cykelbanor och andra parkeringslösningar kan komma att behövas för att skapa trygga och trafiksäkra trafikmiljöer (Malmö stad, Gatukontoret 2006).

Under början av 2000-talet rustades den västra delen av Regementsgatan upp och fick både sänkta hastigheter, förbättrade gång- och cykelmöjligheter som en upprustning av stadsmiljön. Med detta som bakgrund är det ett rimligt antagande att aktuell sträcka av Regementsgatan också kan förändras i stil med att antalet körfält minskas, satsningar på säkrare överfarter

från norr till söder samt att tydligare definiering av gatrummet skapas. Även planer på spårvägar påverkar planeringen av Regementsgatan.

Biltrafiken kommer att öka

Som en tredje utgångspunkt i nollalternativet är att biltrafiken längs med Regementsgatan inte kommer att minska utan tvärtom öka (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010a). Sedan finns stora möjligheter att bilar i framtiden inte har samma negativa effekt på sin omgivning med buller och utsläpp. Dock kommer bilar vara en säkerhetsrisk vid kollision och en orsak till barriäreffekt då friheten att få köra, komma fram enkelt och snabbt fortfarande kan anses vara grundläggande och innebär allt som oftast breda och raka vägar. Bilismen är grundläggande i vårt samhälle och kommer därmed att öka även i Malmö.

NOLLALTERNATIVET

Följande scenario anser jag som ett troligt nollalternativ för hur Regementsgatan kommer att utvecklas inom de närmsta 20 åren ifall utveckling går i tidigare presenterad riktning utifrån idag existerande riktlinjer, övergripande planer och antaganden. Nollalternativet bygger på idén om att biltrafiken inte minskas längs Regementsgatan och ny bebyggelse inte uppkommer. Regementsgatan utvecklas framför allt i norr med att smalna in vägen för bilarna och lägga större fokus på framkomligheten för alla trafikanter. Med ett promenadstråk längs en alléplantering i anslutning till

Slottsparken och med plats sparad för spårvagn längs med Regementsgatan har nollalternativet utvecklade stadsrum för alla slags trafikanter. Detta innebär att området kring Regementsgatan inte inskränker allt för mycket på bilisternas framkomlighet. Se Figur 16-18.

Figur 17 - Sektion, nollalternativet. Lokalisering, se Bilaga I.

Figur 18 - Detalj av situationsplanen för nollalternativet. Lokalisering, se Bilaga I.

Figur 16 - Situationsplan, nollalternativet.

4 UTBYGGNADSFÖRSLAG

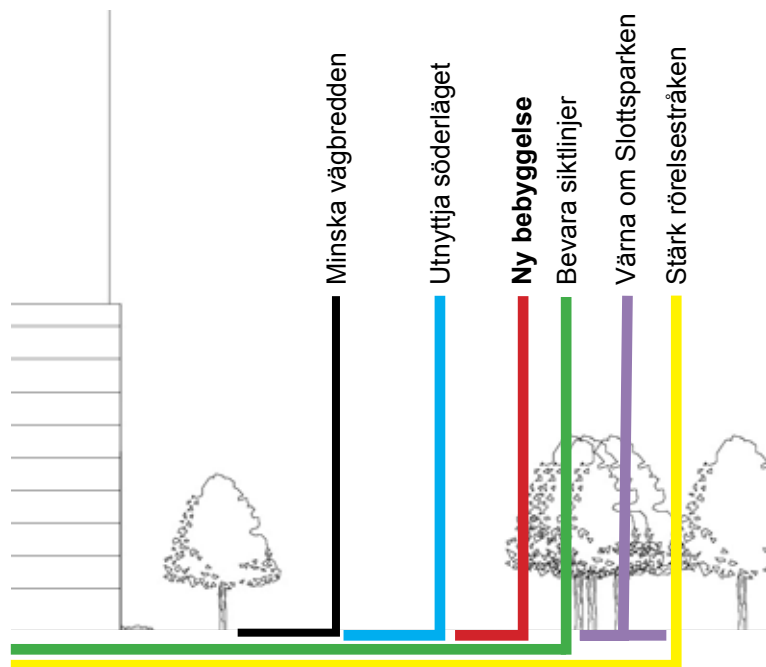
I detta kapitel presenteras mitt utbyggnadsförslag och vilka riktlinjer som har legat till grund för dess utformning.

4.1 Riktlinjer

Utifrån syftet och tidigare bakgrundsförhållanden presenteras här mina utgångspunkter i form av riktlinjer för utbyggnadsförslaget (se Figur 19 & 20):

- Ny bebyggelse norr om Regementsgatan
- Minska vägbredden för biltrafiken
- Värna om Slottsparken
- Utnyttja söderläget längs Regementsgatan för människor som vill vistas i området.
- Stärk rörelsestråken i området, från norr till söder och väster till öster. Möjliggör för fler stråk i framtiden.
- Bevara siktlinjer mot Slottsparken söderifrån och från Regementsgatan.

I processen att utforma utbyggnadsförslaget har existerande miljöer använts som inspiration från bland annat Kungsgatan, Rörslöparken och Rönneholmsparken i Malmö till Onkel Toms Hütte i Berlin.

Figur 20 - Riktlinjer för utbyggnadsförslaget i sektion. Sektionssnitt, se Bilaga I.

Figur 19 - Riktlinjer för utbyggnadsförslaget i plan.

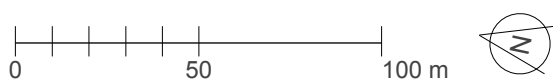

4.2 Utbyggnadsförslag

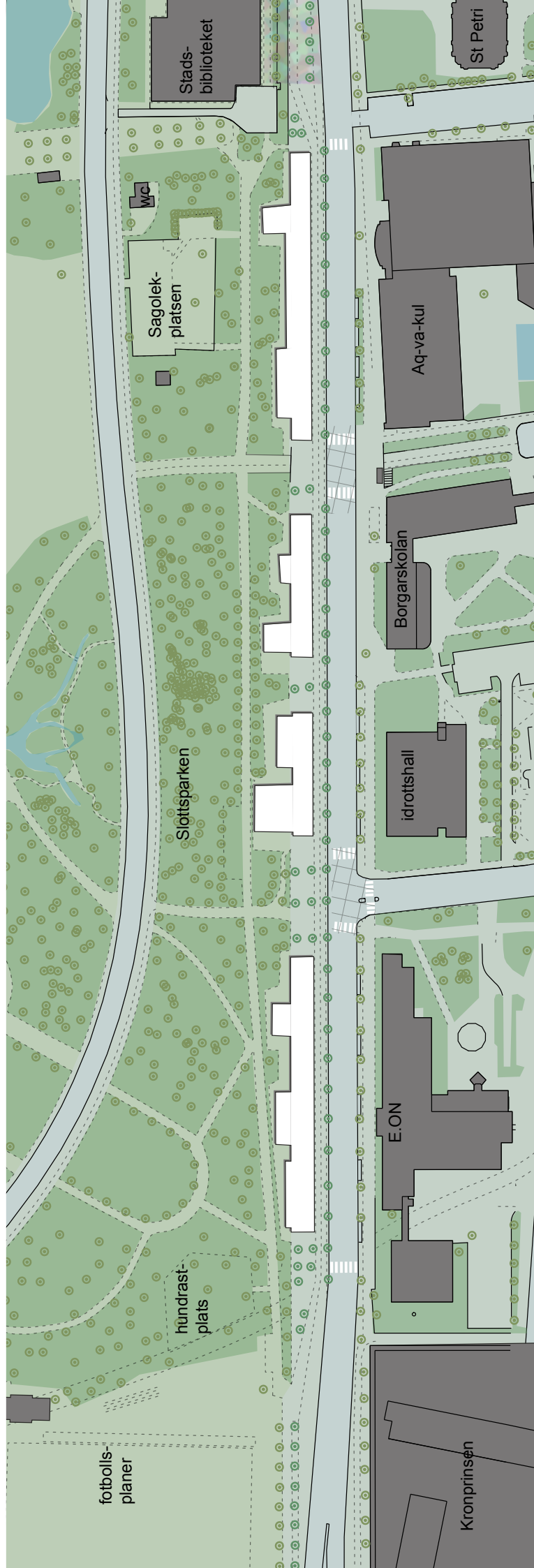
Den förslagna bebyggelsen är placerad på den befintliga Regementsgatans norra del samt att mindre delar av bebyggelsen sträcker sig in i Slottsparken (se Figur 21-23). Hänsyn har tagits till siktlinjer från södra delarna av området och in mot parken genom att bebyggelsen delas upp i fyra delar. Utbyggnadsförslaget tar även hänsyn till den långsträckt siktlinjen längs Regementsgatan och innehåller dessutom påtagliga närvaro av Slottsparken genom breda släpp där träd har möjliggjort att Slottsparken tillåts växa ut mot gaturummet. För att värna om Slottsparken har förutom byggnaders placering hänsyn tagits till parken genom att utforma byggnaderna långsträckta med en generell bredd på tio meter. Byggnaderna är fyra våningar höga (15 meter) med en rymligare bottenvåning för att tillgodose behoven av lokaler. Utanför dessa lokaler och mellan den nya bebyggelsen finns goda utrymmen att utnyttjas av såväl parkbesökare som människor med anknytning till den nya bebyggelsen. Bebyggelsen kommer i majoritet att utgöras av bostäder, men även annan användning är tänkbar. På detta vis är det möjligt att byggnaderna befolkas under dygnets alla timmar.

Bebyggelsen i utbyggnadsförslaget upptar cirka 4300 m². Då bebyggelsen innehåller 4 våningar plus ett parkeringsgarage i ett plan blir den totala ytan på 21500 m², varav 17200 m² är avsedd för bostäder och andra lokaler. Norr om bebyggelsen finns 2500 m² utomhusmiljö för att tillgodose nödvändiga ytor i anslutning till bebyggelsen, som cykelparkering, plats för sittplatser och möjligheter för genomgående entréer.

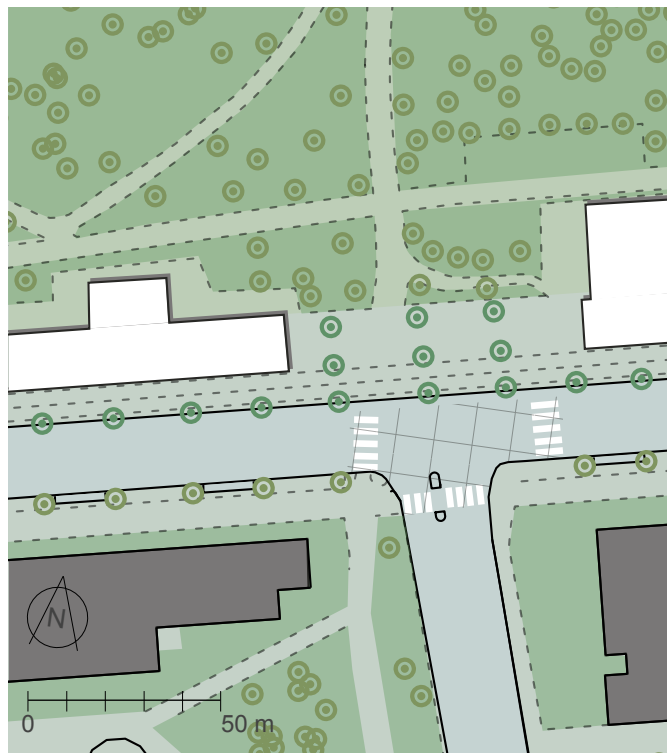
Motivet till utformningen av gaturummet är att det som i dagsläget uppfattas som en väg av trafikledskaraktär genom utbyggnadsförslaget istället ska uppfattas som en stadsgata. Gaturummet anpassas till utformningen av Regementsgatan väster om Mariedahsöbägen, i

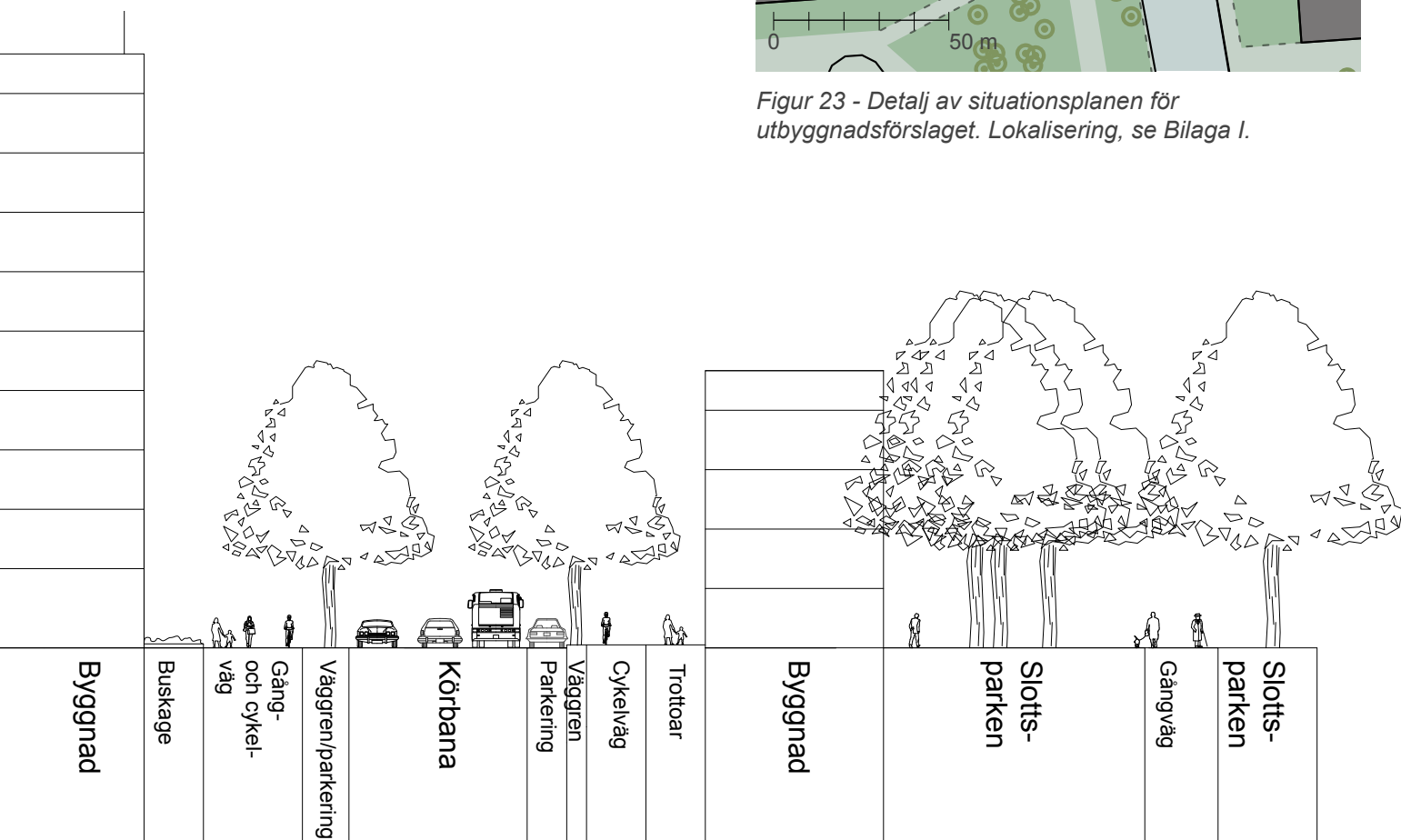
Figur 21 - Situationsplan, utbyggnadsförslaget. Ny bebyggelse markerat i vitt.

förhållande till skala och bredd på körbana. Därmed förlängs även det stråk som går längs norra delen av Regementsgatan med en gång- och cykelväg. Som avgränsning mot körbanan är en trädallé planterad (vilken återknyter till den allé som fälldes på 1960-talet). Utbyggnadsförslaget innebär också att en stor del av den förgårdsmark som angränsar till den södra delen av Regementsgatan får en annan användning i form av gång- och cykelstråk istället för endast att utgöras av buskage och gräsplanteringar. I utbyggnadsförslaget skapas fler övergångar över Regementsgatan för att underlätta för fotgängare och cyklister att passera vägen. Parkering kommer ske längs med gatan och i södra delen innebär det att parkeringen skjuts in en bit mellan träden i allén. Parkering för den nya bebyggelsen sker i garage under jord som nås direkt från Regementsgatan.

Figur 23 - Detalj av situationsplanen för utbyggnadsförslaget. Lokalisering, se Bilaga I.

Figur 22 - Sektion över Regementsgatan i utbyggnadsförslaget. Sektionssnitt, se Bilaga I.

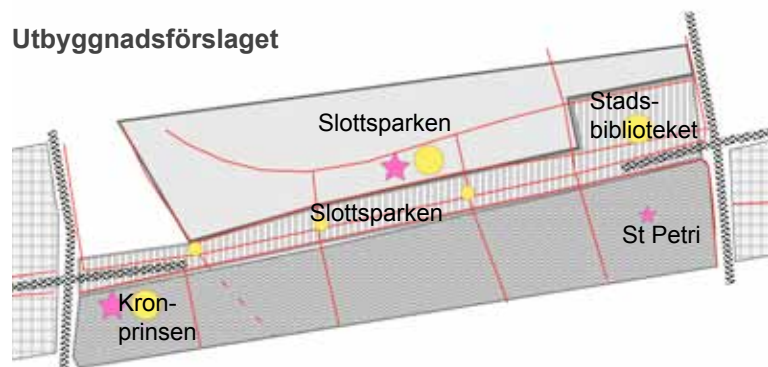
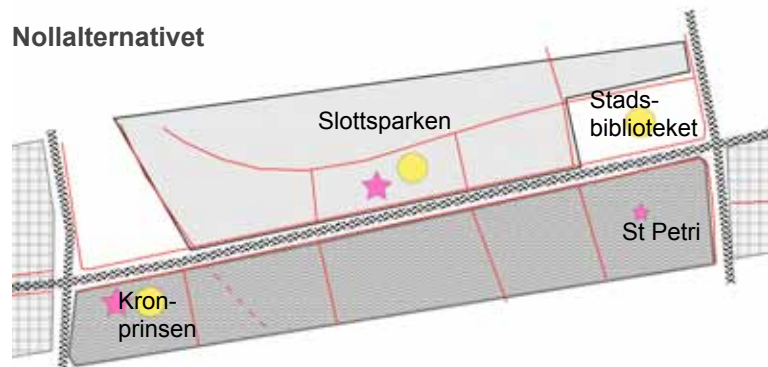
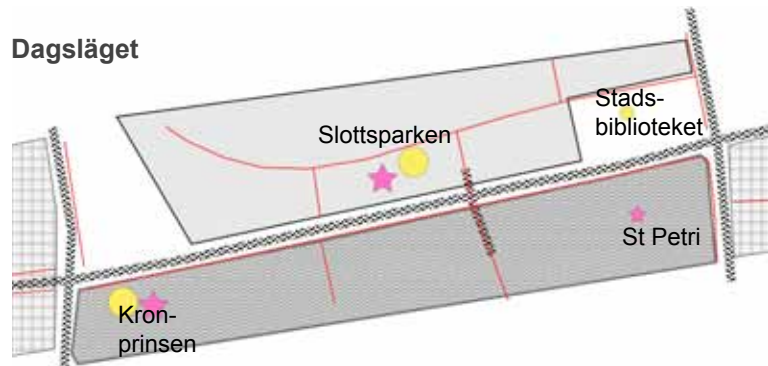
5 UTVÄRDERING AV FÖRÄNDRINGAR

Utvärdering av förslagets förändringar med hjälp av fyra analysmetoder.

Utvärdering av utbyggnadsförslagets påverkan görs genom fyra olika analysmetoder. I respektive analys åskådliggörs utbyggnadsförslagets förändringar i förhållande till dagsläget och nollalternativet. Alla analyser har gjorts från gående och cykeltrafikanter perspektiv. Kapitlet avslutas i en utvärdering av de troliga sociala följderna sprungna ur dessa förändringar.

5.1 Lynchanalys

Kevin Lynch (1918-1984) var en amerikansk stadsplanerare och arkitekt. Under 1960-talet publicerade Lynch sitt mest kända verk, *The image of the city* (Lynch, 1960), som beskrev hur människorna i staden uppfattar sin omgivning och hur de orienterar sig bland den. Beskrivningen bygger på en analysmetod som presenteras i boken för att studera människors visuella och mentala bild av sin stad. Analysen bygger från början på två angreppssätt; att intervjua invånare i städer som får upprätta mentala kartor över området samt en grundlig studie av en professionell planerare. Dessa två angreppssätt tolkas sedan till ett underlag (Boverket 2006). Till sin hjälp användes baselement i staden som påverkar människors rörelsemönster. Lynch identifierar fem fysiska baselement *stråk*, *kanter*/ *gränser*, *områden/distrikt*, *noder* och *landmärken*. *Stråk* är exempelvis gator och trottoarer, sådant som förbinder två punkter. *Kanter/gränser* är exempelvis sådana element som markerar avslut av områden som rumsgränser och/eller är barriärer i områden. *Områden/distrikt* är exempelvis stadsdelar eller andra särskilda områden av viss karaktär. *Noder* är exempelvis korsningar, samlingsplatser och mötesplatser medan *landmärken* är uppmärksammade punktelement som är orienterbara. Lynch poängterar dock att staden måste ses i ett sammanhang där alla element däribland människor är lika viktiga i upprätthållandet av staden (Lynch, 1960).

Figur 24 - Lynchanalys över dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i plan.

Idag är ett lika vanligt användningssätt att endast använda baselementen för att identifiera och analysera omgivningen, utan att tillfoga en mental karta. Målsättningen med analysen har varit att genom Lynchanalysens baselement kunna identifiera vad som kan tänkas påverka hur människor skulle uppleva landskapet. Exempelvis hur läser man landskapet och vilka element finns i landskapet som påverkar de sociala förutsättningarna som möjligheterna till att röra och orientera sig. För analysen i denna rapport används *barriärer* synonymt med gruppen *kanter/gränser*. Lynchanalysen presenteras både vågrätt i plan och lodrätt i sektion.

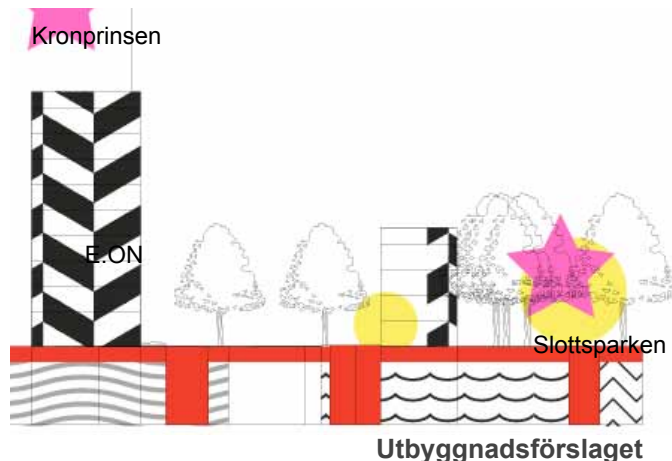
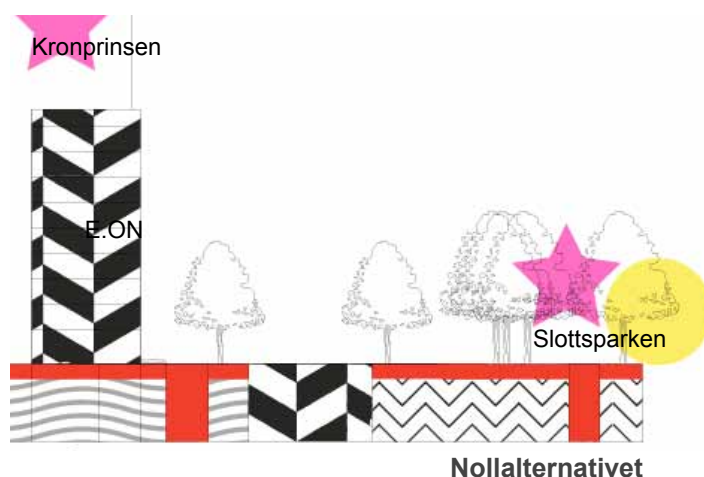
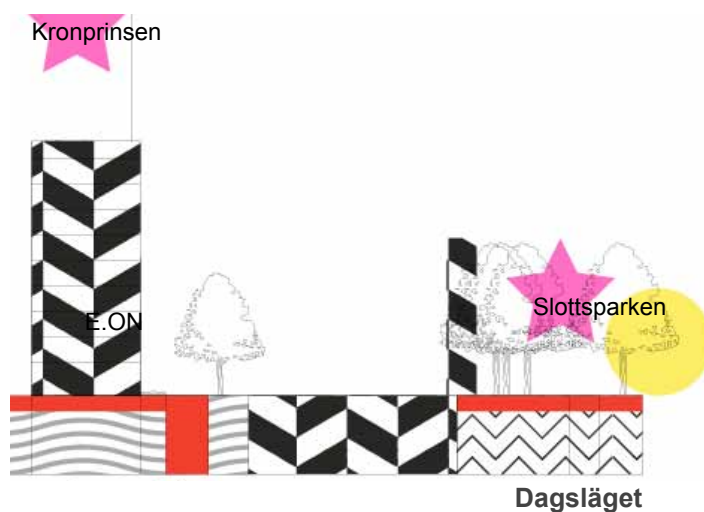
Lynchanalysen har gjorts på båda dagsläget och nollalternativet såväl som på utbyggnadsförslaget (se Figur 24 & 25).

Dagsläget

Område/distrikt karaktäriseras av uppdelningen i ett flertal tydligare delar (områden/distrikt). I väster finns strukturen kring ett enhetligt Sottsstaden, i norr finns Slottsparken, i öster finns kvarteren runt Davidhalls torg och i söder finns de stora strukturerna med löst sammanbundna institutioner, kontor och köpcentrum. Vad som inte utmärker sig lika tydligt är fotbollsplanerna i väster samt stadsbiblioteket i öster.

Barriärer/kanter/gränser är tydliga delarna skiljs åt i kanter/gränser av vältrafikerade vägar som blir till barriärer ur en gåendes och cyklists perspektiv. Även tunneln under Regementsgatan blir till en barriär under de mörkare tiderna på dygnet genom att bidra till upplevelsen av otrygghet.

Noder/knutpunkter finns idag som tre tydligare element i området. En nod är kring köpcentrumet Kronprinsen, en nod är kring norra delen av stadsbiblioteket och den tredje noden berör hela Slottsparken som ett rekreativsområde.

Figur 25 - Lynchanalys av dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i sektion. Sektionssnitt, se Bilaga I.

Stråk finns i området längs med de större vägarna, längs med Kungs Oscars väg genom Slottsparken och från söder över/under Regementsgatan till Kungs Oscars väg. Stråken avbryts bitvis av barriärerna som vägarna utgör.

Landmärken finns, främst i form av Kronprinsen och Slottsparken. Även St Petri utgör främst genom sin synliga placering ett landmärke på håll.

Nollalternativet

Område/distrikt i nollalternativet förblir som i dagsläget, med ett flertal tydligare delar samt med där fotbollsplanerna i väster samt stadsbiblioteket och parkeringsytan efter Fersens väg i öst inte utmärker sig lika tydligt.

Barriärer/kanter/gränser utgör, ur en gåendes och en cyklists perspektiv, de vältrafikerade vägarna. Dock uteblir barriäreffekten för tunneln under Regementsgatan när det i alternativet blir möjligt med andra alternativa passager.

Noder/knutpunkter finns idag kring tre tydligare element i området, varav en nod är kring köpcentrumet Kronprinsen och en nod är kring norra delen av stadsbiblioteket. Den tredje noden berör hela Slottsparken som ett rekreativt område. De tre tydligare noder/knutpunkter i området kvarstår i nollalternativet samt en ny nod/knutpunkt möjliggörs söder om stadsbiblioteket genom att skapa en större yta för fler möjligheter kring den södra entrén in i byggnaden.

Stråk. Ett stråk tillkommer längs norra delen av Regementsgatan, men då det löper parallellt med gångvägen i södra Slottsparkens utkant är inte chansen stor att båda blir lika välutnyttjade som stråk i öst-västlig riktning. Avbrotten på stråken i nord-sydlig riktning kvarstår även om det finns bättre möjligheter för stråken. Som i utbyggnadsförslaget finns även möjligheten att använda två nya stråk, ett i öst mot Kungsparken och ett i väst längs med den tidigare järnvägssträckan.

Landmärken. Befintliga landmärken kvarstår och inga nya landmärken skapas.

Utbyggnadsförslaget

Områden/distrikt i utbyggnadsförslaget förändras genom att tidigare uppdelning av områden kan uppfattas som en tydligare enhet. Genom att omvandla stora delar av Regementsgatan med bebyggelse i utkanten av Slottsparken skapas en ny del tillsammans med stadsbiblioteket som sträcker sig från Fersens väg i öst till Mariedalsvägen i väst. I övrigt är uppdelningen av område/distrikt densamma som i dagsläget.

Barriärer/kanter/gränser. Genom att omvandla Regementsgatan söder om Slottsparken från en väg till gata avtar barriäreffekten för området. Även barriäreffekten för tunneln under Regementsgatan uteblir när det nu blir möjligt med andra alternativa passager.

Noder/knutpunkter. Befintliga tre noder/knutpunkter kvarstår i området genom utbyggnadsförslaget. Utbyggnadsförslaget möjliggör även en nod/knutpunkt söder om stadsbiblioteket genom att skapa en större yta för fler möjligheter kring den södra entrén in i byggnaden. Genom bebyggelsen i södra delen av Slottsparken är det även möjligt att tillskapa en eller flera mindre mötesplatser i anslutning till utbyggnadsförslagets stråk och in till parken. Samtidigt kan Slottsparken som attraktiv nod och mötesplats närma sig Regementsgatan bakom bebyggelsen.

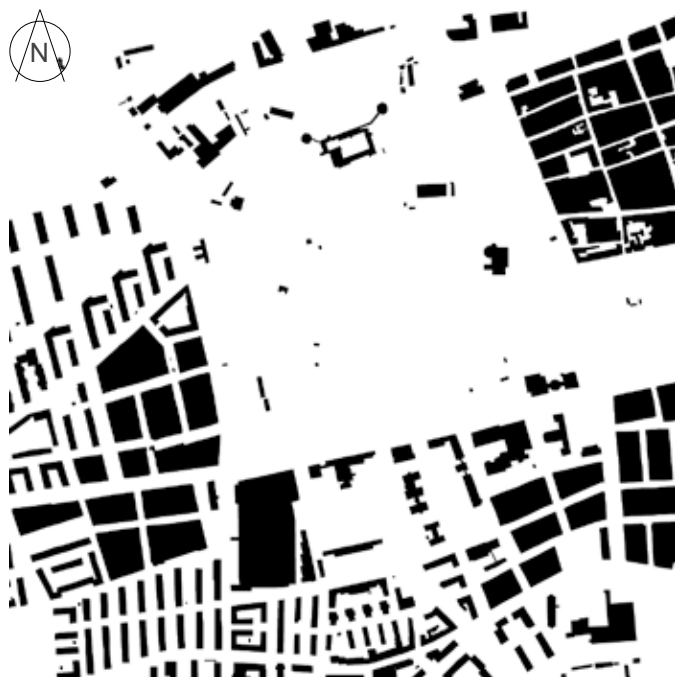
Stråk tillkommer genom utbyggnadsförslaget norr om Regementsgatan. Genom närvaro av bebyggelsen finns även möjligheter att gångvägen i södra Slottsparkens utkant även blir bättre utnyttjad som stråk i öst-västlig riktning. Genom omvandlingen av Regementsgatan försvinner avbrotten på stråken i nord-sydlig riktning och det uppstår även bättre möjligheter för att förlänga det stråk i öster som går norrut genom Slottsparken mot Kungsparken. Genom att ta upp ett stråk i västra delen av Slottsparken där tåget tidigare gick (se Figur 4) skapas möjligheter att på sikt, vid en eventuell exploatering av Hästhagens Ip, fortsätta utnyttja den gamla järnvägssträckningen och luckra upp de stora och svårforcerade kvarteren.

Landmärken. Befintliga landmärken kvarstår och inga nya landmärken skapas.

5.2 Nolliplananalys

Giambattista Nolli (1701-1756) var en italiensk arkitekt som utvecklade Nolliplanen vilket är en metod som är syftar till att genom en karta studera stadens bebyggelsetäthet, bebyggelsestruktur men också vilka offentliga rum som finns tillgängliga för allmänheten i en stad. Nolliplanen är till utseendet svart-vitt med alla byggnader alternativt slutna kvarter färglagda i svart medan resterande ytor blir till vita tomrum. Detta illustrationssätt framhäver därmed även formen, mängden, tätheten och strukturerna av de offentliga rummen och hur byggnaderna och de offentliga rummen samverkar (Tice 2009).

Nolliplanen har gjorts på både dagsläget och nollalternativet såväl som på utbyggnadsförslaget. I detta arbete har Nolliplanen använts för att analysera både en övergripande områdesnivå och en mer detaljerad kvartersnivå. På det mera övergripande planet har byggnader och slutna kvarter färglagts i svart medan resterande ytor har förblivit vita. Den detaljerade Nolliplanens utseende har jag modifierat

Figur 26 - Övergripande nolliplananalys av dagsläget.

Figur 27 - Övergripande nolliplananalys av nollalternativet.

Figur 28 - Övergripande nolliplananalys av utbyggnadsförslaget.

för att även fånga upp människors upplevelse av landskapet. Bakgrunden till denna förändring är att de urbana landskapen inte är detsamma idag som de var på 1700-talet när analysmetoden togs fram. Idag finns det exempelvis vägar som trots att de är offentliga inte är tillgängliga eftersom de varken kan tas i anspråk till fots eller på cykel. Utifrån denna idé har jag därför även ett semi-skikt, delvis tillgängligt (rutmönster) mellan vad som är allmänt tillgängligt (vitt) och ej tillgängligt (svart). Denna typ av Nolliplan presenteras både enskilt i plan och i sektion.

Målsättningen med analysen har varit att kunna identifiera vad som kan tänkas påverka hur människor skulle uppleva landskapet, exempelvis hur man läser landskapet och vilka element som finns i landskapet och påverkar de sociala förutsättningarna som möjligheterna till att röra och orientera sig.

På de övergripande nolliplanerna (se Figur 26 - 28) ser man att det finns mycket offentlig mark (vitt) främst i form av parker som Slottsparken och Kungsparken men även på grund av andra bebyggelsestrukturer däribland mycket lamellhus, industrier och den institutionsartade strukturerna söder om Regementsgatan. Områden av mer privat karaktär syns kring östra delen av Slottsparken, samt kring Davidhalls torg och inne i den gamla stadskärnan. Även kvarteret Kronprinsen upplevs privat. Inne i Slottsparken och Kungsparken syns flera svarta fält vilket visar på att det framför allt finns en del mindre byggnader som elstationer, toaletter och omklädningsrum. De större svarta fälten som syns i parkområdena är stadsbiblioteket, casinot, växthus, förskola, kanotklubb och Malmöhus. Skillnaden mellan de övergripande nolliplanerna för dagsläget och nollalternativet jämfört med utbyggnadsförslaget är att de förstnämnda saknar ny bebyggelse medan att i utbyggnadsförslaget utmärker sig den föreslagna bebyggelsen i södra utkanten av Slottsparken.

Genom de detaljerade nolliplanerna i plan (se Figur 29) och sektion (se Figur 30) över vad som är allmänt tillgängligt är det möjligt att nyansera föregående kategorisering. För dagsläget kan man uttyda att de fysiska strukturerna med mycket och breda vägar samt stora kvarter med institutioner och anläggningar innebär att området till stor del är delvis allmänt tillgängligt.

Dagsläget

Nollalternativet

Utbyggnadsförslaget

Figur 29 - Detaljerad nolliplananalys av dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i plan.

Allmänt tillgängligt

Delvis allmänt tillgängligt

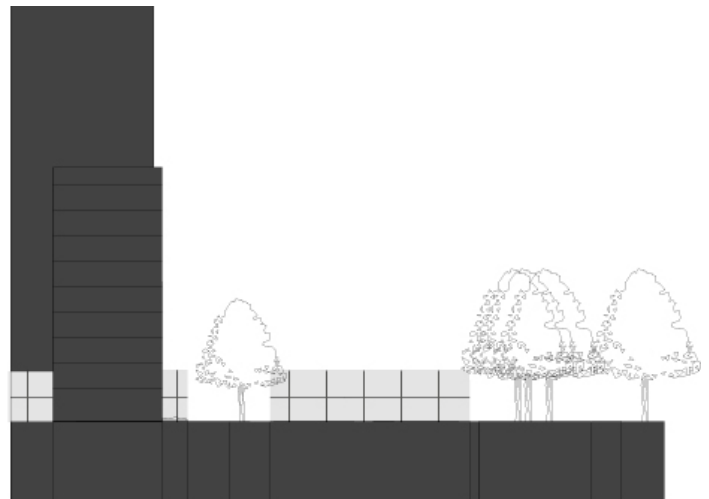

Ej allmänt tillgängligt

Exempelvis är köpcentrumet bara tillgängligt vissa timmar på dygnet, liksom stadsbiblioteket. Simhallen (Aq-va-kul), fotbollsplanerna och Hästhagens IP är tillgängligt för betalande (medlemmar). På skolorna (Borgarskolan och St Petri), och runt kontorsbyggnaderna är karaktär att de inte är helt allmänt tillgängliga med exempelvis staket (markerat med svarta streck) och olika förbudsskyltar. Ej allmänt tillgängliga områden är kontor, skolbyggnader, idrottsbyggnader och bostäder. Allmänt tillgängliga är förutom mycket trottoarer just Slottsparken och området runt stadsbiblioteket.

Nollalternativet skiljer sig inte mycket från dagsläget med undantag från att den nya promenadvägen norr om Regementsgatan innebär att delar omvandlas från delvis allmänt tillgänglig mark till allmänt tillgänglig mark.

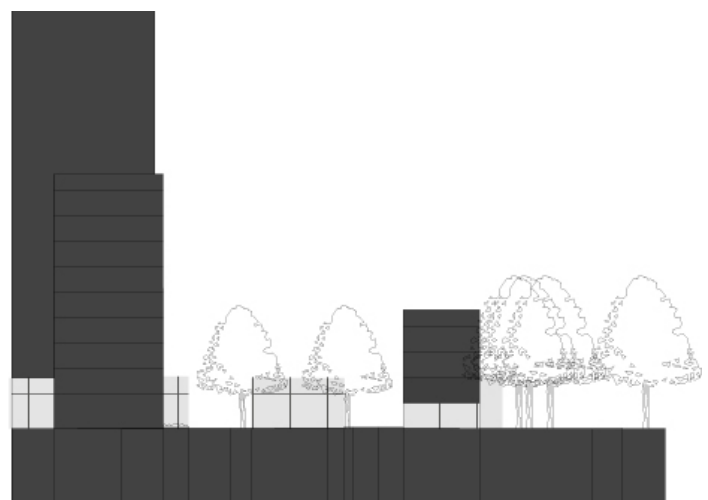
Utbyggnadsförslagets fysiska struktur med bebyggelse och insmalad bilväg för Regementsgatan innebär att delar av den delvis allmänt tillgängliga marken kring Regementsgatan samt delar av den allmänt tillgängliga marken i Slottsparken omvandlas till allmänt tillgänglig mark (med trottoarer norr om Regementsgatan), delvis tillgänglig mark (med publika bottenvåningar i den nya bebyggelsen) samt ej tillgänglig mark (med övriga delar av den nya bebyggelsen). I sektion går det att utlösa hur det är möjligt att låta exempelvis bottenvåningen vara delvis allmänt tillgänglig som exempelvis café.

Dagsläget

Nollalternativet

Utbyggnadsförslaget

Figur 30 - Detaljerad nolliplananalys av dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i sektion. Sektionsnitt, se Bilaga I.

	Allmänt tillgängligt
	Delvis allmänt tillgängligt
	Ej allmänt tillgängligt

5.3 De åtta parkkaraktärerna

De åtta parkkaraktärerna är en analysmetod som beskriver människors upplevelser främst av parker genom att kategorisera dessa (Andersson 2008). De åtta parkkaraktärerna har refererats i ett flertal grönplaner (Lundgren m.fl. 2004), och har bland annat använts i planeringsprocessen av Lomma hamn under början av 2000-talet (se Skärbäck 2007).

Parkkaraktärerna är resultatet utav Patrik Grahns och Gunnar Jarle Sortes forskning från 1985 och därefter av Ann-Margreth Berggren-Bärrings och Patrik Grahns forskning från 1995 (Andersson 2008). Denna forskning har utvisat människors preferenser av miljöer innehållande en eller flera parkkaraktärer som i allmänhet mer eftertraktade. Även annan forskning har framkommit med liknande resultat utan att den nämnvärt har benämnts med samma namn för karaktärerna (ibid.). I *A planning model for designing sustainable and healthy cities* (Grahns, Stigsdotter & Berggren-Bärring 2005) beskrivs de åtta allmänna parkkaraktärer (se Tabell 1) som särskilt eftertraktade för besökare. Skärbäck och Rydell-Andersson (2010) har i sin studie preciserat de åtta parkkaraktärerna i konkreta parametrar om vad de kan innehålla samt konkreta parametrar vad de inte ska innehålla (se Bilaga II), vilka även gäller för denna studie. Metoden går ut på att man med hjälp av dessa åtta parkkaraktärer kartlägger området i lämpliga scenarier, varpå det är möjligt att utvärdera hur dessa karaktärer finns kvar och hur de har utvecklats (Skärbäck 2007b). I denna rapport kartläggs de åtta parkkaraktärerna i dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget.

Resultatet från analyserna av de åtta parkkaraktärerna ger en bild av att i alla tre alternativen (se Figur 31-33 samt Figur 34) innehåller Slottsparken och Kungsparken miljöer med parkkaraktärerna *Rofyllighet* (1), *Artrikedom* (3), *Rymd* (4), *Allmänning* (5), *Lustgård* (6), *Centrum/fest* (7), *Kulturhistoria* (8). I dagsläget och i nollalternativet återfinns *Rofyllighet* (1) i anslutning till kanalen såväl som södra sidan av Malmöhus där det är tystare och lugn finns så att koppla av. *Artrikedom* (3) finns i stora delar av parkområdet norr om Kung Oscars väg med en mångfald av växter och djur. *Rymd* (4) återfinns på ett fåtal ställen norr och söder om den stora dammen i Slottsparken där man för ett ögonblick kan komma ifrån vardagens

Tabell 1 - De åtta parkkaraktärerna (Grahns, Berggren-Bärring & Stigsdotter 2005).

De åtta parkkaraktärerna
1. Rofyllighet
2. Vildhet
3. Artrikedom
4. Rymd
5. Allmänning
6. Lustgård
7. Centrum/fest
8. Kulturhistoria

tillvaro. *Allmänning* (5) finns även på ett flertal ställen i parkerna bland annat norr om tunneln under Regementsgatan, med en stor grön allmänning som tillåter aktiviteter och blickbarhet genom en höjdrygg längs ena sidan. *Lustgård* (6) återfinns i på den norra halvan av parkområdet, i Kungsparken. Denna karaktär kännetecknas av en plats som man kan känna att man har för sig själv genom avslappning som inbjudan till lek. *Centrum/fest* (7) med utrymme för att delta i sociala sammanhang med mötesplatser för exempelvis att äta och lyssna på musik. Denna karaktär återfinns på ett flertal ställen i Kungsparken och norr om Kung Oscars väg. *Kulturhistoria* (8) återfinns norr om casinot med sin gamla trädgårdsparkmiljö, längs trädallén i Kungsparken, vid Malmöhus som Regementsgatans uppdelning i bebyggelse i söder och parken i norr. I nollalternativet förbättras *Kulturhistoria* (8) genom en återskapning av den tidigare allén som funnits längs Regementsgatans norra kant. Inget av de tre alternativen innehåller parkkaraktären *Vildhet* (2). Parkkaraktären kännetecknas av en miljö som skapar fascination för naturens krafter i en växtlighet som känns som om den har tillkommit av sig själv i en miljö som ger intrycket av att opåverkad och gåtfull. Då Slottsparken och Kungsparken är omslutna av stadens bebyggelse och infrastruktur, likaväl som att vägar och bebyggelse finns i parkområdena finns ej förutsättningarna för miljöer med denna karaktär.

I utbyggnadsförslaget finns det möjligheter att förbättra parkkaraktären *Rofylldhet* (1) i Slottsparken. Parkkaraktären *Rofylldhet* (1) är en karaktär som kännetecknas av att en välskött miljö som är lugn. För att åstadkomma denna karaktär krävs relativt tysta miljöer i parkområdet då resterande kännetecken i beskrivningen redan finns. För att åstadkomma denna miljö behövs bullerdämpning varav bebyggelsen och omarbetning av Regementsgatan skulle kunna vara två möjligheter. Dessa möjligheter saknar både dagsläget och nollalternativet. Dessa fysiska åtgärder kan även vara värdefulla för att förbättra parkkaraktärerna *Rymd* (4) och *Lustgård* (6) norr om den nya bebyggelsen i utbyggnadsförslaget.

I utbyggnadsförslaget utvecklas framför allt möjligheterna till utbredning av parkkaraktären *Centrum/fest* (7) till att även finnas norr om Regementsgatan och intill Slottsparken genom att

Figur 32 - De åtta parkkaraktärerna (Grahn, Berggren-Bärring & Stigsdotter 2005) i nollalternativet.

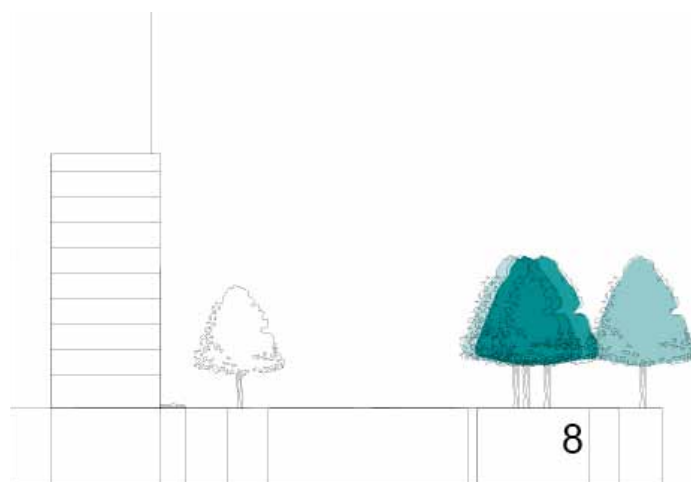
Figur 31 - De åtta parkkaraktärerna (Grahn, Berggren-Bärring & Stigsdotter 2005) i dagsläget.

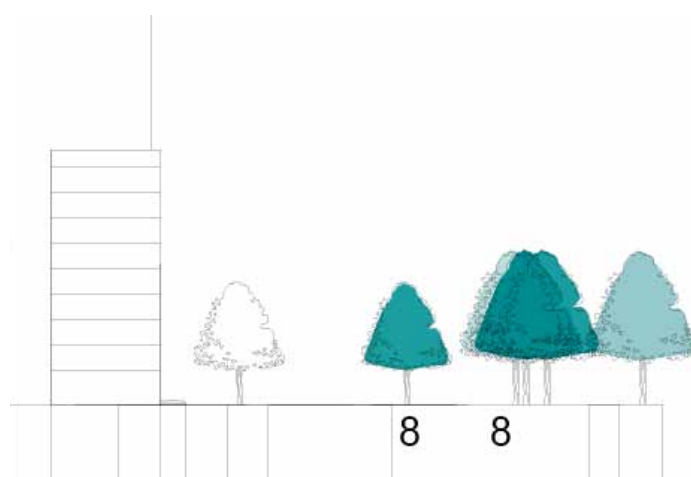
Figur 33 - De åtta parkkaraktärerna (Grahn, Berggren-Bärring & Stigsdotter 2005) i utbyggnadsförslaget.

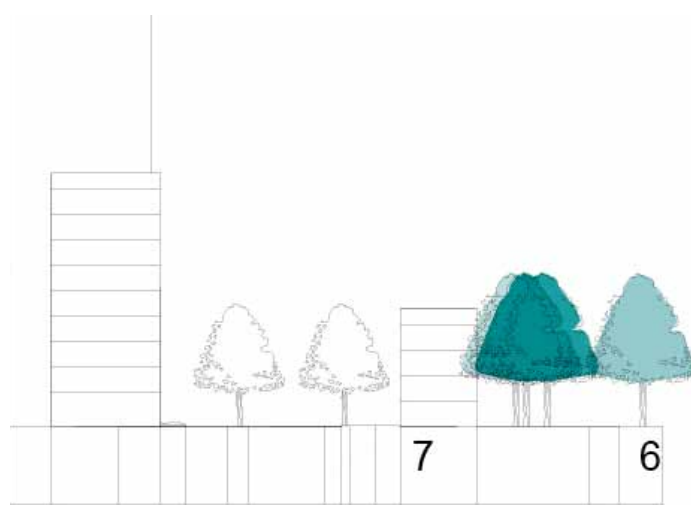
skapa möjligheterna till mötesplatser i anslutning till de nya byggnaderna. Dessa möjligheter bör även utvecklas söder om Regementsgatan för att bättre kunna sprida livfulla aktiviteterna och inte störa rofylldheten i Slottsparken. Utbyggnadsförslaget innebär att parkkaraktären *Kulturhistoria* (8) luckras upp längs Regementsgatan när mer bebyggelse tillkommer i södra utkanten av Slottsparken.

Dagsläget

Nollalternativet

Utbyggnadsförslaget

Figur 34 - De åtta parkkaraktärerna för dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i sektion. Sektionssnitt, se Bilaga I.

5.4 Balanseringsprincipens biotopkartering

Balanseringsberäkning används inom balanseringsprincipen vid bedömningen av ingreppens påverkan på landskapsbilden, upplevelsefaktor och naturvärdena för att beräkna dess kompensationsbehov vid en negativ påverkan av en exploatering (Skärbäck 1997). Jag har för denna analys endast valt att fokusera balanseringsberäkningen på områdets biotoper genom en biotopkartering. Längre har tätorter ansetts innehålla en liten andel värdefulla biotoper vilket har avfärdats bland annat av Florgård m. fl. (1991) som menar att i tätorter finns flertalet unika biotoper med arter som inte är förekommande i andra miljöer.

Balanseringsberäkningen sker sammanfattat i balanseringsprincipens första två av fyra steg. Det första steget avser inventering och värdering av området medan det andra steget innebär en utvärdering/analys av ingreppet (förändringens) påverkan på området (Skärbäck 1997). I Kapitel 6 studeras balanseringsprincipens att minimera och undvika samt att utjämning med och ersätta för.

Inventeringen och klassificering av dagslägets, nollalternativets samt utbyggnadsförslagets biotoper har utförts (för redovisning i detalj se Bilaga III). Påträffade objekt från inventeringen har grupperats efter en struktur med redovisade biotoper hämtat från rapporten *Balanseringsprincipen tillämpad i fysisk samhällsplanering* (Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund och Malmö 2003). Påträffade biotoper var ädelträd med buskskikt och fältskikt, gran med buskskikt och fältskikt, blandade buskarter, gräsmattor, markbeläggning med fog, grusytor samt helt täta ytor. Endast påträffade biotoper är redovisade i Tabell 2 (för den samlade strukturen se Bilaga IV). Samma tabellstruktur med en biotopvärdesfaktor har sedan använts för att kunna göra en bedömning av biotopernas värden (Bv1). Biotopvärdesfaktorn 1,0 är det högsta värdet och 0.01 är det minsta.

För varje tidigare presenterat alternativ finns en tabell med fyra kolumner. I den första kolumnen redovisas biotoperna. I den andra kolumnen redovisas biotopområdets berörda yta. I den tredje kolumnen redovisas biotopgruppens värdefaktor. Till sist, i den fjärde kolumnen redovisas biotopgruppens samlade värde (Bv1).

Tabell 2 - *Biotoptyper och dess biotopvärdesfaktorer i biotopkarteringen (Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund och Malmö 2003).*

Biotoptyp	Biotopvärdesfaktor
Högre vegetation	
Lövträd med buskskikt och fältskikt <i>Ädel (alm, avenbok, bok, ek, lind, lönn)</i>	1
Barrträd <i>Gran med buskskikt och fältskikt</i>	0,5
<i>Fristående träd som tas bort vid exploatering tillmätts normalt 50 m² (unga träd eller individer i sämre skick kan ge 25 m²) i area. De unga träd som nyplanteras som kompensation ger 10 m² per styck. Detta stämmer väl överens med principen att ett träd ersätts med fem nya. För skog/dungen beräknas hela biotopytan.</i>	
Buskage och klätterväxter <i>Blandade buskarter</i>	0,6
Lägre vegetation och mark	
Gräsmattor	0,3
Halvgenomsläppliga markytor (grov- och finmaterial) <i>Markbeläggning med fogar</i>	0,1
<i>Grusytor</i>	0,2
Helt täta ytor (ex. asfalt, byggnader utan gröna tak)	0,01

En biotopgrupps samlade biotopvärde (Bv1) fås ut genom att multiplicera den biotopområdets samlade area i kvadratmeter och multiplicera det med dess biotopvärdesfaktor (se Tabell 3). Summan av alla biotopgruppers samlade värden (Bv1) blir hela områdets samlade biotopvärde. Till denna redovisning tillkommer även en redovisning av träd i alléer och fristående träd, som inte har kommit med i beräkningarna under någon av biotopgrupperna. Dessa träd har vardera fått värdet 21 Bv1 (30 m² per träd * biotopvärdesfaktorn 0,7). Nollalternativet samt utbyggnadsförslaget innehåller båda förändringar berörande nya tillskott på träd i alléer och fristående träd. Värden från dessa förändringar redovisas i Kapitel 7 om balansering av utbyggnadsförslaget. För att se en redovisning kring placering av de träd som försvinner, både fristående och redovisade inom biotopgrupperna ädelträd och gran, se Bilaga V.

Resultaten för dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget presenteras i de tre följande tabellerna (se Tabell 4-6). Sammantaget är det samlade biotopvärde; 15542 Bv1 för dagsläget, 16542 Bv1 för nollalternativet och 12713 Bv1 för utbyggnadsförslaget.

Tabell 3 - Beräkning av en biotopgrupps samlade värde (Bv1).

Biotopgrupps samlade värde (Bv1)
<p>Biotopgruppens samlade värde (Bv1) = Biotopgruppens samlade storlek i kvm multiplicerat med biotopvärdesfaktorn för aktuell biotopgrupp.</p> <p><u>Ex. biotop grusytor</u></p> <p>Samlad storlek = 200 m² Biotopvärdesfaktor = 0,2</p> <p>Biotopgruppens samlade värde (Bv1) = 200 * 0,2 = 40</p>

Tabell 4 - Biotopkartering av dagsläget

Egenskap/resurs/värde	Berörd yta i m ² . I procent av hela ytan inom parantes.	Biotopvärde	Bv1
Lövträd ädel med busk- och fältskikt	7722 (14 %)	1	7722
Barrträd: gran med busk- och fältskikt	1722 (3 %)	0,5	861
Buskage: blandade buskarter	3722 (7 %)	0,6	2233
Gräsmattor	3396 (6 %)	0,3	1019
Markbeläggning med fog	6373 (12 %)	0,1	637
Grusytor	3214 (6 %)	0,2	643
Helt täta ytor	28521 (52 %)	0,01	285
Delsumma	54670 (100%)		13400
Antal kvarstående fristående träd	3060 (antal 102 á la 30 m ²)	0,7	2142
Summa vid samlad värdering:			15542

Tabell 5 - Biotopkartering av nollalternativet.

Egenskap/resurs/värde	Berörd yta i m ² . I procent av hela ytan inom parentes.	Biotopvärde	Bv1
Lövträd: ädel med busk- och fältskikt	7722 (14 %)	1	7722
Barrträd: gran med busk- och fältskikt	1722 (3 %)	0,5	861
Buskage: blandade buskarter	3722 (7 %)	0,6	2233
Gräsmattor	3396 (6 %)	0,3	1019
Markbeläggning med fog	7871 (14 %)	0,1	787
Grusytor	7764 (14 %)	0,2	1553
Helt täta ytor	22473 (41 %)	0,01	225
Delsumma	54670 (100%)		14400
Kvarstående fristående träd	2910 (antal 102 á la 30 m ²)	0,7	2142
Summa vid samlad värdering:			16542

Tabell 6 - Biotopkartering av utbyggnadsförslaget.

Egenskap/resurs/värde	Berörd yta i m ² . I procent av hela ytan inom parentes.	Biotopvärde	Bv1
Lövträd ädel med busk- och fältskikt	5759 (11 %)	1	5759
Barrträd: gran med busk- och fältskikt	643 (1 %)	0,5	322
Buskage: blandade buskarter	2463 (4 %)	0,6	1478
Gräsmattor	3140 (6 %)	0,3	942
Markbeläggning med fog	12041 (22 %)	0,1	1204
Grusytor	3501 (6 %)	0,2	700
Helt täta ytor	27123 (50 %)	0,01	271
Delsumma	54670 (100%)		10676
Antal kvarstående fristående träd	2910 (antal 97 á la 30 m ²)	0,7	2037
Summa vid samlad värdering:			12713

5.5 Sammanfattande diskussion kring förändringarna

De stora övergripande förändringarna i utbyggnadsförslaget ligger i att parken minskas i viss omfattning då ny bebyggelse tillkommer längs den norra delen av Regementsgatan. Även vägen genomgår en omvandling. I detta kapitel sker en sammanfattande diskussion kring vilka mer förändringar som framkommit ur analyserna. Dessa resultat diskuteras utifrån utbyggnadsförslaget i förhållande till dagsläget och nollalternativet.

LYNCHANALYSEN

Sammanfattat kan man tyda från Lynchanalysen att dagsläget är ett område med flera olika *områden/distrikt* utan tydliga orienterbarheter. *Barriärer/kanter/gränser* är fler, både Regementsgatan och Slottsparken, samt *stråken* färre än övriga alternativ. Även kopplingarna mellan *noderna/knutpunkterna* tycks vara svaga.

I nollalternativet känns fortfarande Regementsgatan som *barriär*, om än i mindre grad. Slottsparken som *barriär* upphör. Detta alternativ ger även fler möjligheter med skapandet av *stråk* i såväl öst-västlig riktning som nord-sydlig.

I förhållande till dessa två alternativ innebär utbyggnadsförslaget att ett nytt *område/distrikt* skapas, längs med Regementsgatan och som sammankopplar miljön kring Regementsgatan från stadsbiblioteket i öster till området framför fotbollsplanerna i väster. Det skapas fler *stråk* av mer varierande karaktär och användningsområden. De nya *stråken* möjliggör även för starkare kopplingar mellan *mötesplatser* och *landmärken*, utmed södra sidan av stadsbiblioteket - Slottsparken - Kronprinsen. *Stråken* blir bättre sammanhållna då utbyggnadsförslaget även innebär att barriäreffekten i området minskar och framför allt för stora delar av Regementsgatan. Den nya bebyggelsen kan uppfattas som en *barriär* främst från Slottsparken, där det inte finns någon övergång mellan parken och bebyggelsen. Genom utbyggnadsförslaget uppstår fler möjligheter till att skapa *mötesplatser* i skärningspunkterna av *stråken*, Slottsparken och i anslutningen till den nya bebyggelsen.

NOLLIPLAN

I de övergripande nolliplanerna är enda förändringen som går att utläsa att utbyggnadsförslaget till skillnad från de andra alternativen innebär ett tillägg av en privat karaktär i södra delen av Slottsparken.

I dagsläget är området indelat i en stor andel delvis allmänt tillgänglig mark och en stor andel allmänt tillgängliga mark. Söder om Regementsgatan finns den största delen med ej allmänt tillgängliga områden.

Nollalternativet skiljer sig inte mycket från dagsläget med undantaget att den nya promenadvägen längs norra delen av Regementsgatan innebär att denna sträckning omvandlas från delvis allmänt tillgänglig mark (som bilväg) till allmänt tillgänglig mark (som stråk).

Utbyggnadsförslaget innebär i förhållande till dagsläget och nollalternativet en större variation av markens tillgänglighetsstruktur. Detta genom att den delvis allmänt tillgängliga marken av Regementsgatan samt delar av den allmänt tillgängliga marken i Slottsparken omvandlas till allmänt tillgänglig mark (med trottoarer norr om Regementsgatan), delvis tillgänglig mark (med publika bottenvåningar i den nya bebyggelsen) samt ej tillgänglig mark (i de övriga delarna av den nya bebyggelsen).

DE ÅTTA PARKKARAKTÄRERNA

Sammanfattat förbättras möjligheterna för fler parkkaraktärer i södra delen av Slottsparken genom utbyggnadsförslaget i förhållande till dagsläget och nollalternativet.

I dagsläget och nollalternativet strömmar buller relativt ohämnat in i Slottsparken. Trädstammarna ger inte mycket bullerskydd. Slottsparken hade 2006 en dygnsekvivalent ljudnivå, 2 m över mark, på mellan 45-50 dB(A) och ökar ju närmre de stora vägarna däribland Regementsgatan man kommer. Det är rimligt att anta att majoriteten av fordonen kör under 50 km/h på Regementsgatan, hastigheten är satt till 40 km/h och det finns digitala skyltar som visar hastigheten i upplysningssyfte för att dämpa farten. På vägar med

blandtrafik där hastigheten på trafiken är under 50 km/h är den stora dominerande bullerkällan avgassystemet tillsammans med drivlinan (Kropp 2010). Åtgärder som behandlar däck och vägbanekontakt är därmed ej till större nytta för att komma åt att skapa tystare miljöer och bullret kring Regementsgatan kommer påverkas av bilens utveckling såväl trafikmängden. Enligt trafikprognoser (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010a) ökar trafiken på Regementsgatan.

I utbyggnadsförslaget förbättras parkkaraktärerna *Rofylldhet* (1) och *Rymd* (4) i Slottsparken, i förhållande till dagsläget och nollalternativet. Bullernivån i parken kan sjunka under 45 dB(A) genom möjligheter till omarbetning av Regementsgatan. I forskningsrapporten *Ljudlandskap - för bättre hälsa* (Gunnarsson 2008) konstateras att bebyggelse i form av slutna innerstadskvarter utan öppningar ger goda förutsättningar till att skapa tysta sidor men att punkthus inte gör det. Bebyggelsen längs Regementsgatan i detta utbyggnadsförslag innehåller flera mellanrum där bullret från Regementsgatan kan leta sig in i Slottsparken. Men då byggnaderna åtminstone är utdragna och vända längs med gatan, nära bullerkällan kan valet av att använda ljudabsorberande ytor på fasader (Gunnarsson 2008) ge små positiva effekter på bullernivåerna i Slottsparken. Omvandlingen av Regementsgatan innebär en förtätning av trafiken. Genom förtätning och medveten planering av vägar såväl som miljön runt den, har exempel från Baltimore (Hallberg 2011) visat att körstilen blir lugnare med sänkt hastighet, minskad acceleration och färre hastiga inbromsningar. Exempel på en bra gestaltning kan vara att bygga smalare vägar, olika färger på asfalten, minska sikt-längden och minska överblickbarheten samt göra upplevelsen av vägen farligare än den är för bilisterna på vägarna. En lugnare körstil förbättrar bullersituationen på flera sätt eftersom det både påverkar ekvivalentnivån och korta och tillfälliga ljud som kommer av t.ex. inbromsningar, acceleration, gnissel, däcktjut (Gunnarsson 2008). I den tyska staden Celle har man de senaste årtiondena planerat staden bland annat med hänsyn till trafikbuller vilket har resulterat i betydligt lägre bullernivåer i stora delar av staden. Exempelvis har man gjort breda gator smalare för att minska flödet och sänka hastigheterna samt utökat infrastruktur för cyklister (ibid.). Alla dessa exempel är möjliga att genomföra och rimliga

med tanke på den bebyggelse som tillkommer i utbyggnadsförslaget.

Utbyggnadsförslaget skapar också möjligheter till en lugnare del för utbredningen av parkkaraktären *Lustgård* (6) bakom den nya bebyggelsen i södra delen av Slottsparken, där finns möjligheter till att utforska miljön på egen hand med gott om egna platser till egen tid och lek men ändå i nära anslutning till bebyggelse och andra människor.

I utbyggnadsförslaget förbättras möjligheterna för utbredning av parkkaraktären *Centrum/fest* (7) till att även finnas intill Regementsgatan och i Slottsparkens utkant, med goda solchanser i söderläge. Mötesplatser, som ett café och andra publika lokaler kan finnas i bottenvåningarna till de nya byggnaderna i anslutning till Slottsparken och även söder om Regementsgatan.

Att parkkaraktären *Kulturhistoria* (8) luckras upp i utbyggnadsförslaget beror på att bebyggelsen till viss del påverkar karaktären i Slottsparkens närmsta omgivning. Tidigare gräns och markeringen för Slottsparken ändras, framför allt visuellt, när mer bebyggelse tillkommer i Slottsparkens utkant. Även från utkanten av parken upplevs bebyggelsen mer.

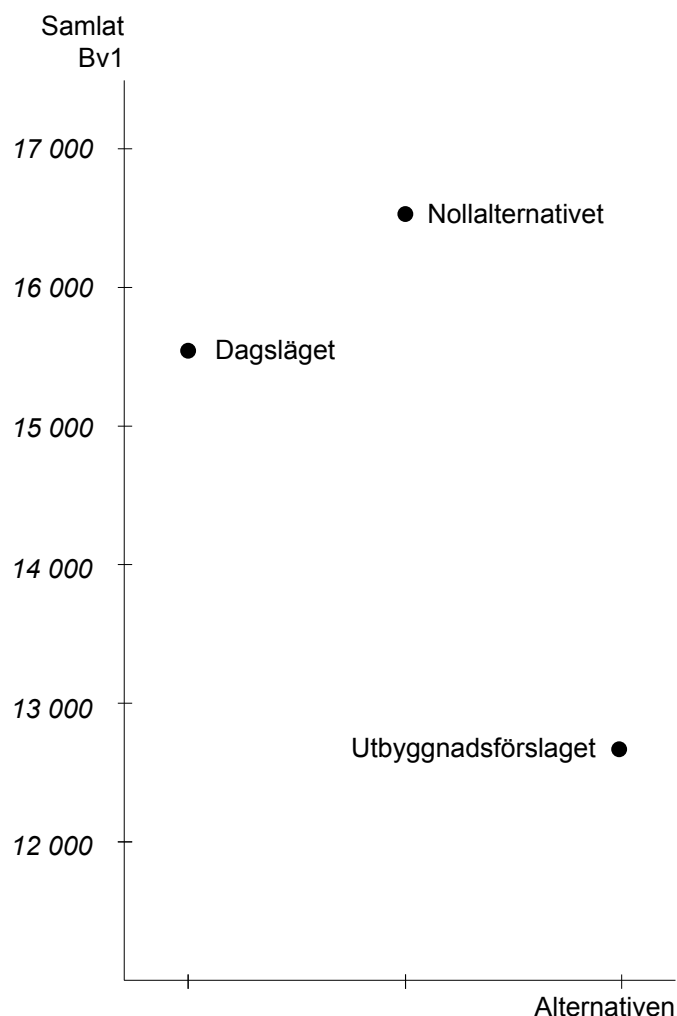
BIOTOPKARTERING

Största delen av utbyggnadsförslagets bebyggelse, 70% eller 1300 m², lokaliseras utanför befintlig parkmark i Slottsparken och istället på befintliga Regementsgatan. Utbyggnadsförslaget innebär att totalt cirka 3800 m² exploateras i Slottsparken. Förutom bebyggelsen exploateras 2500 m² utomhusmiljö norr om bebyggelsen för att tillgodose nödvändiga ytor i anslutning till byggnaderna. De stora resultaten som framstår vid balanseringsberäkningen är först skillnaderna bland delsummorna när biotopernas Bv1 är summerat exklusive biotopvärdena för befintliga och nya fristående träd. Trots att varken dagsläget eller nollalternativet innehåller någon bebyggelse finns det stora skillnader vid en jämförelse, främst i kategorierna *Helt slutna ytor* och *Grusytor*. I nollalternativet har Regementsgatan omvandlats från en bred asfalterad väg till att innehålla gata och en grusallé vilket innebär att

Helt slutna ytor innefattar cirka 22500 m² i jämförelse med cirka 28500 m² i dagsläget och cirka 27000 m² i utbyggnadsförslaget. En minskning av *Helt slutna ytor* innebär en omvandling till andra biotopgrupper med högre biotopvärden. För nollalternativet blir det en stor förändring i det samlade biotopvärdet med en positiv ökning på 1000 Bv1 gentemot dagsläget. Att utbyggnadsförslaget som också innefattar en minskad bredd på bilvägen längs Regementsgatan men fortfarande har mycket av *Helt slutna ytor* beror på tillkomsten av den nya bebyggelsen. Delsumman av utbyggnadsförslagets Bv1 är lägre än både dagsläget och nollalternativet. Det beror till stor del på att biotopgruppen *Lövträd: ädel med busk- och fältskikt* minskar i utbyggnadsförslaget med 2000 m². Det beror även på att biotopgruppen *Barrträd: gran med busk- och fältskikt* minskar i omfattning med 1100 m² i utbyggnadsförslaget jämfört med alternativen. I dessa två kategorier rör det sig om 36 träd som försvinner i Slottsparken.

Vid den samlade värderingen (Bv1) har kvarstående befintliga träd också blivit sammanräknade. Detta medför att en marginell ökning i skillnaden mellan alternativen då fem träd tas bort i utbyggnadsförslaget. I jämförelsen med alternativens Bv1 är det nollalternativet som placerar sig bäst med ett samlat biotopvärde på 16542 Bv1, dagsläget placerar sig som tvåa med ett samlat biotopvärde på 15542 Bv1 och sist kommer utbyggnadsförslaget med ett samlat biotopvärde på 12713 (se Figur 35). Skillnaden mellan utbyggnadsförslaget och alternativen är ett minus på 3829 Bv1 gentemot nollalternativet respektive ett minus på 2829 Bv1 i förhållande till dagsläget. Hur dessa värden sedan används vid en realisering av en exploatering återkommer jag till i Kapitel 7, Balansering av negativa sociala följder.

Figur 35 - En sammanställning av de samlade biotopvärdena (Bv1) för dagsläget, nollalternativet och utbyggnadsförslaget i biotopkarteringen.

6 DISKUSSION KRING SOCIALA FÖLJDER

I detta kapitel diskuteras förslagens sociala följder i förhållande till dagsläget och nollalternativet.

Alla förändringar från alternativen gör avtryck i området kring Regementsgatan som innebär sociala följder. Hur dessa följder tolkas beror på flera parametrar (Eagly & Chaiken 1993) och innebär att samma följder kan tolkas och upplevas på olika sätt. Det är därmed viktigt att diskutera dessa följder från olika synvinklar och perspektiv. Förändringar kan ge följder som uppfattas positiva eller negativa. De kan också vara neutrala. Följderna kan också vara indirekta kumulativa effekter eller direkta effekter på grund av dess fysiska förändring eller upplevelsen av förändring.

I detta kapitel kommer jag att diskutera sociala följder som kan tänkas uppkomma vid ett genomförande av utbyggnadsförslaget gentemot dagsläget. Vid behov använder jag även nollalternativet som en referens för att sätta följder sprungna ur utbyggnadsförslagens förändringar i ett vidare perspektiv. De stora övergripande förändringarna i utbyggnadsförslaget ligger i att parken minskas i viss omfattning då ny bebyggelse tillkommer längs den norra delen av Regementsgatan. Ur de övergripande förändringarna i utbyggnadsförslaget är det möjligt att diskutera vad det innebär att Slottsparken minskas till ytan samt vad det innebär att den nya bebyggelsen uppstår i Slottsparkens utkant? Genom att uppmärksamma hur vi människor kan värderar området genom Herringtons (2009) uppdelning i; att vara en förvaltare av naturen, värdera naturen för sitt egenvärde samt att uppfatta naturen som en mänsklig produkt, är det möjligt att öka förståelsen för sociala följdena sprungna ur utbyggnadsförslaget. Under Avsnitt 6.1, Landskapet, diskuteras främst landskapet som en mänsklig produkt. Under Avsnitt 6.2, Slottsparken, krympande parkmark och hälsoaspekter, diskuteras främst Slottsparken och områdets egenvärde såväl som dess värde för människan som förvaltare.

6.1 Landskapet

I ett försök att fånga upp sociala följder av utbyggnadsförslagens påverkan på landskapet, både som representation och vad som är representerat (Olwig 2004), är diskussionen delad i två delar. I den första delen diskuteras påverkan utifrån vilka följder det blir för landskapsbilden, det visuella och förändringar

utifrån dagens värderingar av landskapet. I den andra delen diskuteras vår upplevelse av landskapet genom resultatet att våra möjligheter av egen påverkan såsom samspelet mellan oss. Detta diskuteras utifrån begreppen rum (*place*) och utrymme (*space*), rörelse och barriärer, offentligt, privat och tillgänglighet.

LANDSKAPSBILDEN

Utbyggnadsförslaget innebär ett antal stora förändringar på landskapsbilden i jämförelse med dagsläget och nollalternativet. Övergripande är den största förändringen att utbyggnadsförslaget innebär en tydligare brytning i uppdelningen mellan natur och kultur. Slottsparken konstruerades kring sekelskiftet 1800/1900-talet under en tidsanda som enligt Herrington (2009) påverkade parker att se ut som om de var ett resultat av naturliga faktorer. Herrington (2009) menar att det finns problem med att förknippa något med vad det inte är, samt att natur har en tendens att alltid uppfattas som något gott och sunt, medan det som inte är natur förknippas med något som är dåligt. I dagsläget är det ifrån Regementsgatan svårt att uppfatta människors delaktighet i Slottsparken. Att landskapet blir förknippat med naturliga processer medför enligt Olwig (2004) att innehållet av mänsklig påverkan blir förbisedd. Genom att representera landskapet både som kartor och flygfoton upprepas denna representation och blir det en allmängiltig sanning (ibid.). Se exempel av detta i Figur 36 där området kring Regementsgatan visas både som karta och flygfoto i Microsofts webbaserade karttjänst, Bing. I kartan är informationen så pass generaliserad att Slottsparken upplevs som en grön oas och saknar existerande byggnader. I övriga delar redovisas byggnaderna utan den grönstruktur som också finns emellan husen. Enligt Olwig (1993) uppstår konflikten i att begreppen natur och landskap har blivit så starkt förknippade med ögat och den visuella upplevelsen. Avbildningen av verkligheten blir tydligare och lättare att förstå sig på än vad som egentligen generaliseras, vilket bidrar till att den icke visuella informationen får ge vika. Södra delen av Slottsparken, mellan Kung Oscars väg och Regementsgatan upplevs till stor just visuellt med höga träd, som landmärke och symbol, vilket kontrasterar till bebyggelsen och vägarna utanför Slottsparken. Olwig (2004) poängterar hur en

politisk påverkan formar landskapet genom samhällets strävan av att ta mark i anspråk som privat egendom och avgränsa med förenklade element i landskapet, som byggnader, vägar och parker. Dessa förenklingar såväl fysiska som imaginära i dess representation av exempelvis kartor och flygfoton förbiser den komplexitet som finns i det sociala rummet (Olwig 2004). Frågan om att utvecklingen av området kring Regementsgatan är en fråga om vad landskapet är, och om vi bevarar det, bevarar vi då landskapet eller en representation av det?

Utbyggnadsförslaget och nollalternativet innebär större och tydligare avtryck kring människors delaktighet i utkanten av Slottsparken. Utbyggnadsförslaget gör detta kraftfullast genom att bryta upp den gröna vertikala gränsen mellan Slottsparken och Regementsgatan med ny bebyggelse. Detta medför att bebyggelsen utgör ett nytt inslag i parken vilket kommer att upplevas både från Slottsparken och från Regementsgatan. Det kan skapa nya möjligheter och bistå till en förändrad syn i vår relation till omgivning. Den nya bebyggelsen kan vara ett sätt att närmare sig Olwigs (1993) beskrivning av hur skapandet av landskap inkluderar den mänskliga närvaron i självaste processen. Landskapet kring Regementsgatan i utbyggnadsförslaget kan förenklat förena skiljelinjen mellan Slottsparken som en representation för natur, av människor mindre påverkade landskap och landskapet kring Regementsgatan med den nya bebyggelsen som en representation av en kulturell produkt, där delaktigheten av människans påverkan upplevs. I utbyggnadsförslaget finns möjligheter att de olika tillstånden får större utrymme att tydligare påverka varandra i processer av sociala och miljömässiga förändringar. Ett exempel är återskapande av allén som fanns längs med Regementsgatan fram till 1960-talet, då den fälldes för att göra plats för trafikanterna. Återplantering av allén på Regementsgatan har redan skett väster om Mariedalsvägen. En återplantering längs Regementsgatan söder om Slottsparken, skulle signalera om det positiva tillskottet med ett socialt attraherande stadscentrum med tillskott på människofrämjande gaturum (parkkaraktärerna *Lustgård* och *Centrum/fest*). Allén längs den norra sidan av Regementsgatan, i utkanten av Slottsparken, skulle även innebära en mjukare övergång för upplevelsen av området. Trädallén gör mötet mellan Slottsparken och vägen, bebyggelsen

och de hårdgjorda ytorna mindre skarp.

UTRYMME, RUM, OFFENTLIGT, PRIVAT, TILLGÄNGLIGHET, RÖRELSE, BARRIÄRER

I omvandlingen av Regementsgatan finns vad Olwig (2005) skulle beskriva som en dubbel betydelse av rumsbegreppet att ta hänsyn till. Först måste det finnas en anledning för människor som rör sig i landskapet att stanna upp för att tillgodose möjligheten att skapa rum. Därefter är det av vikt att fundera kring hur den relation som uppstått bäst kan förvaltas. Relationen till rum behöver inte vara densamma som vid första tillfället. Förutsättningar kan, enligt Kylin (2003), dessutom skilja sig åt mellan barn som tenderar att värderar miljön efter hur mycket värde de själva kan tillskapa genom egen aktivitet samt meningsskapande och hur vuxna värderar efter visuella, estetiska värden tillsammans med mer mätbara värden.

Utbyggnadsförslaget har potential att stärka möjligheterna att bättre integrera Slottsparken och Regementsgatan i området. Genom att utnyttja bägge sidorna av Regementsgatan kan både tillgänglighet och medvetenhet om grönområdet öka, vilket är enligt både Faskunger (2007) och Stähle (2005) två viktiga faktorer, och som kan påverka användningen av Slottsparken. Bättre förutsättningar för rumsbildningar på bägge sidor av Regementsgatan och tillgängliga stråk längs med Regementsgatan småt tvärs över kan fungera som en sammanfogning för området för de som rör sig till fots och med cykel. Bilister kan däremot uppfatta förändringen som att den visuella gränsen för Slottsparken flyttas bort från Regementsgatan till bakom den nya bebyggelsen i utbyggnadsförslaget och att Regementsgatan kan uppfattas ha blivit en stadsgata utan en stadspark.

Större tillgänglighet mellan Slottsparken och Regementsgatan skapas då människor får möjligheter att röra sig i gränslandskapet genom de stråk som i utbyggnadsförslaget finns norr och söder om den nya bebyggelsen. Ett stråk skapas även i anslutning till Slottsparken norr om Regementsgatan som med sin trädallé kan fungera för att både tillgängliggöra

Slottsparken från söder genom en inbjudande entré samt även för att koppla samman grönstrukturen i området, mot fortsättningen av trädallén på Regementsgatan i väster och grönområdet på andra sidan Fersens väg i öster.

Den nya bebyggelsen i utbyggnadsförslaget innebär visserligen att människor inte kan passera hur som helst in och ut i parken utan behöver gå runt den nya bebyggelsen. Detta kan framför allt från parken upplevas som en barriär (se Lynchanalysen), men behöver inte påverka användningen av Slottsparken då orienterbarheten (Stähle 2005) har en stor roll till hur ofta människor besöker en stads grönområden. Genom att erbjuda ett grönstråk längs med den norra sidan av Regementsgatan och att den nya bebyggelsen tar en rutnätsliknande stadsstruktur kan Slottsparken som grönområde sammankoppla bebyggelsen och upplevas mer. Den ej tillgängliga marken och den delvis tillgängliga marken i utbyggnadsförslaget är inte bara barriärskapande, utan styr människor till området, gör den mer tillgänglig och ökar koncentrationen av människor där. Med utbyggnadsförslaget blir det en högre koncentration aktivitet längs stråken. För dagsläget och nollalternativet är samtidigt möjligheterna till att passera Regementsgatan in i parken sämre än i utbyggnadsförslaget. Den skarpa gränsen mellan Slottsparken och Regementsgatan i dagsläget innebär att Slottsparkens täta vegetation kan upplevas som en barriär (se Lynchanalysen).

Medvetenheten kring landskapet vid Regementsgatan uppstår dels i möjligheterna till att röra sig i landskapet, dels av att få möjligheter till att uppehålla sig i landskapet (Ingold 2000). Detta kan göras genom att vistas i landskapet och befolka dess områden. I utbyggnadsförslaget tillkommer möjligheten för flera rums- och centrumbildningar. Utbyggnadsförslaget och alternativ har likartade förutsättningar till rumsbildningar på den södra sidan av Regementsgatan. Men utbyggnadsförslaget har dessutom stora förutsättningar för rumsbildningar längs norra sidan av Regementsgatan mellan trädallén och bebyggelsen samt mellan byggnaderna i anslutning till parkentréerna. Då bebyggelsen förändrar karaktären på området, som att Regementsgatan förskjuts söderut tillkommer och utvecklas även utrymme bakom bebyggelsen. Detta

Figur 36 - Exempel på hur landskapet representeras, i Microsofts webbaserade karttjänst Bing (www.bing.com/maps), som karta och flygfoto.

utrymme var antingen tidigare delar av Regementsgatan eller Slottsparken strax intill Regementsgatan och endast delvis tillgängliga med tanke på all trafik (se Nolliplananalysen). Olwig (2005) beskriver förutsättningen för rum som att det krävs både utrymme till rörelse och att man stannar till, tar en paus, för att omvandla utrymmet till ett rum. I utbyggnadsförslaget skapas denna möjlighet genom att utrymmet erbjuder förutsättningar såväl som anledningar till att kunna och vilja stanna till. Det som tidigare bara var en trafikerad

väg söder om bebyggelsen har med utbyggnadsförslaget exempelvis blivit allt från ett utrymme, i söderläge, med möjligheter till att invänta skjuts, vänner eller bara betrakta människor. Utrymmet mellan bebyggelsen var tidigare också bara var en trafikerad väg men har med utbyggnadsförslaget exempelvis blivit allt från ett utrymme, i söderläge, med möjligheter till aktiviteter i anslutning till flera stråk där saker och ting kan hända och där man både kan delta eller betrakta aktiviteter. Utrymmet bakom bebyggelsen har med det nya utbyggnadsförslaget skapat möjligheter till att uppfattas tryggare med fler människor och bebyggelse. Detta är en grundförutsättning till att få människor att stanna upp och skapa rum i södra delen av parken, vilket tidigare har varit begränsat. Denna del har under dygnets mörka timmar inte haft dessa förutsättningar och känts otryggt. Även bebyggelsen med definierade entréer ökar medvetandet om parken vilket kan ge en ökad användning.

Vilka aktiviteter områdena i utbyggnadsförslaget genererar beror på flera orsaker, men utrymmet behöver i alla fall vara så pass stor att någonting kan hända där (Olwig 2006). Betydelsen av rumshållare/utrymmen ligger i möjligheterna med att något kan äga rum där såväl som passera, börja eller starta där. Olwig poängterar (ibid.) att utrymmen kan göras olika attraktiva genom fysisk planering men att det inte går att skapa platser utifrån åtgärder i sig själv eller på grund av dem. Regementsgatan får med flertalet utrymmen (tomrum) och med goda, attraktiva förutsättningarna för människor som vill kunna stanna till möjligheter till många rumsbildningar.

Det finns skillnader mellan alternativen, angående möjligheterna till att uppehålla sig i landskapet. I dagsläget är förutom Slottsparken, största delen endast delvis tillgänglig (se Nolliplananalysen). Del av Slottsparken som ligger alldeles i anslutning till Regementsgatan kan inte anses ha särskild positiva förutsättningar för att merparten människor ska vilja stanna upp i landskapet. Även avsaknaden av att fungera som ett tryggt stråk ger sämre förutsättningar att röra sig i detta landskap. I utbyggnadsförslaget kan i enlighet med Olwigs (2006) resonemang om att ett rums vara inte är givet utan att det sker en kamp om utrymmet mellan olika intressenter, ske en kamp om

utrymmet bakom bebyggelsen. Då detta rum på grund av bebyggelsen inte förblir lika undanskymd kommer troligast dess människor leta sig vidare för att finna samma förutsättningar någon annanstans som längre in i Slottsparken.

En ytterligare skillnad till utbyggnadsförslaget är att trots nollalternativet erbjuder utrymmen på bägge sidor av Regementsgatan, vilket ger goda förutsättningar till rörelse i området, saknas anledningar till att stanna upp i området. Regementsgatan har i nollalternativet fortfarande en stark barriäreffekt som i kombination med avsaknaden av ny bebyggelse och utsattheten i att bli uttittad (av bilister) kan sammanvägt underminera viljan av att vistas i området. Ungefär samma egenskaper bär södra gränsen av Pildammsparken längs John Ericssons väg i Malmö, där få människor som uppehåller sig trots att en hel del människor rör sig igenom området. Varken dagsläget eller nollalternativet erbjuder liknande möjligheter som utbyggnadsförslaget till definierade och tillgängliga entréer till Slottsparken med caféer och attraktiva stråk.

Trygghet

Människor hindras av att vistas i parker (speciellt när det är mörkt) på grund av upplevelsen av otrygghet (Faskunger 2007, Bengtsson 2003, Berglund & Jergeby 1988) och en stor skillnad finns mellan alternativen. Genom utbyggnadsförslagets nya bebyggelse i anslutning av parken finns förutsättningar att skapa en miljö med social närvaro där människor befinner sig året om och dygnet runt. Genom att utbyggnadsförslaget medger bebyggelse blir utkanten av Slottsparken inte lika isolerad. Dels finns människor nära tillhands i byggnaderna, dels genererar bebyggelsen i kombination med de nya stråken förutsättningar för mer människor i omlopp. Allt detta ger grundförutsättningarna för en tryggare miljö (Sandstig 2010). Den nya bebyggelsen med närvaron av fler människor innebär även att de som vill korsa Slottsparken har ett mindre mentalt avstånd för att ta sig upp till Kung Oscars väg från Regementsgatan. Utbyggnadsförslaget är även unikt i att ge förutsättningarna att kunna utveckla två olika stråk norr och söder om bebyggelsen för att ge flera alternativ vilket pekas ut som förutsättningar (Listerborn 2000, Jacobs 1961) för att tryggare kunna röra sig. Det södra stråket i utbyggnadsförslaget är

genare med social närvaro från bebyggelsen, gatan och vägen medan det norra stråket innehåller en social närvaro mestadels från bebyggelsen. Även stråken tvärs igenom Slottsparken har förutsättningar att bli bättre utnyttjade. Ny bebyggelse ger förutsättningarna för nya människor att flytta in i området för att leva sina liv. Detta kan både påverka vilket rykte området kring Regementsgatan utvecklar och vilka människor som trivs och rör sig i området. Detta påverkar i nästa steg även trygghetskänslan (Boverket 1998, Listerborn 2002). Regementsgatans förutsättningar att vara en undanskymt utrymme med ringa social närvaro kommer med stor sannolikhet att förändras med mer bebyggelse och människor i närheten.

6.1 Slottsparken, krympande parkmark och hälsoaspekter

Det biologiska värdet för Slottsparken består huvudsakligen av trädbeståndet (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010c). Då utbyggnadsförslaget innebär minskat trädbestånd i parken med 36 träd av ädel- och grankaraktär i förhållande till dagsläget och nollalternativet sker ett stort bortfall av biologiska kvalitéer. Bortfallet gäller träd i Slottsparkens utkant, i övrigt inger minskningen av parken ingen större påverkan på vare sig floran eller insektslivet, som redan anses torftig och fattig (Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret 2010c). För att inte undervärdera biotoperna i området och ge en indikator på dess möjliga höga värden (Florgård m.fl. 1991) har de värderats enligt biotopkarteringsanalysen. Utifrån den har utbyggnadsförslaget, jämfört med dagsläget och nollalternativet, det sämsta samlade biotopvärdet. Förutom att detta beror på en minskning av främst ädel- och granskog innebär omvandlingen av Regementsgatan i utbyggnadsförslaget att den hårdgjorda marken till största del blir kvar i området, men att en förskjutning av den har gjorts så att en yta på 3800 m² istället har placerats i Slottsparken. Bortfallet av dessa värden kan precis som bortfallet av träd vara ett bidrag av kumulativa effekter som sammantaget kan ge negativa sociala följder på hälsan. En hälsosammare miljö har därmed en stark social attraktionskraft även om den inte alltid märks direkt.

Att parkkaraktärerna *Rofyllighet* och *Rymd* har möjligheter att utvecklas i Slottsparken genom utbyggnadsförslaget bör attrahera många människor. Dessa parkkaraktärer är dessutom särskilt attraktiva för svårt stressade och sårbara människor (Grahns, Stigsdotter & Berggren-Bärring 2005). Även parkkaraktären *Lustgård* har möjligheter att förbättras genom utbyggnadsförslaget. Denna parkkaraktär attraherar människor som är mindre stressade och sårbara samt attraherar både människor som gillar att observera såväl utföra aktiviteter (Grahns, Stigsdotter & Berggren-Bärring 2005). Genom att parkkaraktären *Kulturhistoria* som även den tillhör ovanstående gruppering luckras upp i Slottsparkens södra utkant med ny bebyggelse kan utifrån detta perspektiv innebära en negativ social konsekvens av att området tappar en del av sin attraktivitet. Dock kvarstår parkkaraktären längre från bebyggelsen. Parkkaraktären *Centrum/fest* både attraherar en del stressade personer men

skrämmar andra (Grahns, Stigsdotter & Berggren-Bärring 2005). Utbyggnadsförslaget som innehåller möjligheter att förbättra tre parkkaraktärer kommer att ge förutsättningarna till att fler människor attraheras av grönområdena utomhus och därmed spenderar mer tid där med hälsoeffekter som sociala följder. Att parkkaraktären *Centrum/fest* tillkommer ska ses i ljuset av att området tidigare inte innefattade någon sådan parkkaraktär i södra delen av Slottsparken.

Utbyggnadsförslaget innebär ett tillskott av nya fristående träd längs med Regementsgatan. Det flesta av träden kommer att planteras på den norra sidan då den södra sidan redan idag har en alléplantering. De sociala följder man kan se av det här är att dessa nya träd med råge kompenserar de fem fristående träd som behöver tas bort på grund av omvandlingen av Regementsgatan. Träden bidrar till ett bättre klimat längs gatan och hjälper till i hanteringen av stoft och partiklar i luften (Skärbäck 2007a). Trädalléns visuella intryck ger även positiva effekter som bättre återhämtning och tillfrisknande (Ulrich 1999, Parson m.fl. 1998).

I bristanalyserna i Grönplan för Malmö (Malmö stad, Gatukontoret m.fl. 2003) anges inga tendenser till brister kring tillgängligheten till gröningar, grannskapsparker, stadsdelsparker eller stadsparker närheten till utbyggnadsförslaget. Då utbyggnadsförslagets exploatering är smalt och utsträckt från väster till öster, längs gatan, kommer det inte medföra att avståndet till parker följans nämnbart. Dessa bristanalyser påverkas ej heller av att Slottsparkens kvantitet på 21 hektar minskar med 0,13 hektar. Slottsparken kommer även fortsättningsvis enligt grönplanen att fungera som en gröning, grannskaps-, stadsdels- och stadspark. Kvantiteten av grönområde är heller ingen betydande faktor i de studier (Faskunger 2007, Bengtsson 2003, Berglund & Jergeby 1988) som undersökt vad det är som hindrar människor att utnyttja parker och utöva rekreativa aktiviteter. Utbyggnadsförslaget bidrar dock till de kumulativa effekter där följderna av att hela tiden ta en mindre bit parkmark i slutändan resulterar i att det inte finns mycket parkmark kvar. Vikten av grönområden i staden är ett faktum och bekräftas av bland annat Grahns och Stigsdotter (2003). En minskad kvantitet park ska därmed också uppfattas som en negativ social konsekvens.

7 BALANSERING AV NEGATIVA SOCIALA FÖLJDER

Diskussion kring åtgärder för att balansera utbyggnadsförslagets negativa sociala följder.

Inom detta kapitel diskuteras möjligheterna till en vidareutveckling av utbyggnadsförslaget genom förbättringsåtgärder och kompenseringståtgärder. Dessa baseras på uppgifter från utvärderingen samt diskussionen i de två föregående kapitlen kring sociala följder på upplevelsen av landskapet, de sociala möjligheterna i landskapet såväl som hur man påverkas genom vistelse i landskapet. Balanseringen av negativa sociala följdena görs i förhållande till dagsläget och diskuteras i relation till nollalternativet.

Balanseringsprincipen utgår från prioriteringsordning att negativa åtgärder i utbyggnadsförslaget i första hand ska undvikas för att i andra hand minimeras, i tredje hand utjämnas och i sista fall ersättas. Förbättringsåtgärderna avser en diskussion, planering och/eller åtgärder för att minimera och undvika obalans av en exploatering. Detta kan ske genom valet att undvika en förändring som ger en negativ påverkan alternativt att se till så att denna förändringspåverkan blir så liten som möjligt genom att minimera denna. Exempelvis kan negativa följder undvikas genom en lokaliseringsprövning medan minimering av negativa ingrepp kan innebära en alternativ utformning. Kan dessa förbättringsåtgärder av någon anledning inte vidtas ska, enligt balanseringsprincipen, den som skapat förändringen och därmed orsakat de negativa följder på omgivningen vara ansvarig för dessa följder och kompensera med åtgärder för att på annat sätt balansera upp de negativa följdena. Dessa åtgärder kallas kompensationsåtgärder och innefattar "utjämning av" eller "ersättning för" de negativa effekterna av en exploatering (Skärbäck 1997). Utjämning innebär att den negativa påverkan balanseras genom en återställning på ett likartat sätt inom sitt funktionella sammanhang. Målsättningen är att motsvarande värden ska finnas kvar även efter exploatering. Är detta inte möjligt ska en ersättning ske först och främst i sitt funktionella sammanhang och som sista alternativ ersättas i annat funktionellt sammanhang men utifrån samma bedömningsgrund som där de negativa följdena har skett (ibid.). Vägverket och Länsstyrelsen Skåne Län har sedan utvecklat möjligheterna till ersättning i sin rapport *Kompensation vid förlust av miljövärden* (2004) till att ersättning annars även kan ske i turordning; på annan plats, med annan funktion på samma plats, med annan funktion på annan plats eller genom ekonomisk ersättning till andra

miljöförbättrande åtgärder.

Arbetet har utförts genom att jag har sammanställt negativa sociala följder från föregående kapitel i en tabell. Grunden i tabellstrukturen är hämtad från rapporten *Balanseringsprincipen tillämpad i fysisk samhällsplanering* (Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund och Malmö, 2003). Tabellen är kommenterat mer utgående i löptexten.

NEGATIVA SOCIALA FÖLJDER I FORM AV INGREPP OCH HOT I FÖRÄNDRINGEN

På grund av utbyggnadsförslagets förändringar kan framför allt tre väsentligare negativa sociala följder uppkomma; undanskymda utrymmen försvinner, parkkaraktären *Kulturhistoria* luckras upp och det samlade biotopvärdet för området minskar.

De undanskymda utrymmen som berörs ligger strax innanför parken norr om Regementsgatan och kommer ha fler människor i omlopp på grund av att omgivningen blir attraktivare i kombination med ny bebyggelse. Utrymmena norr om bebyggelsen kommer därmed inte att vara lika undanskymd längre vilket även kan förändra trygghetskänslan. Detta påverkar dock de människor som önskar sådana utrymmen. Dess funktionella sammanhang är i närområdet kring Slottsparken.

Parkkaraktären *Kulturhistoria* luckras upp i närmsta anslutning till utbyggnadsförslaget vilket beror på att känslan av att befinna sig i ett kulturhistoriskt område avtar med ny exploatering. Området påverkas negativt genom att tappa en kvalitet som attraherar människor, särskilt för svårt stressade och sårbara människor. Dess funktionella sammanhang är i närområdet kring Slottsparken.

Minskningen av biotopvärdena gäller skillnaden mellan en samlad bedömning av utbyggnadsförslaget och dagsläget. Utbyggnadsförslaget medför ett minus till på 2829 Bv1 till dagsläget (och 3829 Bv1 till nollalternativet). Det funktionella sammanhanget för det samlade biotopvärdet ligger inom omvandlingsområde för Regementsgatan. Minskning av det samlade

biotopvärdet för området inkluderar även andra negativa följder. Exploateringen medför att ny hårdgjord yta tillkommer med 3800 m² i Slottsparken med ett bortfall på 36 träd i Slottsparken. Dessa följder berör i hög grad Slottsparken som enskilt funktionellt sammanhang. Det finns även följder som berör just Regementsgatan som funktionellt sammanhang vilket är bortfallet av fem enskilda träd längs med södra sidan av gatan. Samtliga följder som uppstår på grund av den minskade samlade biotopvärdet är kumulativa och ger på sikt negativa sociala följder på hälsan, bland annat i form av sämre möjligheter för människor till återhämtning. Detta innebär att exploatörerna för utbyggnadsförslaget får räkna med att finansiera biotopvärdena för 2829 Bv1 (skillnaden till dagsläget) om de vill komma åt byggrätterna. Om utbyggnadsförslaget inte genomförs och Malmö stad istället vill genomföra nollalternativet är det möjligt att detta finansieras genom medel från andra närliggande exploateringar som har svårigheter att själva balansera det samlade biotopvärdet inom sitt funktionella sammanhang.

7.1 Förbättringsåtgärder i utbyggnadsförslaget

Att undanskynda utrymmen försvinner strax norr om Regementsgatan beror på att området kan bli mer aktivt och attrahera fler människor samtidigt som bebyggelsen med en ny social närvaro tillkommer (se Tabell 7). Då dessa egenskaper har varit grundidén och riktlinjerna för utbyggnadsförslaget är det inte önskvärt att undvika och minimera dessa effekter. Det kommer alltid vara en maktkamp om de offentliga rummen då alla människor har individuella syften med sin vistelse. Det är därför inte frågan om att skapa balans då en sådan inte går att uppnå.

Utbyggnadsförslaget innebär att parkkaraktären *Kulturhistoria* kan störas då den nya bebyggelsen visuellt inkräktar i parken (se Tabell 7). Detta kan heller inte undvikas då bebyggelsen utgör en av grundidéerna och riktlinjerna för utbyggnadsförslaget. Däremot kan man med bebyggelsen utformning minimera den negativa påverkan genom exempelvis styra fasadbeläggning så att den hålls neutral och dämpad mot parksidan och smälta in från Regementsgatan. Från Slottsparken kan fasadbeläggningen innehålla allt från grönska, dova färger, material med spegelfunktion. Då dessa sidor har norrläge blir det inga betydande reflexer som stör i omgivningen. Likväl är det möjligt att undvika negativa följder genom att miljön söder om bebyggelsen medger nyplantering av träd mellan såväl som söder om den nya bebyggelsen. Av de 74 träd som tillkommer i utbyggnadsförslaget, planteras en majoritet av dem längs Regementsgatan och övriga träd i anslutning till Slottsparken mellan bebyggelsen. Även nollalternativet hade inneburit att nya fristående träd tillkommit, till ett antal av cirka 50 stycken. Regementsgatans koppling till Slottsparken kan genom dessa åtgärder även fortsättningsvis anses vara god för att i utbyggnadsförslaget attrahera människor utifrån parkkaraktären *Kulturhistoria*.

Den negativa skillnaden av det samlade biotopvärdet mellan utbyggnadsförslaget dagsläget kommer inte kunna undvikas utan att väsentligt påverka grundidén och riktlinjerna för utbyggnadsförslaget (se Tabell 7). Däremot finns flera åtgärder till att minimera dessa negativa följder genom utformningskrav för bebyggelsen, som gröna tak samt vegetation på fasadbeläggningen. Det kommer även att krävas en plantering av träd i anslutning till Regementsgatan.

Skulle bortfallet av de 36 träden i Slottsparken endast balanserats av nyplanterade träd skulle de enligt balanseringsprincipen (Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund & Malmö 2003) behövas 5 träd för varje bortfallet träd och totalt cirka 180 träd. Denna effekt skulle förmodligen inte varit önskvärd i sitt funktionella sammanhang, Slottsparken. Istället har balanseringen skett både med nya träd och genom andra åtgärder för att öka det samlade biotopvärdet för hela området. Trots ett flertal åtgärder uppnås inte balans av det samlade biotopvärdet. En fullständig balans i utbyggnadsförslaget kan ske genom balansering med gröna åtgärder på andra närliggande platser i stadsdelarna.

Sammanfattat kan utbyggnadsförslaget genomföras i balans trots riskerna av negativa sociala följder. Vid ett genomförande av utbyggnadsförslaget är det av vikt att exploatören står ansvarig för balanseringen av de negativa följderna som uppkommer med åtgärder både i detaljerad och övergripande skala - inom stadsdelen, i Slottsparken, i anslutning till bebyggelsen såväl som längs med Regementsgatan.

Table 7 - Balansering av förändringar som kan antas ge negativa sociala följder i utbyggnadsförslaget.

Berörd egenskap	Kvantitet	Förändring pga utbyggnadsförslaget	Negativ social följd	Funktionellt sammanhang	Åtgärd	Kvantitet	Balans
Undanskymda utrymmen	Utrymmet strax norr om Regementsgatan.	Attraktivare miljö, ny bebyggelse.	Undanskymda områden försvinner, människor som önskar detta kan komma att behöva leta sig vidare.	I närområdet kring Slottparken/ Regementsgatan.	-	-	Det kommer alltid vara en obalans om de offentliga rummen, men ersättning för de utrymmen som försvinner kommer att finnas eller uppstå någon annanstans.
Parkkaraktären Kulturhistoria	I Slottparken södra utkant.	Ny bebyggelse.	Slottparken förlorar en kvalitet genom att parkkaraktären Kulturhistoria luckras upp vilken attraherar många människor, särskilt svårt stressade och sårbara människor.	I Slottparken södra utkant smat längs Regementsgatans norra del.	Minimera, genom krav på utformningen av fasadebeläggningen som smälter in från Slottparken och från Regementsgatan.	Exempelvis fasadvegetation, dova färger eller spegelfunktion längs bebyggelsens kortsidor och de norra långsidorna. Trädplantering mellan och söder om bebyggelsen.	Ja och i jämförelse med att det tidigare fanns en bred och trafikerad väg i anslutning kan dessa åtgärder anses utgöra en fullgod balansering.
Samlat bitopvärde (Bv1) för hela området	2829 Bv1	Omvandlingen av hela området inklusive Regementsgatan och ny bebyggelse.	Kumulativa effekter som ger upphov till negativa konsekvenser som sämre hälsa.	Hela området.	Minimera med gröna tak, gröna fasader, nyplantering av träd.	Totalt <u>1838 Bv1</u> Gröna tak: 1200 m ² takyta x 0,4 faktor = <u>480 Bv1</u> Fasadvegetation: 2100 m ² (30 %) fasadyta x 0,4 faktor = <u>840 Bv1</u> Nyplantering: 74 träd (10 m ² per nytt träd) = 740 m ² träd x faktor 0,7 = <u>518 Bv1</u>	Nej, fortfarande finns det ett underskott på cirka 1000 Bv1. Detta underskott från utbyggnadsförslaget kan komma att behöva balanseras med gröna åtgärder i närområdet för en fullständig balans.

8 AVSLUTANDE DISKUSSION

I detta kapitel diskuteras rapporten som helhet.

Då utbyggnadsförslagets sociala följder har diskuterats ingående i Kapitel 6 är avsikten med denna avslutande diskussion att ge en sammanfattande helhetssyn över hela rapporten. Jag börjar med att kommentera resultatet kopplat till problemformuleringen och de frågeställningar som funnits med i rapporten. Därefter kommer en reflektion av rapportens olika moment. Sedan diskuteras brister i metodiken och till dessa anger jag idéer till förbättring. Kapitlet avslutas med idéer till fortsatta studier.

Sammanfattat går det att konstatera att rapporten visar att det finns flera möjligheter att skapa ett utbyggnadsförslag som är möjligt att balanseras i närområdet och med flera positiva sociala följder som är till gagn för de människor som vill vistas och passera området kring Regementsgatan och Slottsparken.

Rapporten redogör för flera studier om naturens betydelse för människan med positiva sociala följder som följd. Utbyggnadsförslaget som presenteras innebär en stor förändring i landskapet. Att genom denna omvandling påverka Slottsparken innebär naturligtvis en risk för att förlora de värden som redan finns där idag. Denna faktor bekräftades också av biotopkarteringen. Att enbart värdera förändringen på detta sätt är både ett enkelt och effektivt sätt för att kontrollera balansen i utbyggnadsförslaget gentemot dagsläget och nollalternativet. Det finns även risker med att denna metod sedimenterar skillnaden av positiva värden i att bevara området och negativa värden i att omvandla det med bebyggelse. I detta examensarbete har jag med hjälp av utbyggnadsförslaget försökt urskilja en nyansering av sociala följder. I kombination med en teoretisk diskussion samt analysmetoder med fokus på upplevelsevärden har det varit möjligt att visa att utbyggnadsförslaget leder till flera olika förändringar, som innebär åtskilliga positiva sociala följder.

Metodkritik

Rapporten har genomförts utan inflytande av allmänheten, vilket påverkar vilka allmängiltiga slutsatser man kan dra. Anledningen till att detta inte har varit en del av metoden beror på att området inte är planerat att byggas och heller inte byggt. Därmed uppstår flera svårigheter för att få ett bra underlag till att diskutera analyserna. Ifall fler studier bedrivs

med samma undersökningssyfte uppmuntrar jag till att ta med allmänheten i detta arbete för att värdera skillnaderna.

Metoden för att studera dåtidens, dagens och framtidens Regementsgata har endast genomförts övergripande vilket kan ha inneburit att viktig fakta kan ha utelämnats. Bland annat kan det röra sig om mjukare värden. Även att studien har gjorts vår och sommar kan ha påverkat resultatet då Regementsgatans under denna period är som mest aktiv med mycket människor i omgivningen. Det är viktigt att tänka på att Regementsgatan inte är lika aktiv under den andra halvan av året, då vädret är kallare och det är mörkare.

Valet av analysmetoder kan ha präglat resultatet, bland annat att flera analysmetoder hade fokus på upplevelsevärden. Men detta har jag ansett nödvändigt för att nyansera och belysa även andra sociala följder med mjukare värden. Genomförandet av de kvalitativa analyserna har skett utifrån min yrkesmässiga bedömning men det utesluter inte att det, speciellt i analyserna Lynch, Nolliplan, de åtta parkkaraktärerna, har påverkats av personliga värderingar. Det finns alltid en svårighet med att göra en korrekt bedömning. För att minska denna risk hade jag fyra olika analysmetoder utifrån olika bedömningsgrunder. Bland annat Foster & Swaffield (2000) har studerat metoder för att undersöka upplevelsevärden i landskapet och kommit fram till att den mest berättigade metoden är att kombinera en eller flera metoder och synsätt. I biotopkarteringen har jag använt mig av en utstuderat kvantitativ metod vilket har medfört en mer enhetlig bedömning med andra fall där den har tillämpats, men fortfarande är det en kvalitativ värdering i valet av biotoperna.

Valet av området kring Regementsgatan i anslutning till Slottsparken är en grundfaktor till resultatet i rapporten. Hur beroende resultatet är av just detta specifika område är det svårt att förutsäga. Området innehåller en del grundläggande faktorer, som stadspark med fler sociala kvaliteter än biologiska och intilliggande bred, trafikerad väg. Därför vore det värt att studera andra områden för att undersöka samband i positiva effekter av bebyggelse.

Fortsatta studier

Både tysta områden och mindre bullerutsatta miljöer är högst relevanta för utbyggnadsförslaget. Det är därmed väldigt intressant hur bullernivån kan dämpas genom bebyggelse norr om Regementsgatan. Hur bebyggelsen genom sin utformning av vara utdragna längs med Regementsgatan, nära bullerkällan och med ljudabsorberande ytor på fasader kan ge effekter på bullernivåerna i Slottsparken borde studeras vidare.

Vad som inkräktat och inte inkräktat på donationsjordarna har under tidens lopp gått isär. Ingen vet var dessa områden ligger, utan har accepterat tidigare redovisade områden och vad som ansetts acceptabelt har skilt sig med tiden. E.ON ansågs tidigare mer passande än ett läroverk och dagens diskussioner om vad som ska byggas på tomten där Aq-va-kul står idag indikerar på känsligheten kring vilken typ av användning som idag kan accepteras i området. Hur bebyggelse skulle kunna vara förenligt med den så kallade traditionen av donationsjordarna utifrån användning kan vara intressant att studera vidare.

Det står som relativt självklart att det har forskats mycket kring effekterna av grönområden. Detta är självklart med tanke på den utsatthet de har i vårt samhälle. Ju fler människor som bor i en stad desto mer hårdgjord yta tycks krävas, antingen i staden eller intill staden. Här kommer alltid finnas en inbyggd intressekonflikt gentemot grönområden. Ett grönområde som inte har ett skydd idag är i riskzonen att bli potentiell mark för bostadsbebyggelse. En omvänd situation är för mig inte känd. Men för att nyansera diskussionen och möjligöra bättre dialoger i framtiden kan det finnas mycket att vinna på att studera bebyggelsens effekt på människor. I mina litteraturstudier inför den teoretiska diskussionen fann jag en avsaknad av litteratur som behandlar dessa ämnen. Sådana studier skulle göra mycket nytta i debatten. För trots allt vill ju folk bo - och det i ett attraktivt landskap.

KÄLLFÖRTECKNING

Använda källor i rapporten som oavsett slag presenteras alfabetiskt. En förtydligan över använda figurer avslutar kapitlet.

Agenda 21 (2005). Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling. Skr. 2005/06:126.

Améen, L. (1976). Kulturgeografiska exkursionsmål i Skåne: Malmös donationsjordar Särtryck ur: Geografiska notiser, 1976:4. Lund.

Andersson, P. G. & Forsberg, A. (2006). Malmö elektriska spårväg 100 år. Stockholm: Trafiknästalgiska Förlaget.

Andersson, S. (2008). Från parkkaraktär till miljökaraktär - Parkkaraktärerna som inventeringsunderlag för hela landskapet. Magisteruppsats. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.

Arwastsson, H. E. (1967). Kronprinsen - en stad i staden Malmö, Sverige. Malmö.

Bender, B. (1999). Gator i Malmö. Malmö: Stadsarkivet. Malmö

Bengtsson, A. (2003). Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade. Statens Folkhälsoinstitut. Stockholm.

Berglund, U. & Jergeby, U. (1988). Promenera till nytta och nöje. Uppsala: Uppsala Universitet, Sociologiska institutionen.

Björk, J., Albin, M., Grahn, P., Jacobsson, H., Ardö, J., Wadbro, J., Östergren, P.-O., Skärbäck, E. (2007). Skydda naturen nära oss. Skånska Dagbladet, 20 september.

Boverket (1998). Brott, bebyggelse och planering. Karlskrona: Boverket.

Boverket (2004). Hållbar utveckling av städer och tätorter i Sverige - utbyggnadsförslag till strategi. Karlskrona: Boverket.

Boverket (2006). Lär känna din ort! Karlskrona: Boverket.

Brohed, U. & Ericsson, A. (2005). Bokstavligt

hundra år: Malmö stadsbibliotek 1905-2005. Malmö: Föreningen Malmö stadsbiblioteks vänner.

Csikszentmihályi, M. (2001). Finna flow: den vardagliga entusiasmens psykologi. Stockholm.

Eagly, A. H. & Chaiken, S. (1993). The Psychology of Attitudes. Orlando: Harcourt Brace & Company.

Edberg, R. (red.) (1997). Tre parker: Kungsparken, Slottsparken & Pildammsparken i Malmö. Serie: The Explorer's handbook. Malmö: IK Pocket Guide.

Europarådet (2000). Europeisk Landskapskonvention. Tillgänglig: <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/Landscape/VersionsConvention/swedish.pdf> [2011-08-10]

Faskunger, J. (2007). Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet: En kunskapssammanställning för regeringsuppdraget "Byggd miljö och fysisk aktivitet". Statens folkhälsoinstitut r 2007:3. Stockholm.

Foster R.J. & Swaffield S.R. (2000). Community perceptions of landscape values in the South Island high country, a literature review of current knowledge and evaluation of survey methods. Science for Conservation 159. Wellington, New Zealand: Department of Conservation.

Florgård, C. G. L., Mörtberg, U. & Wallsten, M. (1991). Stadens flora och fauna. Gröna fakta F2 2/1991. Alnarp: Movium.

Grahn, P. & Stigsdotter, U. (2003). Landscape planning and stress. Urban Forestry & Urban Greening 2. Urban & Fischer Verlag.

Grahn P., Stigsdotter U., Berggren-Bärring A-M. (2005). A planning model for designing sustainable and healthy cities. The importance of people's need of recreational environments in an urban context. Tillgänglig: <http://www.sundskap.se/publikationer/pdf/NAEP%2005%20Grahn%20Stigsd%20Ann-Margr%20-%20PAPER.pdf> [2011-08-10]

Grip, E., Mårtensson, A.-L., Skärbäck, E. & Åström, K. (1999). Den som tar ska ge igen, Balansering – ett rättvist system för miljöhänsyn i samhällsbyggandet? Lund: Lunds universitet.

Gunnarsson, A. G. (2008). Ljudlandskap för bättre hälsa. Resultat och slutsatser från ett multidisciplinärt forskningsprogram. Göteborg: Arbets- och miljömedicin, Sahlgrenska Akademien vid Göteborgs universitet.

Hallberg, J. (2011). Akustisk design, ljuddämpningsmetoder, bullerskärmar. Tillgänglig: http://www.ljudlandskap.acoustics.nu/ljudbok.php?del=anvaendare&kapitel=kapitel_10&rubrik=rubrik4 [2011-08-10]

Hartig, T. (1993). Nature experience in transactional perspective. *Landscape and Urban Planning*, 25.

Heber, A. (2007). Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress. Akademisk avhandling. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.

Herrington, S. (2009). Interpretations of Nature. I *On Landscape*. New York: Routledge.

Ingold, T. (2000). The Temporality of Landscape. I *The Perception of the Environment: Essays in Livelihood Dwelling and Skill*. Tim Ingold (red.). London: Routledge.

Jacobs, J. (1961). The death and life of great American cities. New York.

Johansson, B. O. H. (1997). Den stora stadsomvandlingen: erfarenheter från ett kulturmord. Arbetsgruppen för arkitektur och formgivning, Stockholm: Regeringskansliet.

Johansson, C. & Leden, L. (2003). Löser 50/30-gatan barns, äldres och funktionshindrades krav på säkerhet och tillgänglighet?: Fallstudie Regementsgatan i Malmö ett år efter implementering av fysiska åtgärder. Luleå: Luleå Tekniska Universitet.

Johansson, M. & Küller, M. (red.) (2005). Svensk miljöpsykologi. Lund: Studentlitteratur.

Johnsson, P. (2011). Hur många kan vi bli? *Vårt Malmö*, 2 februari.

Kaplan R., Kaplan, S. & Ryan, R. (1998). *With People in Mind. Design and Management of Everyday Nature*. Washington.

Klingberg, E. (2006). När nyurbanismen kom till stan. Göteborg: Pratminu.

Kristensson, E. & Norlin, M. (2010). Så har röjningarna påverkat den upplevda tryggheten. i Persson, B. Brobeck, L., Fors, H., Kristensson, E., Schroeder, H., Wiström, B., TRÖJ Trygghetsbefrämjande röjningar av planteringar i parker och bostadsområden. Lund.

Kropp, W. (2010). Vägtrafik. Tillgänglig: http://www.ljudlandskap.acoustics.nu/ljudbok.php?del=anvaendare&kapitel=kapitel_10&rubrik=rubrik1_1 [2011-08-10]

Kylin, M. (2003). *Children's Dens*. Children, I Youth and Environments, volym 13 (1).

Lindholm, G. (1995). Skolgården: vuxnas bilder – barnets miljö. *Stad & Land* 129. Alnarp.

Listerborn (2000). Om rätten att slippa skyddas. En studie av trygghetsskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens centrum. Lic.-avh. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.

Listerborn, C. (2002). Trygg stad – diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik. Diss. Göteborg: Chalmers tekniska högskola.

Lundgren, A. E., Korhonen, P., Castell P., Torberg, J., Malbert B., (2004). Grönstrukturens synliggörande - En förutsättning för integration av kunskaper om grönstrukturen i stadsplaneringen. Lic.-avh. Göteborg: Chalmers Tekniska Högskola.

Lynch, K. (1960). The image of the city. Joint Center for Urban Studies.

Cambridge: M.I.T Press.

Malmö, Kommittén för byggnadsinventering (1971).
Malmö innerstad: byggnadshistorisk inventering.
Malmö.

Malmö stad, Gatukontoret (2006). Gatusektioner - Råd
och exempel vid utformning av gatumiljöer. Malmö.

Malmö stad, Gatukontoret, Miljöförvaltningen &
Stadsbyggnadskontoret (2007). Trafikbullerpolicy.
Malmö stads tillämpning av riktvärden. Malmö.

Malmö stad, Gatukontoret, Stadsbyggnadskontoret,
Fritidsförvaltningen & Fastighetskontoret (2003).
Grönplan för Malmö 2003. Malmö.

Malmö stad (2009). Miljöprogram för Malmö stad 2009
– 2020. Malmö.

Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret (2006). Malmö
2005. Aktualisering och komplettering av Malmös
översiktsplan Antagen februari 2006. Malmö.

Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret (2010a). Dp 5120
Samrådshandling. Malmö.

Malmö Stad, Stadsbyggnadskontoret (2010b). Så
förtätar vi Malmö! Dialog-pm 2010:2. Malmö.

Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret (2010c).
Naturvårdsprogram 2010. Områdesbeskrivningar,
Samrådsförslag april 2010. Malmö.

Malmö stad, Stadskontoret (2008). Områdesfakta för
Malmö 2008, Avdelningen för Strategisk utveckling.
Malmö.

Marans, R. W. & Stokols, D. (1993). Environmental
simulation: research and policy issues. Plenum. New
York.

Nord, J. (2009). Changing landscapes and persistent
places: an exploration of the Bjäre peninsula.
Arkeologiska institutionen och Historiska museet,
Lunds universitet. Lund.

Norling, I. (1999). Om hur fritid-kultur-rekreation
påverkar äldres hälsa. Svenska kommunförbundet.
Stockholm.

Olsson, J. (2005). Hållbar utveckling underifrån?: lokala
politiska processer och etiska vägval. Nora: Nya Doxa.

Olwig, K. R. (1993). *Views' on Nature*. I *Views
of Nature*. Lundgren (red.) Stockholm: FRN och
Naturvårdsverket.

Olwig, K. R. (2004). This is not a landscape: circulating
reference and land shaping. I *European rural
landscapes: persistence and change in a globalizing
environment*. H. Palang m.fl. (red.) Kluwer Academic
Publishers.

Olwig, K. R. (2005). Liminality, Seasonality and
Landscape. I *Landscapes Research* 30 (2).

Olwig, K. R. (2006). Global Ground Zero. Place,
Landscape and Nothingness. I *Landscapes of the new
cultural economy*. Theano Terkenli & Anne-Marie
d'Hauteserre, Dordrecht, Kluwer (red.).

Parson, R., Tassinary L. G., Ulrich, R. S., Hebl M. R.
& Grossman-Alexander, M. (1998). The view from the
road: implications for stress recovery and immunization.
Journal of Environmental Psychology, Texas: A&M
University, College Station.

Partridge, E. (2005). Social sustainability': a useful
theoretical framework? Tillgänglig: <<http://auspsa.anu.edu.au/proceedings/publications/Partridgepaper.pdf>>
[2011-08-10]

Pehrsson, P-J. (1986). Malmö, parkernas stad: en
historik över den offentliga grönskans framväxt.
Malmö: Parkavdelningen.

Prop. 2002/03:35 (2002). Mål för folkhälsan.
Stockholm: Sveriges Riksdag.

Prop. 2004/05:150 (2004). Svenska miljömål – ett
gemensamt uppdrag. Stockholm: Sveriges Riksdag.

Ramberg, K. (red.) (2000). Allmännyttan.

Välfärdsbygge 1850 – 2000. Laholm: Byggförlaget.

Ribe, R. G. (2002). Is scenic beauty a proxy for acceptable management? The Influence of Environmental Attitudes on Landscape Perceptions, Environment and Behavior. Riksantikvarieämbetet. Tierp

Rydell - Andersson, K. & Skärbäck, E. (2010). GIS-metodik för åtta karaktärer i stadsmiljö - En studie av Malmö - nordost. Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Rapport 2010:3. Alnarp.

Sandstig, G. (2010). Otrygghetens landskap - En kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på medierna roll. Göteborgs universitet: Institutionen för Journalistik Medier och Kommunikation. Akademisk avhandling för Filosofie. Göteborg.

SFS 2004:675 (2004). Förordning om omgivningsbullen
Stockholm: Sveriges Riksdag.

Skärbäck, E. (1997). Balanserad samhällsbyggnad. Serie: Stad & land. Alnarp: Movium.

Skärbäck, E. (2007a). ”Städer skall vara gröna”. Sydsvenska Dagbladet Snällposten: Oberoende liberal, 11 februari.

Skärbäck, E. (2007b). *Landscape planning to promote well being: studies and examples from Sweden*. Environmental practice 9 (3). September. Cambridge University press.

Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund & Malmö (2003). Balanseringsprincipen tillämpad i fysisk samhällsplanering: ett samarbetsprojekt mellan stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund, Malmö.

Stähle, A. (2005). Mer park i tätare stad. Teoretiska och empiriska undersökningar av stadsplaneringens mått på frityetillgång. Lic.-avh. Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan: Skolan för Arkitektur och samhällsbyggnad.

Tate, A. (2004). Great city parks. London: Spon.

Tice, J. (red.) (2009). The Interactive Nolli Map Website. Tillgänglig: <http://nolli.uoregon.edu/preface.html> [2011-08-10]

Tykesson, T. L. (red.) (2002). Bostadsmiljöer i Malmö: inventering. Del 2, 1955-1965. Storstadens arkitektur och kulturmiljö: Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö kulturmiljö. Malmö.

Tykesson, T. L. & Magnusson Staaf, B. (2009). Malmö i skimmer och skugga: stadsbyggnad & arkitektur 1945-2005 Malmö. Architectus Verborum i samarbete med Malmö Stadsbyggnadskontor. Malmö.

Ulrich, R. S. (1999). Effects of gardens in health outcomes: Theory and research. Healing Gardens. New York.

Wallén, G. (1996). Vetenskapsteori och forskningsmetodik. Lund: Studentlitteratur.

Wittstrand, A. (2007). Stadens landskap: Erik Bülow Hube och Malmö. Stockholm: Carlsson.

World Commission on Environment and Development (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Oxford: Oxford University Press.

Öresjö, E. (1997). *Staden och den sociala hållbarheten*. Urban, 13. Karlskrona: Stadsmiljörådet.

FIGURER

Samtliga figurer som saknar redovisning angående upphovsman i text och figur tillhör författaren.

Figur 2 - Baseras på underlag från Rekognosceringskarta 1812, Häradskartan från 1910-15, flygfoto från 1940-talet och flygfoto från 2010, hämtat från Malmö StadsAtlas. Tillgänglig: <http://www.malmo.se/karta> [2011-08-10]

Figur 3 - Baseras på Rekognosceringskartan 1812, hämtat från Malmö StadsAtlas. Tillgänglig: <http://www.>

malmo.se/karta [2011-08-10]. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 4 - Häradskartan 1910-1915, hämtat från Malmö StadsAtlas. Tillgänglig: <http://www.malmo.se/karta> [2011-08-10]. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 5 - Pehrsson, P.-J. (1986). Malmö, parkernas stad: en historik över den offentliga grönskans framväxt. Glaesels utbyggnadsförslag för Slottsparken 1898, s. 48. Malmö: Parkavdelningen.

Figur 6 - Baseras på kartunderlag från Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 16 - Baseras på kartunderlag från Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 18 - Baseras på kartunderlag från Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 21 - Baseras på kartunderlag från Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 23 - Baseras på kartunderlag från Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret. Tillstånd att använda kartan har medgivits av Malmö stad.

Figur 36 - Microsoft (2011). Karta och Flygfoto från Microsofts karttjänst Bing. Tillgänglig: www.bing.com/maps [2011-08-10]

Bilaga I - Fotopunkter, sektionssnitt & detaljutsnitt

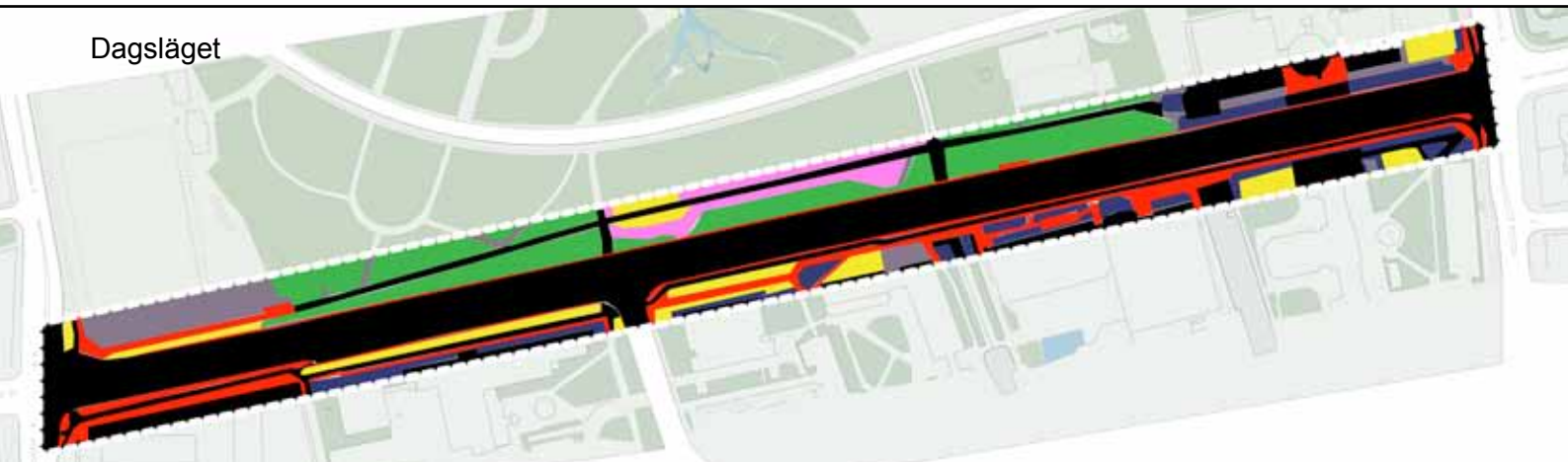
Bilaga II - De åtta parkkaraktärerna, detaljerad beskrivning

(Hämtat från Rydell-Andersson & Skärbäck 2010)

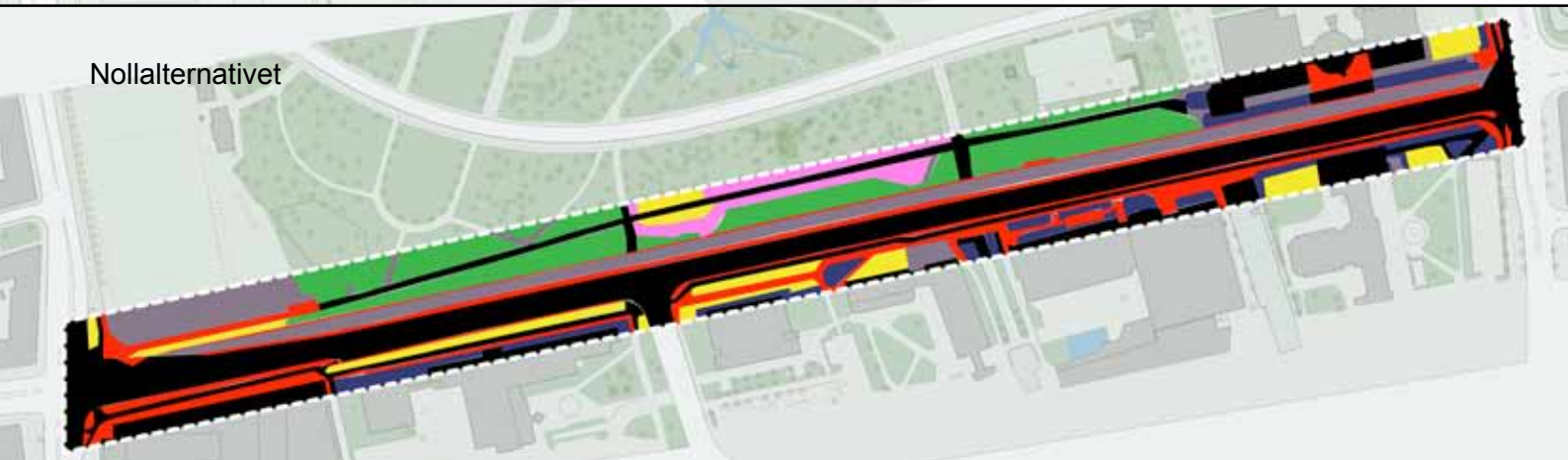
Rofyllighet	Allmänning
Inkluderade parametrar Grannskapspark Stadspark Gröning > 0,6 ha Sjukhuspark Begravningsplats Rekreatiomsområden, region Park blandtyp med täckningsgrad > 50 % Trädgård med täckningsgrad > 50 % Vatten Lagun Exkluderade parametrar Skola inklusive 100 m buffert Förskola inklusive 100 m buffert Bullemnivå > 55 dB(A)	Inkluderade parametrar Gräsmatta med täckningsgrad > 50% Park grästyp med täckningsgrad > 50 % Park busktyp med täckningsgrad > 50 % Park blandtyp med täckningsgrad > 50 % Gröning > 0,6 ha Grannskapspark Stadsdelspark Stadspark Idrottsplats Större natur- och rekreatiomsområden Rekreatiomsområden, region
Vildhet	Lustgård
Inkluderade parametrar Trädbestånd Större natur- och rekreatiomsområden Äng och skog i parkområde Exkluderade parametrar Skola inklusive 100 m buffert Förskola inklusive 100 m buffert Bullemnivå > 55 dB(A)	Inkluderade parametrar Trädgård Odling Koloniområde Lekplats inklusive 30 m buffert Förskola inklusive 50 m buffert 4H-gård Minizoo Badplats Rekreatiomsområden, region Strand inklusive 300 m buffert
Artrikedom	Exkluderade parametrar
Inkluderade parametrar Trädbestånd Trädgård Park blandtyp med täckningsgrad > 20 % Odling Koloniområde Stadspark Begravningsplats Exkluderade parametrar Idrottsplats Campingplats	Bullemnivå > 55 dB(A)
Rymd	Centrum/fest
Inkluderade parametrar Park grästyp med täckningsgrad > 50 % Gräsmatta med täckningsgrad > 50% Vatten Lagun Större natur- och rekreatiomsområden Stadspark Stadsdelspark Golfbana Exkluderade parametrar Byggnader inklusive 50 m buffert Skola inklusive 100 m buffert Förskola inklusive 100 m buffert Bullemnivå > 55 dB(A)	Inkluderade parametrar Torg Torghandel Scen inklusive 50 m buffert Gröning om buller < 55 dB(A)
	Kultur
	Inkluderade parametrar Koloniområde Bebyggelse före 1940-tal inklusive 50 m buffert Park före 1940-tal inklusive 50 m buffert Q-märkta objekt inklusive 50 m buffert Skulpturer inklusive 50 m buffert Formminnen Begravningsplats

Bilaga III - Biotopkartering, inventeringskarta

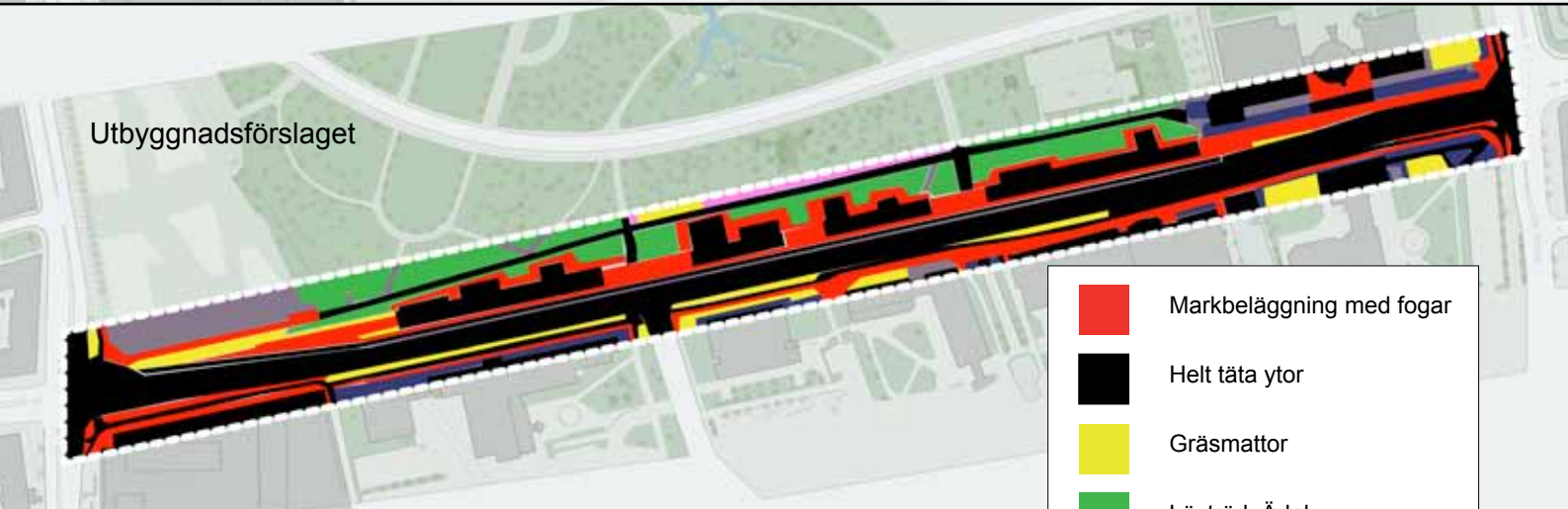
Dagsläget

Nollalternativet

Utbyggnadsförslaget

	Markbeläggning med fogar
	Helt täta ytor
	Gräsmattor
	Lövräd: Ädel
	Blandade buskarter
	Grusytor
	Barrträd: gran

Bilaga IV - Samlad klassificeringstabell av biotoper

(Hämtat från Stadsbyggnadskontoren i Helsingborg, Lund & Malmö 2003.)

Klassificering av biotoper

<i>biototyp</i>	<i>biotopvärde</i>	<i>biototyp</i>	<i>biotopvärde</i>
Högre vegetation		Lägre vegetation och mark	
• Lövträd		• Hed	
- Ädel	0,9	- Alvar	0,8
<i>innefattar alm, ask, avenbok,</i>		- Övrig hed	0,7
<i>bok, ek, fågelbär, lind och lönn</i>		• Ängs- och hagmarksvegetation	
- Ädelinslag	0,8	- Torräng	0,7
- Övrigt	0,7	- Friskäng	0,5
• Blandbestånd	0,7	- Fuktäng	0,7
• Barrträd		• Åkermark	0,3
- Tall	0,7	• Gräsmattor	0,3
- Gran	0,4	<i>Klippta gräsytor</i>	
		• Koloni/odlingslott/rabatt	0,7
		• Klipp- och rasmarksvegetation	0,8
		• Ruderatmark	0,3
		<i>Till exempel väg- och banområde,</i>	
		<i>gammal industrimark med viss flora</i>	
		• Gröna tak	0,4
		<i>Exempelvis sedummatta på tak</i>	
		• Halvgenomsläppliga markytor	
		Grov- och finmaterial, t ex grusytor	
		- Markbeläggning med fogar	0,1
		- Grusytor	0,2
		• Helt täta ytor	0,01
		- asfalt	
		- byggnad utan gröna tak	
		Vatten	
		• Vatten	0,8
		• Våtmark	0,7
		• Strand	0,8

Fristående träd som tas bort vid exploatering tillmäts normalt 50 m² (unga träd eller individer i sämre skick kan ge 25 m²) i area. De unga träd som nyplanteras som kompensation ger 10 m² per styck. Detta stämmer väl överens med principen att ett träd ersätts med fem nya. För skog/dunge beräknas hela biotopytan.

- Buskage och klätterväxter
 - Blandade buskarter 0,6
 - Monokulturer, busk 0,4
 - Vegetation på vägg 0,4

med buskskikt	+0,1
med fältskikt	+0,1

Bilaga V - Trädinventering idagsläget och efter utbyggnadsförslaget

